

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Česká republika a brexit

Diplomová práce

2019

Vypracovala: Bc. Eliška Mašková

Vedoucí diplomové práce: Ing. Josef Bič, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Česká republika a brexit“ vypracovala samostatně.
Veškerou použitou literaturu uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne

.....

Bc. Eliška Mašková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Josefu Bičovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, vstřícnost, čas a odborné konzultace.

Obsah

Úvod.....	9
1 Vývoj česko-britských vztahů	11
1.1 Historie česko-britských vztahů	11
1.2 Spojenectví mezi Českou republikou a Velkou Británií	12
1.3 Obchodní a ekonomické vztahy ČR s Velkou Británií.....	13
1.3.1 Zahraniční obchod se zbožím.....	13
1.3.3 Zahraniční obchod se službami	20
1.3.4 Přímé zahraniční investice.....	22
1.4 Volný pohyb osob.....	23
2 Brexit	28
2.1 Referendum o vystoupení Velké Británie z EU	28
2.2 Dohoda o reformě EU posilující zvláštní postavení Spojeného království v EU.....	31
2.3 Vyjednávání o vystoupení Velké Británie z EU	32
2.4 První fáze vyjednávání	35
2.4.1 Práva občanů	35
2.4.2 Irsko a Severní Irsko	37
2.4.3 Finanční vypořádání	38
2.5 Druhá fáze vyjednávání	38
3 Ekonomické dopady brexitu na ČR	41
3.1 Dopady na zahraniční obchod ČR s UK.....	42
3.1.1 Vystoupení Velké Británie bez dohody	43
3.1.2 Obchod s Velkou Británií jako se třetí zemí	47
3.1.3 Vystoupení Velké Británie s dohodou	51

3.2	Dopady na víceletý finanční rámec EU	52
3.2.1	Stávající víceletý finanční rámec 2014–2020	54
3.2.2	Budoucí víceletý finanční rámec 2021–2027	55
3.3	Dopady na volný pohyb osob	58
3.3.1	Vystoupení Velké Británie s dohodou	58
3.3.2	Vystoupení Velké Británie bez dohody	59
4	Politické dopady brexitu na ČR.....	61
4.1	Formování koalic po brexitu.....	61
4.2	ČR v evropském jádru	66
4.3	ČR ve Visegrádské skupině.....	69
	Závěr.....	72
	Seznam použité literatury	75

Seznam zkratek

BIP	Stanoviště hraniční kontroly (<i>Border Inspection Post</i>)
EP	Evropský parlament
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EU ETS	Evropský systém emisního obchodování (<i>European Union Emission Trading Scheme</i>)
CCCTB	Společný základ daně z příjmu právnických osob (<i>Common Consolidated Corporate Tax Base</i>)
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>)
PZI	Přímé zahraniční investice
RAF	Královské letectvo (<i>Royal Air Force</i>)
TARIC	Společný celní sazebník EU (<i>TARif Intégré Communautaire</i>)
UKIP	Strana nezávislosti Spojeného království (<i>UK Independance Party</i>)
V4	Visegrádská skupina
VFR	Víceletý finanční rámec

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Velká Británie jako obchodní partner ČR v letech 2013–2018 (v mld. Kč).....	16
Tabulka č. 2: Komoditní struktura vývozu – top deset (v tis. Kč)	18
Tabulka č. 3: Komoditní struktura dovozu – top deset (v tis. Kč)	20
Tabulka č. 4: Souhrnná tabulka obou scénářů.....	47
Tabulka č. 5: Povinnosti v rámci vzájemného obchodu s UK, jakožto se třetí zemí	48
Tabulka č. 6: Smluvní celní sazby a DPH pro zboží vyvážené do Velké Británie	50
Tabulka č. 7: Smluvní celní sazby a DPH pro zboží dovážené z Velké Británie	51
Tabulka č. 8: Výdajové oblasti pro ČR (v mil. EUR)	53
Tabulka č. 9: Vývoj HDP / obyv. jako procento průměru HDP EU-28 a EU-27	57

Seznam grafů

Graf č. 1: Celkový obrat obchodu ČR s Velkou Británií v letech 2004–2018 (v mld. Kč)	14
Graf č. 2: Obchodní bilance ČR s Velkou Británií v letech 2004–2018 (v mld. Kč)	15
Graf č. 3: Komoditní struktura vývozu dle SITC v letech 2013–2018 (v mld. Kč).....	17
Graf č. 4: Komoditní struktura dovozu dle SITC v letech 2013–2018 (v mld. Kč).....	19
Graf č. 5: Obchod se službami s Velkou Británií v letech 2009–2018 (v mld. Kč).....	21
Graf č. 6: Stav PZI k 31.12. v letech 2013–2017 (v mld. Kč)	22
Graf č. 7: Odvětvová struktura britských PZI v ČR k 31.12.2017 (v mld. Kč)	23
Graf č. 8: Počet občanů EU žijících ve Velké Británii od roku 2004 (v tisících)	24
Graf č. 9: Imigrace Čechů do Velké Británie od roku 2004 (v tisících)	25
Graf č. 10: Počet Britů žijících v České republice od roku 2014.....	26
Graf č. 11: Vývoj kurzu GBP / CZK.....	41
Graf č. 12: Čistý efekt poklesu vývozu o 20 % u top vývozu do UK (v mld. Kč)	45
Graf č. 13: Vývoj čisté pozice Velké Británie v letech 2007–2017 (v mil. EUR).....	52
Graf č. 14: Vývoj čisté pozice České republiky v letech 2007–2017 (v mil. EUR)	53
Graf č. 15: Změna hlasovací síly členských států po brexitu.....	61
Graf č. 16: Názory na přijetí eura za měnu ČR – vývoj v čase (v %).....	68

Úvod

Před necelými třemi lety se britští občané v referendu rozhodli, že již nadále nechtějí setrvávat v Evropské unii. Tím započali proces vystoupení Velké Británie z EU, též nazývaný „brexit“. Téma brexitu je unikátní svou dynamičností a nejistým, těžko předvídatelným vývojem. I po uplynutí původního termínu vystoupení, tedy 29. března 2019, stále není jasné, jak a kdy Spojené království Evropskou unii opustí. Ve hře jsou čtyři scénáře. První předpokládá opětovné prodloužení brexitu. K odkladu termínu pro vystoupení již technicky dvakrát došlo a zatím není jasné, zda bude další prodloužení následovat. Dalšími dvěma scénáři jsou buď odchod Spojeného království z EU na základě dohody o vystoupení anebo odchod bez dohody. Dopady obou těchto scénářů jsou v práci detailně zohledněny. Čtvrtý scénář, který je zároveň nejméně pravděpodobný, předpokládá, že se Spojené království rozhodne jednostranně odvolat aktivaci článku 50 a nadále setrvat v EU. Diplomová práce tento scénář dále detailněji nezohledňuje.

Velká Británie je pro Českou republiku významným obchodním i spojeneckým partnerem, což se může po brexitu výrazně změnit. Cílem práce je charakterizovat a analyzovat pravděpodobné dopady brexitu na Českou republiku ve vybraných oblastech. Těmito vybranými oblastmi jsou zahraniční obchod, víceletý finanční rámec, volný pohyb osob a nové rozložení pozic mezi jednotlivými členskými státy. Očekává se, že právě skrze tyto oblasti pocítí Česká republika dopady brexitu nejvíce. Dílčí cíle práce jsou rozvedeny jako cíle jednotlivých kapitol.

První kapitola si klade za cíl zhodnotit význam česko-britských vztahů, které sahají až k počátkům vzniku Československa. Na tyto vztahy je pohlíženo z perspektivy České republiky, což připravuje relevantní data pro vyhodnocování dopadů brexitu v následujících kapitolách. První kapitola se soustředí zejména na současné obchodní a ekonomické vztahy, konkrétně obchod se zbožím, službami, přímé zahraniční investice a volný pohyb osob. Ve všech těchto oblastech je sledován minimálně pětiletý trend.

Druhá kapitola se detailněji věnuje procesu brexitu jako takovému. Cílem této kapitoly je představení brexitu, co mu předcházelo a jaké výsledky přinesla jednání o nové dohodě. Nastínění situace kolem brexitu umožní lépe pochopit souvislosti v následující analýze ekonomických a politických dopadů. Jednání o brexitu jsou popsána s časovou posloupností. Výsledkem jednání je návrh dohody o vystoupení, který reflektuje pozice obou vyjednávacích stran

a jejich vzájemný kompromis. Kapitola zároveň zohledňuje klíčové zájmy České republiky při jednání o dohodě o vystoupení.

Cílem třetí kapitoly je analýza ekonomických dopadů brexitu na Českou republiku. Klíčovým předpokladem, se kterým tato kapitola pracuje, je existence dvou možných scénářů – vystoupení Spojeného království s dohodou a vystoupení bez dohody. Dopady jsou identifikovány vždy pro oba scénáře. Tato kapitola pracuje s předem vybranými oblastmi, kterými jsou zahraniční obchod, víceletý finanční rámec a volný pohyb osob.

Čtvrtá kapitola zkoumá dopady brexitu na budoucí politicko-strategické směřování České republiky v rámci EU. Vystoupení Spojeného království znamená ztrátu největší členské země působící mimo eurozónu. Cílem kapitoly je zhodnotit dopady na rozložení vyjednávacích a hlasovacích pozic mezi jednotlivými členskými státy a nastínit možné scénáře budoucího vývoje strategických jednání České republiky. Kapitola nenabízí vyčerpávající výčet možných scénářů, nýbrž pouze navrhuje, které existující koalice mají pro Českou republiku potenciál pro prosazování sdílených zájmů na unijní úrovni. Z dlouhodobějšího hlediska se kapitola detailněji zabývá zejména dvěma předpokládanými východisky. Prvním východiskem je přiklonění České republiky k evropskému jádru, které ale úzce souvisí se vstupem do měnové unie. Druhé východisko nabízí alternativu v podobě hlubší spolupráce se zeměmi Visegrádské skupiny.

Metodika diplomové práce je založena zejména na analýze, komparaci jednotlivých scénářů vývoje a rešerši převážně online zdrojů (policy a research papers, webové stránky státních orgánů ČR a UK, právní a politické dokumenty, reporty, zpravodajské weby, think tanky, databáze aj.).

Vzhledem k aktuálnosti a dynamice tématu pracuje diplomová práce s událostmi a daty dostupnými do 14. dubna 2019.

1 Vývoj česko-britských vztahů

První kapitola popisuje vztahy České republiky a Spojeného království jako obchodního, investičního a strategického partnera. Je zde nastíněn vývoj česko-britských vztahů v průběhu 20. století a význam Velké Británie jako spojence pro Českou republiku. Kapitola se hlouběji zabývá současnou obchodní a ekonomickou spoluprací. Data této kapitoly slouží jako základ pro hodnocení dopadů brexitu ve třetí a čtvrté kapitole.

1.1 Historie česko-britských vztahů

Velvyslanectví ČR v Londýně označuje vztahy mezi Českou republikou a Spojeným královstvím za vynikající od vzniku České republiky v roce 1993. Česko-britská diplomacie navazuje na historickou tradici dobrých vztahů, které byly utvořeny po vzniku Československa v roce 1918¹. Během druhé světové války bojovalo několik set Čechů a Slováků ve Spojeném království proti nacistickému Německu. Úspěchy Československých letců v RAF se zapsaly do historie obou zemí². Po skončení války narůstal v Československu vliv Sovětského svazu, který znamenal odklon Československa od západní Evropy. V období od komunistického převratu v roce 1948 do poloviny 60. let česko-britské vztahy prakticky neexistovaly, protože Velká Británie a její spojenec USA patřily do nepřátelské Severoatlantické aliance (NATO). Zároveň se Spojené království potýkalo s poválečnou recesí a dekolonizací, což vedlo k upozadění řešení sovětizace ve střední Evropě. V roce 1964 přijala britská labouristická strana politiku mírového soužití se Sovětským svazem. Požadavek anulace Mnichovské dohody však Spojené království odmítlo přijmout. Česko-britské vztahy zůstaly až do začátku 90. let na minimální úrovni³. V 50. a 60. letech 20. století docházelo k evropské integraci mezi státy západní Evropy. Původně roztržité organizace Evropského společenství uhlí a oceli, Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii byly v roce 1965 sjednoceny do Evropských

¹ MZV. Vztahy ČR a Spojeného království. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. [vid. 2018-05-19]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/index.html

² MZV. Českoslovenští vojáci v UK za 2. světové války. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. 2017. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z:

https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/osobnosti_cesko_britskych_vztahu/ceskoslovensti_vojaci_v_uk_za_2_svetove.html

³ WAISOVÁ, Šárka a CABADA, Ladislav. *Czechoslovakia and the Czech Republic in World Politics, Chapter 4: Czechoslovakia in a Divided Europe*. Lexington Books, 2011. Str. 57-58. ISBN 978-0-7391-6733-5.

společenství. Velká Británie se stala členem ES v roce 1973 společně s Irskem a Dánskem⁴. K prohloubení spolupráce obou zemí došlo až po vstupu České republiky do NATO v roce 1999 a EU v roce 2004.

1.2 Spojenectví mezi Českou republikou a Velkou Británií

Podle Koncepce zahraniční politiky České republiky schválené v roce 2015 považuje ČR Spojené království za jednoho z prioritních partnerů, zejména v otázkách Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a společné obchodní politiky EU.⁵ Dle studie od Víta Dostála⁶ je Velká Británie je považována českými elitami evropské politiky jako čtvrtý největší spojenec ČR v EU, po Německu, Slovensku a Polsku. Spojené království sdílí s Českou republikou liberální pohled na podobu vnitřního trhu a zároveň ani jedna nezavedla společnou měnu euro. Velká Británie z důvodu vyjednání *opt out*, Švédsko z důvodu dobrovolného „neplnění“ závazků euro přijmout. Jistá zdrženlivost ze strany Velké Británie vůči prohlubování koordinace fiskálních politik České republiky vyhovuje. Spojené království zatím nepřistoupilo k podepsání Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii, resp. fiskálního paktu, k jehož schválení v Parlamentu ČR došlo až 20. prosince 2018⁷.

Mezi Českou republikou a Spojeným královstvím existuje 26 platných bilaterálních smluv. Nejstarší byla uzavřena již po vzniku Československa v roce 1921, přičemž všechny byly ujednány před rokem 2004. Po vstupu ČR do EU jsou již vzájemné vztahy upravovány na unijní úrovni. Tyto smlouvy budou platit nadále i po vystoupení Velké Británie z EU. Většina z těchto dohod ale nemá příliš významný vliv na vzájemné obchodní vztahy. Jde mj. o dohody o podpoře a ochraně investic,

⁴ BALDWIN, Richard E. a WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. Str. 43. ISBN 978-80-247-4568-8.

⁵ MZV. Koncepce zahraniční politiky České republiky. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2015. Str. 12. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/1565920/Koncepce_zahranicni_politiky_CR.pdf

⁶ DOSTÁL, Vít. Partneri a spojenci České republiky v Evropské unii. *Asociace pro mezinárodní otázky*. [online]. 2013. Str. 6. Dostupné z: <http://www.amo.cz/cs/trendy-ceske-evropske-politiky/partneri-a-spojenci-ceske-republiky-v-evropske-unii/>

⁷ MF. Parlament ČR schválil Fiskální pakt zemí EU. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2018 [vid. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/parlament-cr-schvalil-fiskalni-pakt-zemi-33784>

o zamezení dvojího zdanění v oboru daní z příjmu a zisku majetku, o mezinárodní silniční dopravě, o vzájemném udržování válečných hrobů či o spolupráci v oblasti školství, vědy a kultury⁸.

1.3 Obchodní a ekonomické vztahy ČR s Velkou Británií

Následující podkapitoly sledují vývoj současných česko-britských vztahů na obchodní a ekonomické úrovni. Na základě těchto dat bude vyvozeno, jak významný partner je Spojené království pro Českou republiku v oblastech obchodu, investic a volného pohybu osob.

1.3.1 Zahraniční obchod se zbožím

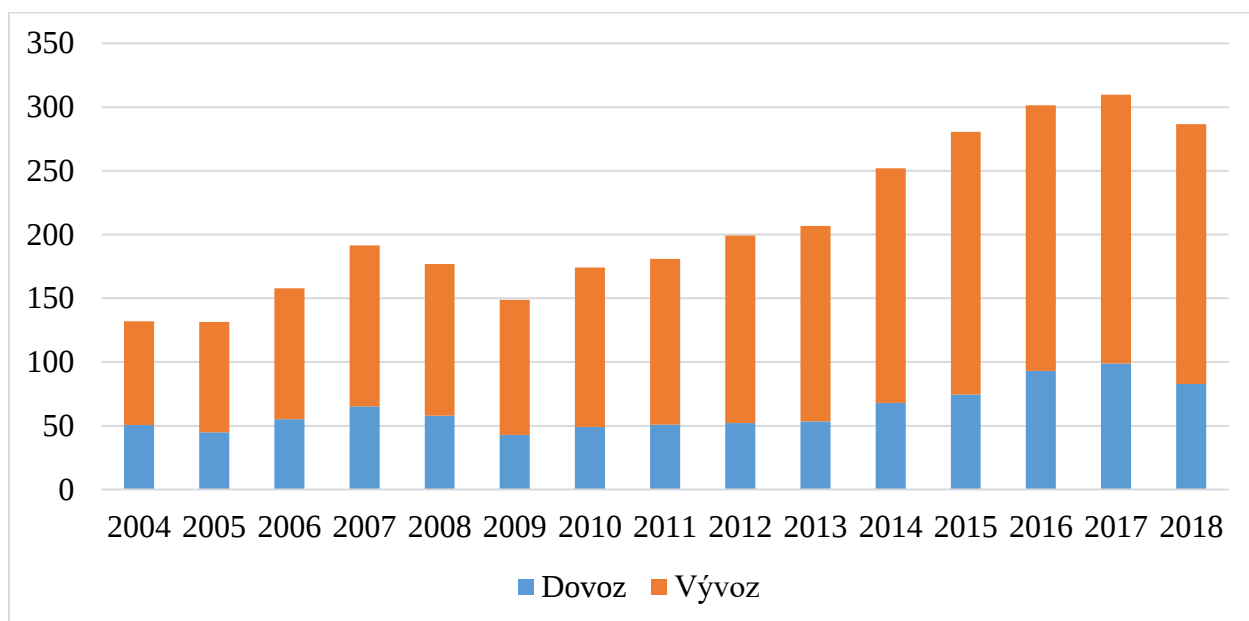
Data pro obchod jsou zpracována na základě metodiky přeshraničního pojetí z databáze zahraničního obchodu Českého statistického úřadu.⁹

Velká Británie patří dlouhodobě k jednomu z nejvýznamnějších českých obchodních partnerů. Graf č. 1 zaznamenává hodnoty obrátů a podíly importů a exportů od roku 2004 do roku 2018. Z grafu je patrné, že vzájemný obchod je od vstupu České republiky do EU téměř neustále rostoucí. Výjimkou je rok 2005, roky hospodářské krize 2008 a 2009 a rok 2018. Dlouhodobý trend ukazuje, že se vývoz na celkovém obrátu podílí dvěma třetinami. V roce 2017 dosáhl obrát zatím maximální hodnoty, téměř 310 mld. Kč. Česká republika vyvezla do Spojeného království v roce 2017 zboží v hodnotě 210 mld. Kč a dovezla zboží v hodnotě 100 mld. Kč. S dovršením roku 2018 se rostoucí trend zastavil. Celkový obrát poklesl na 286,7 mld. Kč, což představuje meziroční snížení o necelých 8 %. Český vývoz do Spojeného království klesl o 3 % a dosáhl hodnoty 204 mld. Kč. Dovoz klesl dokonce o 16 % a činil 83 mld. Kč.

⁸ MZV. Bilaterální smlouvy: Přehled platných smluv. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/bilateralni_smlouvy/index.html

⁹ ČSÚ. Zahraniční obchod podle zboží a zemí. *Český statistický úřad: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí* [online]. 2012. Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>

Graf č. 1: Celkový obrat obchodu ČR s Velkou Británií v letech 2004–2018 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

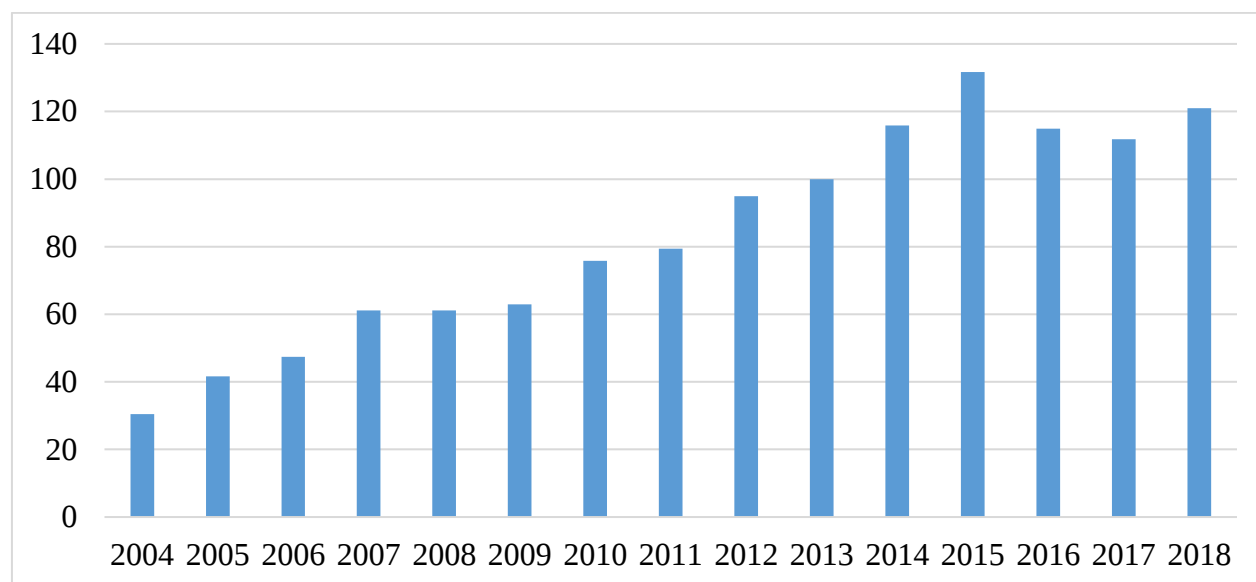
Pro celkové pochopení vazby českého vývozu na britskou ekonomiku je nutné vzít v úvahu i nepřímé vývozy. Mnoho českých komponentů či polotovarů (zejm. autodíly, plasty, pryže a chemie) nejprve putuje na jiný zahraniční trh, kde jsou použity při výrobě a poté až míří na britské ostrovy. Podle analýzy České spořitelny dosáhla hodnota nepřímých vývozů za rok 2017 120 mld. Kč.¹⁰ Po zahrnutí nepřímých vývozů dosahoval v roce 2017 český export do Spojeného království 330 mld. Kč.¹¹

¹⁰ NAVRÁTIL, David, HRTÚSOVÁ, Tereza, NOVÁK, Radek a POLANSKÝ Jiří. Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. *Česká spořitelna* [online]. 2018. Str. 4. Dostupné z: https://cz.products.erstegroup.com/Retail/cs/AnaluC3uBDzy_a_prognuC3uB3zy/VyhleduC3uA1vuC3uA1nuC3uAD_analuC3uBDz/Detail_analuC3uBDzy/index.phtml?ID_ENTRY=108979

¹¹ Data nepřímých vývozů za rok 2018 nebyly při psaní této práce k dispozici.

Vývoj obchodní bilance zobrazuje graf č. 2. Obchodní bilance je tradičně kladná.¹² Zatím nejvyšší přebytek 131,7 mld. Kč byl dosažen v roce 2015. Poté rychlejší růst dovozů zapříčinil klesající trend. V roce 2018 bilance opět rostla, což bylo naopak způsobeno výrazným poklesem dovozů oproti poklesu vývozu.

Graf č. 2: Obchodní bilance ČR s Velkou Británií v letech 2004–2018 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

Velká Británie je pro Českou republiku jedním z klíčových vývozních partnerů. Od vstupu do EU se český vývoz do Velké Británie zvýšil dvaapůlkrát¹³. Tabulka č. 1 ukazuje význam Velké Británie jako obchodního partnera za posledních šest let. Český vývoz do Spojeného království představoval v posledních pěti letech 5 % z celkového vývozu ČR. V letech 2014 až 2016 bylo Spojené království na 4. největším vývozním partnerem, těsně před Francií. V roce 2017 kleslo zpět na 5. místo, přesto se ale stále nachází na nejvyšších pozicích. Dovoz ze Spojeného království tvoří asi 2 % celkového dovozu do ČR a v posledních pěti letech se Velká Británie pohybovala mezi 9. až 13. místem. Celkově je Velká Británie 7. až 9. největším obchodním partnerem pro Českou republiku ve stanoveném období s podílem na celkovém obchodním obratu okolo 3,6 %.

¹² Kladná obchodní bilance se Spojeným království je od roku 2001, do té doby byla deficitní.

¹³ ČSÚ. Zahraniční obchod se Spojeným královstvím [analýza]. *Český statistický úřad* [online]. 2017. Str. 3. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45964414/24200517.pdf/20bbac08-5b8e-4183-955f-8755d9f8894a?version=1.1>

Tabulka č. 1: Velká Británie jako obchodní partner ČR v letech 2013–2018 (v mld. Kč)

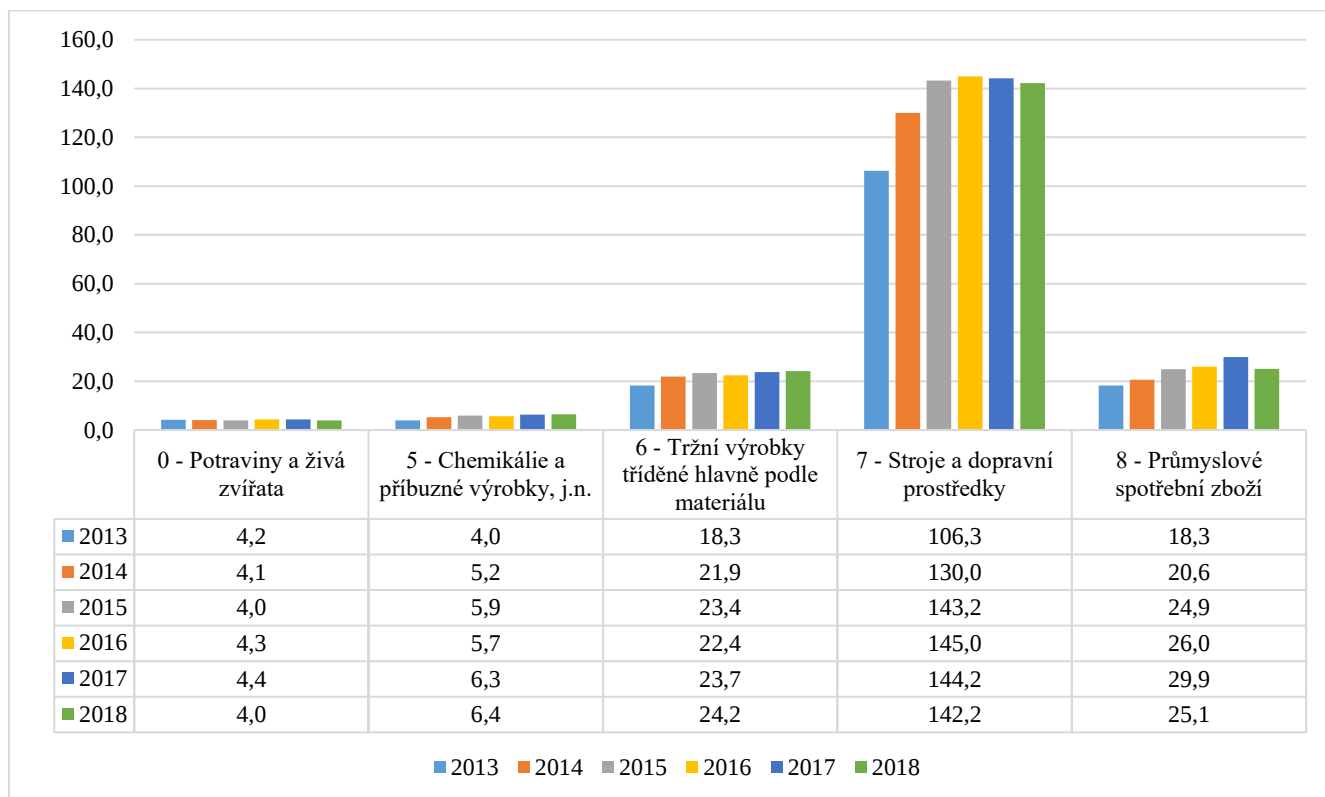
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Obrat	206,8	252,2	280,6	301,4	309,7	286,7
<i>Podíl</i>	3,4%	3,7%	3,8%	4,0%	3,8%	3,4%
<i>Pořadí</i>	9.	8.	7.	7.	7.	8.
Vývoz	153,4	184,0	206,2	208,2	210,8	203,8
<i>Podíl</i>	4,8%	5,1%	5,3%	5,2%	5,0%	4,6%
<i>Pořadí</i>	5.	4.	4.	4.	5.	5.
Dovoz	53,4	68,1	74,5	93,2	98,9	82,8
<i>Podíl</i>	1,9%	2,1%	2,1%	2,7%	2,6%	2,1%
<i>Pořadí</i>	13.	12.	13.	9.	10.	13.

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

Následující část se věnuje komoditní struktuře vzájemného obchodu. Struktura obchodu je obecně vyjádřena pomocí Standardní mezinárodní obchodní klasifikace SITC a následně detailněji pomocí harmonizovaného systému popisu a číselného označování zboží.

Graf č. 3 zobrazuje komoditní strukturu českého vývozu z Velké Británie za posledních šest let. Data jsou omezena pouze na nejvýznamnější skupiny zboží, kterými jsou potraviny a živá zvířata (SITC 0), chemikálie a příbuzné výrobky (SITC 5), tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu (SITC 6), stroje a dopravní prostředky (SITC 7) a průmyslové spotřební zboží (SITC 8). Těchto pět skupin tvoří drtivou většinu vzájemného obchodu mezi Českou republikou a Velkou Británií.

Graf č. 3: Komoditní struktura vývozu dle SITC v letech 2013–2018 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

Dvě třetiny českého vývozu do Spojeného království tvoří stroje a dopravní prostředky. V této skupině lze sledovat také nejdynamičtější rostoucí trend, který ale od roku 2016 stagnuje. V roce 2018 vyvezla Česká republika výrobky v rámci této skupiny v hodnotě 142 mld. Kč, což je o 2 mld. Kč méně než předcházející rok. Největší podíl z této skupiny tradičně zaujímají silniční vozidla, jejichž vývoz do Spojeného království dosáhl v roce 2018 necelých 56 mld. Kč. Dále se v rámci SITC 7 vyváží nejvíce výpočetní technika pro automatizované zpracování dat a elektrická a telekomunikační zařízení. Podíl ostatních skupin je již výrazně menší. Průmyslové spotřební zboží představuje 12 % z celkových vývozů do Spojeného království, jde zejména o média pro záznam zvuku, hračky, nábytek a obuv. Tržní výrobky tříděné dle materiálu (resp. polotovary a materiály) představují pro rok 2018 také 12 % z celkových vývozů. V této skupině se vyváží zejména kovové výrobky, železo a ocel a výrobky z pryže.

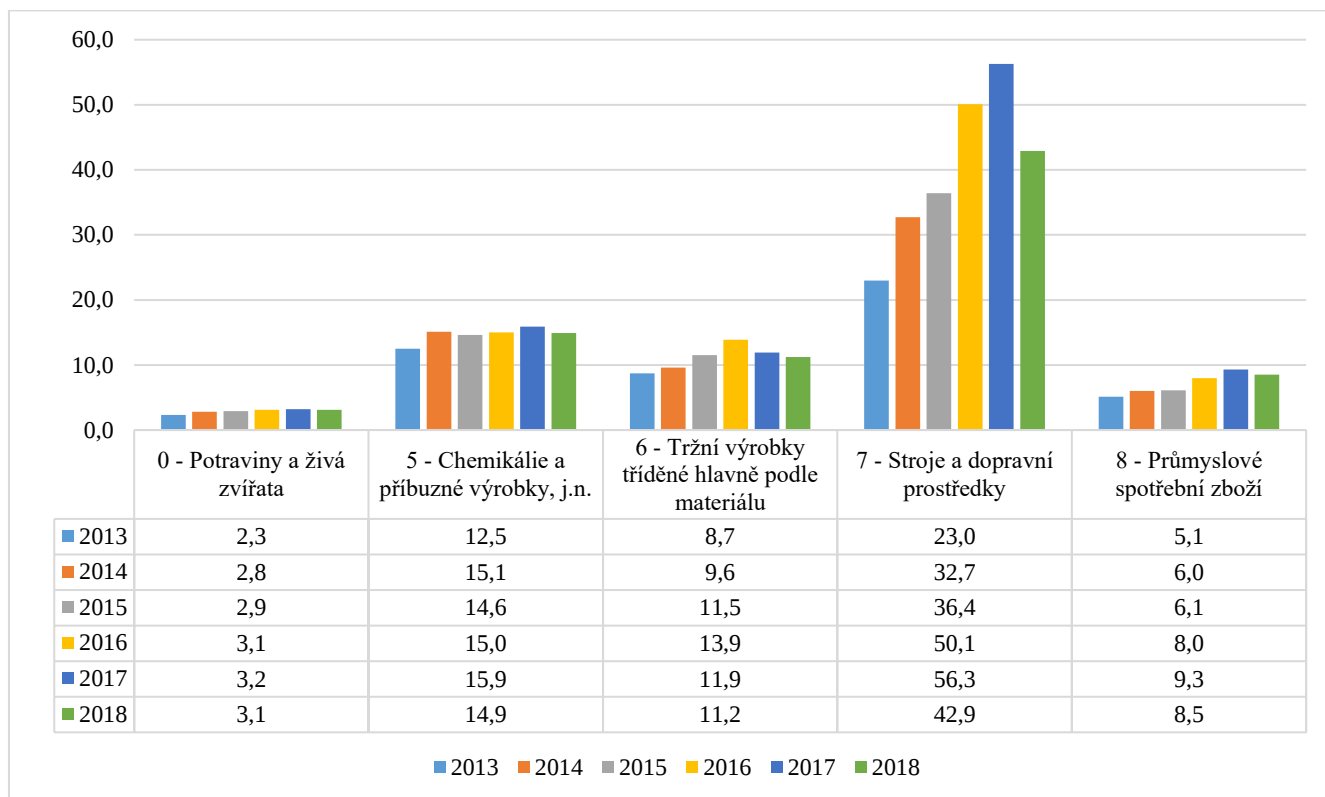
Tabulka č. 2: Komoditní struktura vývozu – top deset (v tis. Kč)

Kód zboží	Název zboží	Kumulovaný vývoz 2013-2018	Ø roční vývoz
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	265 773 784	44 295 631
8471	Zařízení pro automatizované zpracování dat	103 126 369	17 187 728
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel	77 234 683	12 872 447
8528	Monitory a televizní přijímací přístroje	37 657 972	6 276 329
8512	Elektrické přístroje osvětlovací nebo signalizační	36 602 112	6 100 352
9503	Tříkolky, koloběžky, kočárky pro panenky, hračky	29 904 196	4 984 033
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě	27 569 710	4 594 952
8523	Disky, pásy a jiná média pro záznam zvuku, obrazu	23 454 720	3 909 120
8473	Části, součásti a příslušenství kancelářských strojů (8470 až 8472)	21 705 358	3 617 560
8409	Části, součásti pro motory pístové	18 312 390	3 052 065

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

Skladba českého vývozu do Velké Británie v užším měřítku je zobrazena v tabulce č. 2. Jde o top deset vývozních položek, jejichž hodnota je kumulována od roku 2013 do roku 2018. Hlavními vývozními artikly jsou osobní automobily, zařízení pro automatizované zpracování dat (zejm. procesorové a paměťové jednotky) a součásti a příslušenství motorových vozidel. Dále mezi nejvýznamnější vývozní položky patří monitory a televize, světelná a signalizační zařízení (zejm. pro motorová vozidla), hračky, telefonní přístroje (zejm. mobilní telefony a vysílače a převaděče komunikačního signálu a internetu), média pro záznam zvuku a obrazu, součásti a příslušenství pro kancelářské stroje a součásti a příslušenství pro pístové motory.

Graf č. 4: Komoditní struktura dovozu dle SITC v letech 2013–2018 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

Graf č. 4 sleduje komoditní strukturu dovozů. Nejsilnější skupinou jsou opět stroje a dopravní prostředky, u kterých je zároveň vidět největší meziroční propad. V roce 2018 se dovezlo zboží z této skupiny v hodnotě 43 mld. Kč, což představuje meziroční pokles o necelých 24 %. Největší podíl z této skupiny mají elektrická zařízení a přístroje, dále silniční vozidla a kancelářské stroje k automatizovanému zpracování dat. Z 18 % se na dovozu podílí chemikálie, zejména léčiva a farmaceutické výrobky. Třetí nejvýznamnější skupinou jsou materiály a polotovary, které tvoří 13 % z celkových dovozů ze Spojeného království, s největším zastoupením kovových výrobků, textilní příze a tkaniny.

Tabulka č. 3: Komoditní struktura dovozu – top deset (v tis. Kč)

Kód zboží	Název zboží	Kumulovaný vývoz 2013-2018	Ø roční vývoz
8542	Obvody integrované elektronické	51 185 957	8 530 993
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	31 388 610	5 231 435
8473	Části, součásti a příslušenství kancelářských strojů (8470 až 8472)	26 917 548	4 486 258
3004	Léky	23 290 541	3 881 757
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel	13 448 218	2 241 370
8421	Odstředivky a přístroje k filtrování, čištění kapalin a plynů	10 083 290	1 680 548
8471	Zařízení pro automatizované zpracování dat	7 174 286	1 195 714
3815	Iniciátory, urychlovače reakce a katalytické přípravky	6 680 908	1 113 485
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě	6 320 078	1 053 346
8443	Tiskařské stroje a přístroje určené k tisku, kopírovací stroje a telefaxové přístroje	6 155 545	1 025 924

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí.

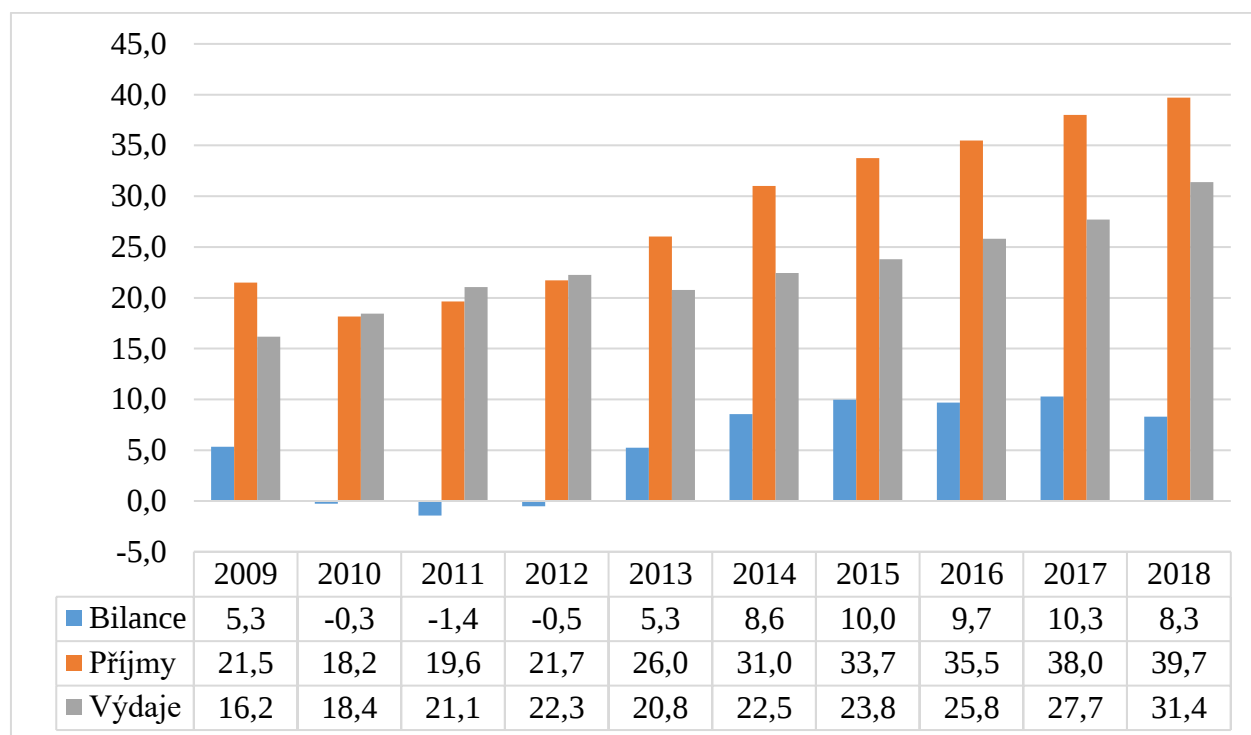
Tabulka č. 3 ukazuje top deset dovozních položek jejichž hodnota je opět kumulována od roku 2013 do roku 2018. Hlavním dovozním artiklem za stanové období jsou integrované elektronické obvody (zejm. procesory a řídicí jednotky). Osobní automobily představují druhou nejvýznamnější dovozní položku. Na třetím místě se nachází součásti a příslušenství pro kancelářské stroje. Dalšími dovozními artikly v rámci top deset jsou léky, součásti a příslušenství do motorových vozidel, přístroje pro čištění nebo filtrování kapalin a plynů, zařízení pro automatizované zpracování dat (zejm. počítače a paměťové jednotky), katalyzátory, telefonní přístroje (zejm. vysílače a převaděče komunikačního signálu a internetu) a tiskárny.

1.3.3 Zahraniční obchod se službami

Graf č. 5 sleduje příjmy, výdaje a bilanci obchodu se službami za posledních deset let. Příjmy od zahraničních subjektů představují prodej služeb do zahraničí, tedy export služeb. Výdaje nebo platby zahraničním subjektům představují nákup služeb ze zahraničí, tedy import. Vývoz i dovoz

služeb má již několik let rostoucí trend. Oproti obchodu se zbožím, obchod se službami nezaznamenal v roce 2018 pokles. Export služeb do Velké Británie dosáhl v roce 2018 necelých 40 mld. Kč a import 31,4 mld. Kč. Kromě let hospodářské a dluhové krize je bilance obchodu se službami kladná.

Graf č. 5: Obchod se službami s Velkou Británií v letech 2009–2018 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČNB: Běžný účet platební bilance ČR v teritoriálním členění.

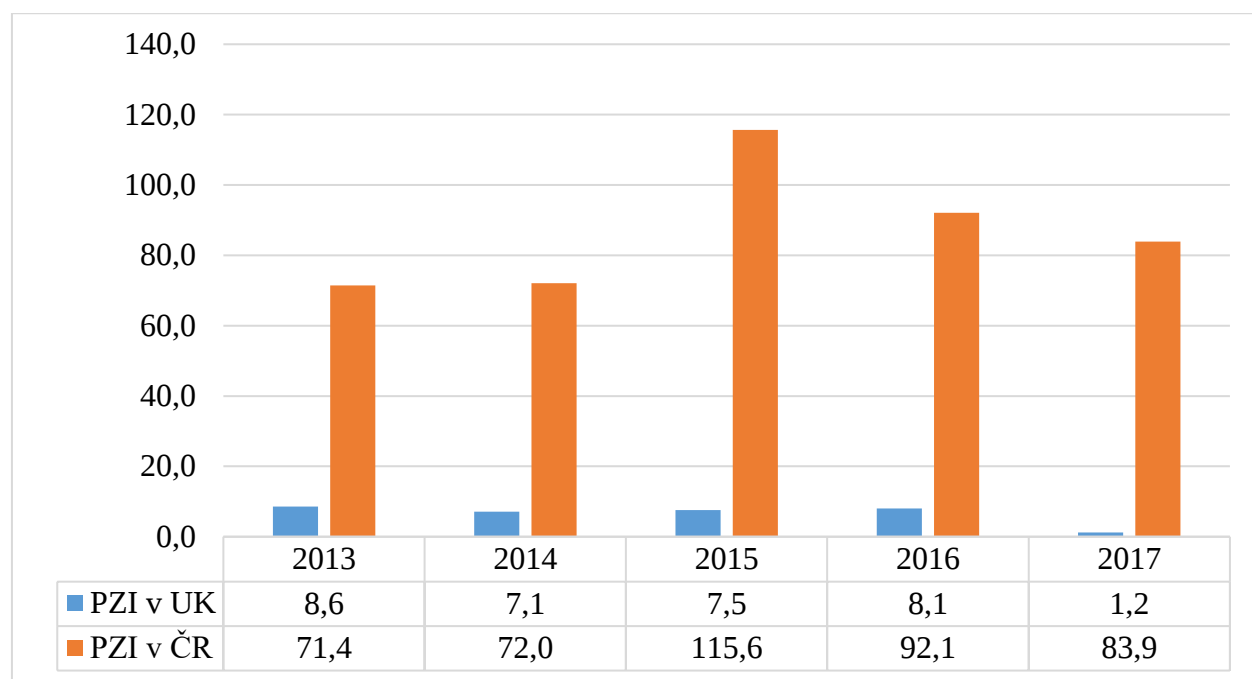
Pro vyhodnocení teritoriální struktury byla použita kumulovaná a zprůměrovaná data za posledních pět let, tedy od roku 2014 do 2018. Česká republika vyveze do Spojeného království nejvíce služeb v oblasti dopravy, a to v hodnotě 8,4 mld. Kč ročně. Významnou služku exportu služeb dále tvoří manažerské poradenství a informační služby. Nejvíce se dováží služby v oblasti manažerského poradenství (ročně 4,9 mld. Kč.), turismu a dopravy. Nejvyšší kladnou bilanci služeb má Česká republika v oblasti dopravy, která představuje 5,2 mld za rok. Kč. Dále pak v informačních službách a ostatních službách (zejm. výzkum a vývoj a poradenské služby). Největší schodky

se nachází u licenčních a dalších autorských poplatků pro užívání duševního vlastnictví (-2,4 mld. Kč ročně) a u pojišťovacích a důchodových služeb.¹⁴

1.3.4 Přímé zahraniční investice

Z teritoriálního hlediska je Velká Británie desátým největším zdrojem přímých zahraničních investic pro ČR. Graf č. 6 sleduje vývoj stavu českých PZI ve Velké Británii a britských PZI v České republice za posledních pět let. Data vycházejí z databáze ČNB, která předpokládá mezinárodně přijatou definici PZI, a tudíž i platnost „přímá zahraniční investice = základní kapitál + reinvestovaný zisk + ostatní kapitál“.¹⁵

Graf č. 6: Stav PZI k 31.12. v letech 2013–2017 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČNB: Přímé zahraniční investice.

Stav britských PZI dosahoval za posledních pět let maxima 115,6 mld. Kč v roce 2015. Od té doby má klesající tendenci. Ke konci roku 2017 dosáhly britské PZI v ČR hodnoty 83,9 mld. Kč. Stav

¹⁴ ČNB. Běžný účet platební bilance ČR v teritoriálním členění. Česká národní banka: Databáze OBIEE [online]. 2019. [vid. 2019-03-19]. Dostupné z:

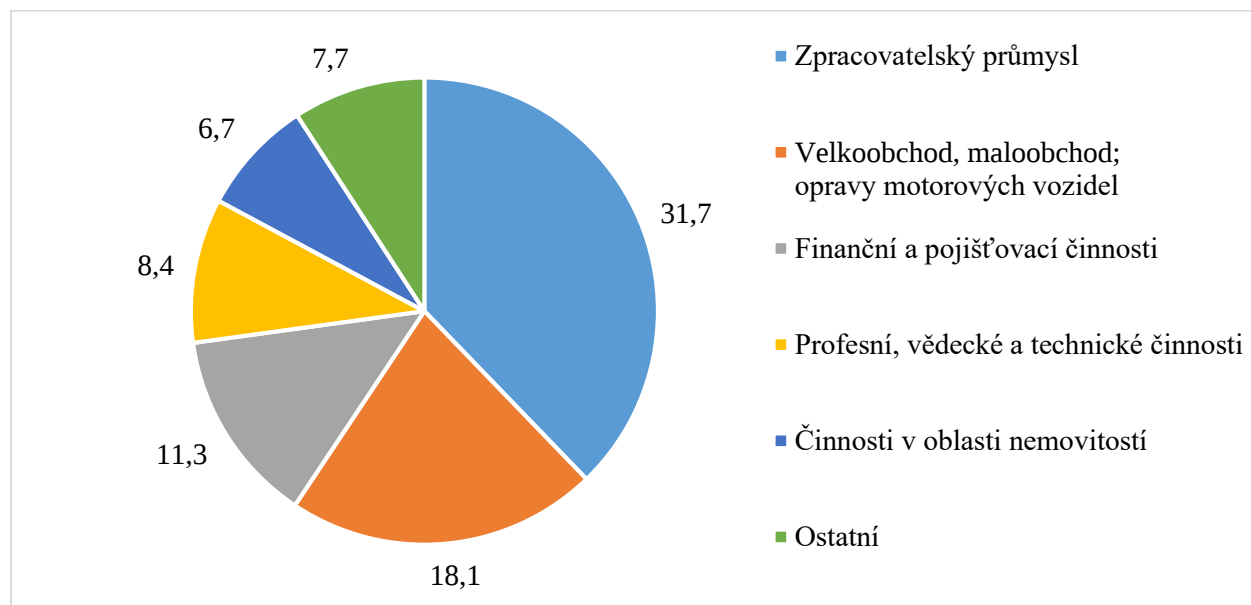
https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_balance_stat/publikace_pb/bezny_ucet_pb_tc/

¹⁵ ČNB. Přímé zahraniční investice za rok 2017. Česká národní banka [online]. 2017. Str. 2. Dostupné z:

https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_balance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2017_CZ.pdf

českých přímých investic ve Spojeném království se pohyboval v daném období mezi 7 a 8 mld. Kč. V roce 2017 ale rapidně klesl o 85 % a ke 31.12. 2017 činil stav českých PZI v Velké Británii 1,2 mld. Kč.

Graf č. 7: Odvětvová struktura britských PZI v ČR k 31.12.2017 (v mld. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování z ČNB: Přímé zahraniční investice.

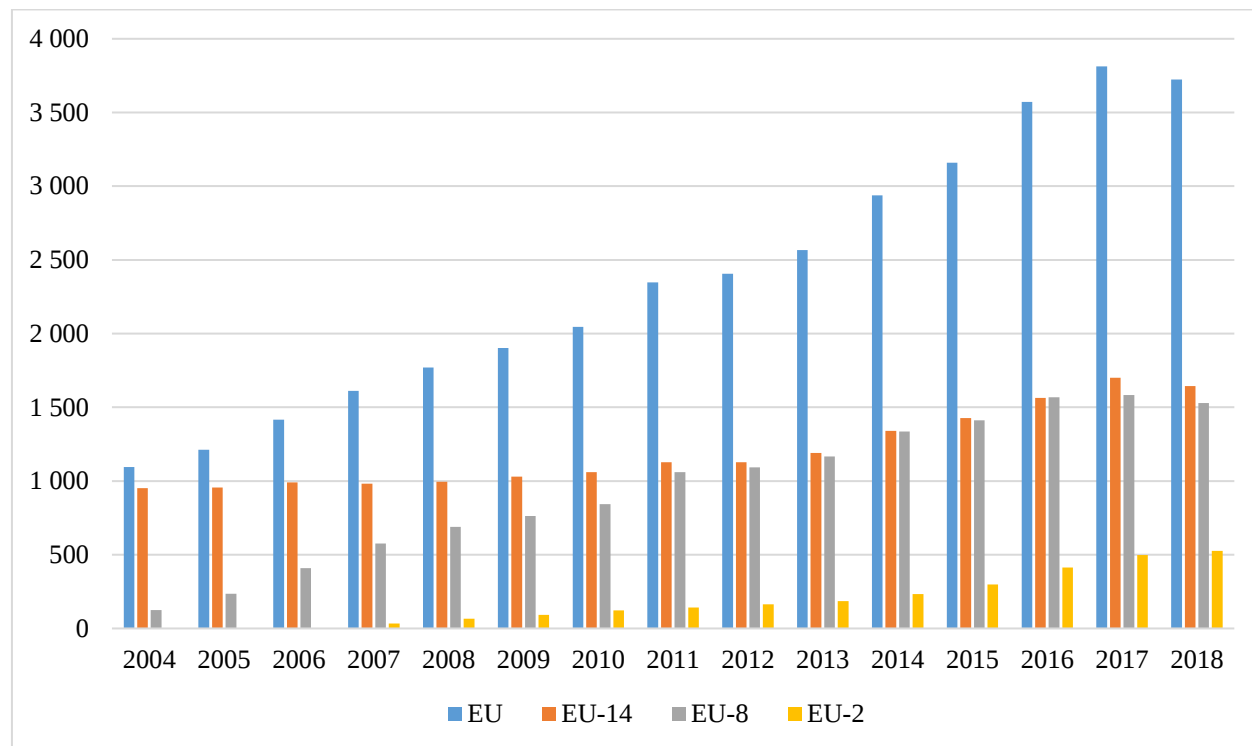
V grafu č. 7 lze vidět česká odvětví, do kterých je alokováno nejvíce investic z Velké Británie. Pro rok 2017 se největší podíl britských investic v ČR nacházel ve zpracovatelském průmyslu, konkrétně 31,7 mld. Kč. Přes 18 mld. Kč se nacházelo v investicích do obchodu, ke kterému je také přičítána oblast opravy motorových vozidel. Mezi další významná investiční odvětví patří finanční a pojišťovací činnost, vědecká a technická činnost a investice spojené s nemovitostmi.

1.4 Volný pohyb osob

Základním principem vnitřního trhu EU jsou čtyři svobody – volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. Na základě svobody volného pohybu osob může každý občan EU vycestovat do jiné členské země za účelem tam pracovat, studovat nebo se usadit za stejných podmínek jako občané této

země.¹⁶ Data v této kapitole představují odhady počtu osob dle státní příslušnosti a jsou čerpána z britského *Office for National Statistics*¹⁷ a Českého statistického úřadu¹⁸.

Graf č. 8: Počet občanů EU žijících ve Velké Británii od roku 2004 (v tisících)¹⁹

Zdroj: Vlastní zpracování z Office for National Statistic: Population of the UK by country of birth and nationality: individual country data.

Po východním rozšíření v roce 2004 imigrace z ostatních členských států do Velké Británie zesílila. Graf č. 8 ukazuje počet občanů EU žijících ve Velké Británii. Je zde vidět, že od roku 2004 rostla imigrace občanů z EU-8. Tuto skupinu přistěhovalců tvoří ze dvou třetin Poláci. Občané ČR

¹⁶ EU. Jednotný trh. *Evropská unie* [online]. 2019. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/single-market_cs

¹⁷ OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Population of the UK by country of birth and nationality: individual country data [online]. 2018. [vid. 2019-03-03] Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/populationoftheunitedkingdombycountryofbirthandnationalityunderlyingdatasheets>

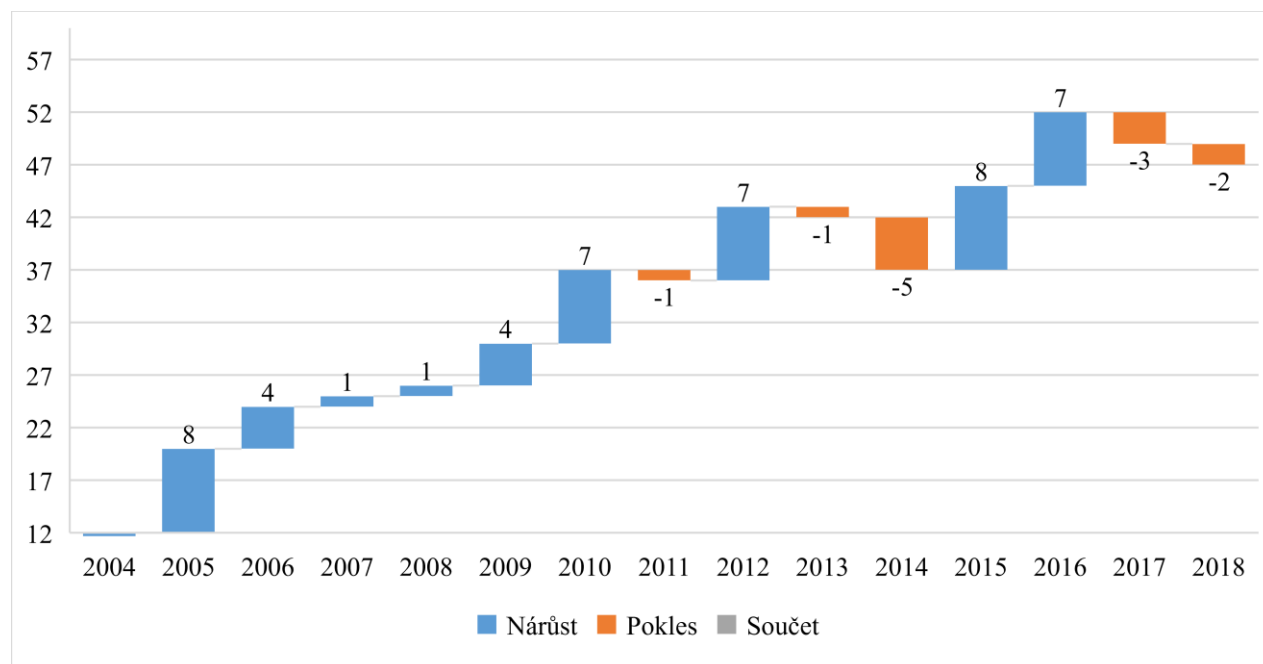
¹⁸ ČSÚ. Data - počet cizinců. *Český statistický úřad* [online]. 2019. [vid. 2019-03-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

¹⁹ EU-14 = Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko; EU-8 = Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Slovensko, Slovinsko; EU-2 = Bulharsko, Rumunsko. Data pro rok 2018 jsou za období červenec 2017 až červen 2018.

představují ve skupině imigrantů z EU-8 asi 3 %. Od roku 2007 rostla imigrace do Spojeného království ještě více po přistoupení Bulharska a Rumunska. V roce 2017 bylo ve Velké Británii registrováno 3,8 mil. občanů EU s pobytem delším 12ti měsíců. V roce 2018 se počet občanů EU žijících ve Velké Británii snížil na 3,7 mil. Tento pokles je způsoben zejména odchodem občanů EU-8.

Graf č. 9 sleduje imigrační toky Čechů do Spojeného království. Před vstupem České republiky do EU žilo ve Velké Británii 12 tisíc Čechů. Toto číslo v průběhu let spíše rostlo. V roce 2016 žilo ve Spojeném království nejvíce Čechů, a to 52 tisíc. Od té doby Češi britské ostrovy více opouštěli. V roce 2018 je ve Velké Británii registrováno 47 tisíc občanů ČR s pobytem delším 12ti měsíců.

Graf č. 9: Imigrace Čechů do Velké Británie od roku 2004 (v tisících)

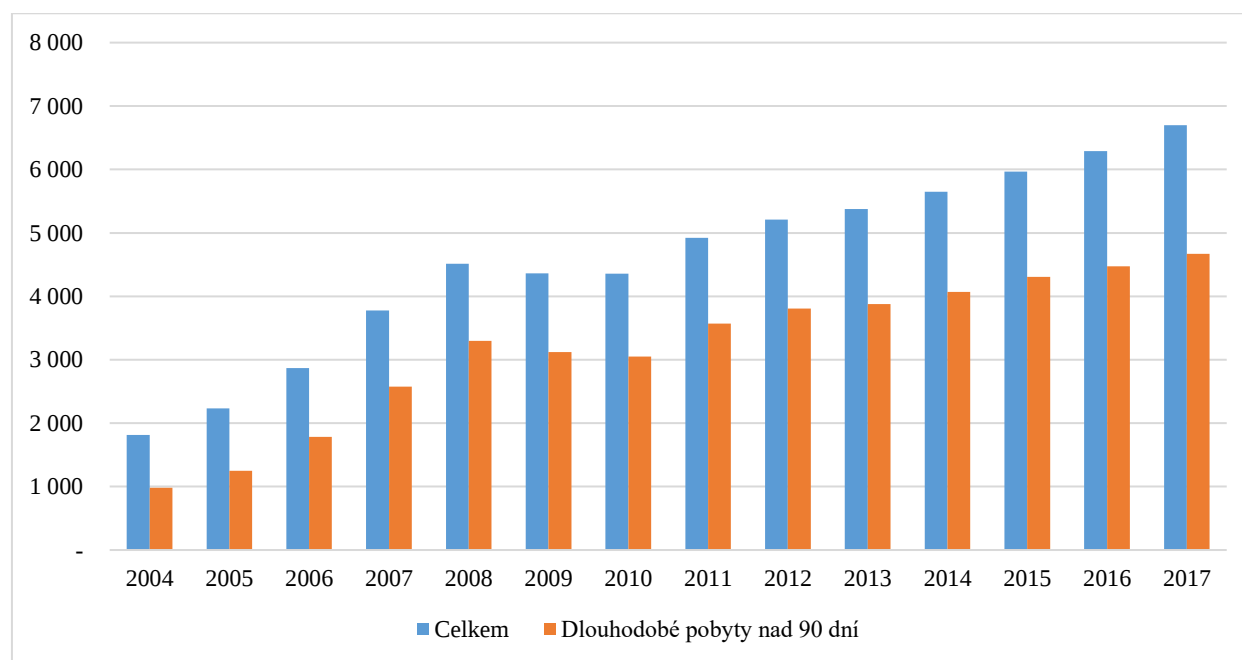

Zdroj: Vlastní zpracování Office for National Statistics: Population of the UK by country of birth and nationality: individual country data.

Od roku 2013 do 2017 navštívilo průměrně Spojené království 392 tisíc Čechů ročně s průměrnou roční útratou 134 mil. GBP (4 mld. Kč²⁰).²¹

Graf č. 10 ukazuje, že počet Britů v České republice po roce 2004 také rostl, kromě let 2009 a 2010, kdy došlo k mírnému snížení. V roce 2017 žilo v České republice 6,7 tisíc Britů, z celkových 524 tisíc cizinců (z EU i mimo EU). Dvě třetiny těchto Britů jsou registrováni k dlouhodobému pobytu nad 90 dní. Zaměstnanost Britů v České republice v průběhu let kolísala. Za poslední tři roky se pohybuje okolo 80 %, přičemž jedna třetina pracujících Britů má platné živnostenské podnikání a dvě třetiny jsou zaměstnáni.²²

Graf č. 10: Počet Britů žijících v České republice od roku 2014

Zdroj: Vlastní zpracování z ČSÚ: Data - počet cizinců.

²⁰ 1 GBP = 30 CZK

²¹ OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Travel trends estimates: overseas residents in the UK [online]. 2018. [vid. 2019-03-04] Dostupné z:

<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/leisureandtourism/datasets/overseasresidentsvisistothek>

²² ČSÚ. R304 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství a postavení v zaměstnání v letech 2004 - 2011 a 2015 - 2017. Český statistický úřad [online]. 2019. [vid. 2019-03-04]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/documents/11292/27323903/c03R304_2017.xlsx/7abb713b-3d09-4385-bb90-45b5ed4609ef?version=1.0

Od roku 2013 do 2018 navštívilo průměrně Českou republiku 439 tisíc Britů ročně. Bitové patří společně s Němci, Slováky, Rusi a nově i Číňany mezi národnosti, které Českou republiku navštěvují nejvíce.²³

²³ ČSÚ. Cestovní ruch - 4. čtvrtletí 2018. *Český statistický úřad* [online]. 2019. [vid. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/cestovni-ruch-4-ctvrtleti-2018>

2 Brexit

Druhá kapitola nastiňuje časovou souslednost událostí, které souvisejí se samotným procesem brexitu. Je zde rozebráno britské referendum a co mu předcházelo. Kapitola se věnuje i otázce vlivu oficiálních kampaní na britské voliče při jejich rozhodování v referendu. Další součástí druhé kapitoly je představení vyjednané dohody Davida Camerona s EU o reformě EU a potvrzení zvláštního postavení Velké Británie. Zároveň je nastíněn vyjednávací proces, jeho aktéři, oblasti největšího sporu, hlavní zájmy České republiky v rámci vyjednávání a samozřejmě vyjednané výsledky.

2.1 Referendum o vystoupení Velké Británie z EU

Dlouhodobá situace ve Spojeném království podnícena mnoha faktory, mezi které beze sporu patřilo východní rozšíření v roce 2004 a následná vlna imigrace vyvolávající tlaky na britský sociální systém, dopady finanční a dluhové krize, rostoucí vliv silně anti-evropské politické strany UKIP a již tradiční euroskeptický postoj Britů vůči EU vedla k vyhlášení referenda o členství Velké Británie v Evropské unii. Referendum se ve Velké Británii konalo 23. června 2016. Téma brexit bylo spojeno s emocemi a vyvolávalo v lidech zanícení, což nakonec vedlo k nejvyšší volební účasti 72,2 % od voleb do Dolní sněmovny v roce 1992.²⁴ Relativně těsné výsledky nakonec rozhodly s 51,9 % hlasů ku 48,1 % hlasů pro odchod Spojeného království z EU. Volba pro vystoupení z EU zvítězila v Anglii a Walesu ve většině volebních okrsků kromě Londýna a univerzitních měst. Naopak proti bylo Severní Irsko a zejména Skotsko, kde pouze 38 % voličů hlasovalo pro brexit.²⁵ Přestože výsledek britského referenda není právně závazný, vzhledem k britským tradicím se předpokládá jeho respektování.²⁶

Brexit je doposud bezprecedentním úkazem evropského dezintegračního procesu. Kromě několika závislých území, např. Grónska, ještě v historii evropské integrace nedošlo k odchodu členského státu. Červnové referendum ale nebylo první svého druhu, které se ve Velké Británii uskutečnilo.

²⁴ CLARKE, Harold D., GOODWIN, Matthew a WHITELEY, Paul. *Brexit: why Britain voted to leave the European Union*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. Str. 25. ISBN 978-1-107-15072-0.

²⁵ BBC. EU Referendum - Results. *BBC News* [online]. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results

²⁶ VLÁDA ČR. Politické a ekonomické dopady britského referenda. [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/politicke-a-ekonomicke-dopady-britskeho-referenda-146226/>

V roce 1975 byli voliči tázáni, zda chtějí zůstat v Evropském hospodářském společenství. Dvě třetiny voličů se setrváním souhlasilo. Příčinou tehdejšího rozhodnutí voličů byla mimo jiné důvěra vůči hlavním politickým stranám, které doporučili veřejnosti v Evropském společenství zůstat. Spojené království se zároveň potýkalo s ekonomickou stagnací, která byla spojena s vysokou inflací a nezaměstnaností a nízkou produktivitou práce. Voliči neměli důvod pro odchod z integračního celku, ve kterém se jiným ekonomikám dařilo.²⁷

V roce 2016 se britští voliči rozhodovali mezi stranou „*Leave*“ a stranou „*Remain*“. Tři čtvrtiny poslanců, kteří ohlásili svou pozici před samotným referendem, se vyslovili pro *Remain*, tedy setrvání v EU. Šlo o drtivou většinu členů z labouristické strany, dvě třetiny konzervativců a všechny členy skotské národní a liberálně demokratické strany. Největší počet hlasů pro *Leave* měli poslanci z konzervativní strany a dále z labouristické a severoirské demokratické unionistické strany. Premiér David Cameron a většina jeho kabinetu patřila mezi zastánce *Remain*.²⁸ Deset týdnů před konáním referenda byly ohlášeny dvě oficiální kampaně, které tak získaly možnost útraty 600 tis. liber z veřejných prostředků a dalších 7 mil. liber z vlastních zdrojů a přístup k televiznímu vysílání a k bezplatnému rozesílání tiskových materiálů. Za oficiální kampaň na straně *Remain* byla volební komisí zvolena *Britain Stronger in Europe* a *Vote Leave* byla zvolena straně *Leave*. Tyto dvě skupiny získaly díky svému statusu největší objem prostředků pro formování před-referendové debaty.²⁹

Kampaň *Britain Stronger in Europe* se zaměřila na jediné hlavní tvrzení. Zdůrazňovala riziko nejistého vývoje po Brexitu, které povede k ekonomické recesi, poklesu pracovních míst, znehodnocení libry a růstu cen³⁰. Od svých odpůrců získala pseudonym „*Fear Project*“ z důvodu šíření zejména negativních sdělení. Oproti soupeři měla podporu od mnoha významných domácích i zahraničních institucí a osobností, jako např. *Bank of England* či amerického prezidenta Baracka Obamy. Hlavním tématem vítězné kampaně *Vote Leave* byla migrace. Dokud bude Velká Británie součástí EU, bude čelit ekonomickým a bezpečnostním hrozbám v souvislosti s neustálým přílivem

²⁷ CLARKE, Harold D., et al. *Brexit: why Britain voted to leave the European Union*. 2017. Str. 26.

²⁸ BBC. EU vote: Where the cabinet and other MPs stand. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35616946>

²⁹ BBC. EU vote: Lead EU referendum campaigns named. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36038672>

³⁰ *Britain Stronger In Europe* [online]. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z: https://www.strongerin.co.uk/get_the_facts#2hWGFwlm9YYPG3P7R.97

migrantů z členských zemí EU. Druhým tématem bylo navrácení demokracie a suverenity. S tímto prohlášením se ztotožňovali euroskeptičtí voliči, kteří nebyli ochotni veřejně přijmout za své antiimigrační argumenty. Třetím tématem *Vote Leave* byly převažující náklady nad výnosy z členství v EU. Příkladem je kontroverzní a silně zavádějící tvrzení, že Velká Británie může částky, které nyní posílá do společného rozpočtu EU, investovat do národního zdravotního systému (NHS), které oslovilo mnoho voličů. Všechna témata kampaně *Vote Leave* byla výstižně sjednocena sloganem „*Take Back Control*“.³¹

Výzkum veřejného mínění z roku 2015 ukázal, že britská populace byla v té době rozdělena do třech velikostně obdobných skupin. První třetina byla charakterizována jako sociálně liberální a s mezinárodním nadhledem. Tito občané vnímali globalizaci, imigraci a multikulturalismus pozitivně a byli rozhodnuti volit pro setrvání v EU. Druhá třetina byla diametrálně odlišná. Tvořili ji lidé s nacionalistickým pohledem, spíše konzervativci, kteří jsou znepokojeni s globalizací a volným pohybem osob. Pro tyto voliče byla kontrola nad imigrací nejdůležitějším argumentem v referendu a byli rozhodnuti hlasovat pro odchod z EU bez ohledu na vývoji debaty. Třetí třetina byla tvořena klíčovými voliči. Šlo o skupinu občanů, kteří nesouhlasili s aktuálním stavem, ale zároveň se báli izolovat od evropského integračního celku. A právě ti byli hlavním cílem obou kampaní.³²

Těsný výsledek referenda ukázal komplexnost vlivů a podnětů, které měly konečný dopad na rozhodování voličů. Kampaně *Leave* nakonec dokázala efektivněji ovlivnit voličovo posouzení přínosů a nákladů brexitu. Mimo to, jistý vliv měly také demografické faktory jako věk, vzdělání a společenský status. Starší, méně vzdělaní Britové bílé pleti patřící do nižší společenské třídy měli tendenci podporovat *Leave*.³³

³¹ CLARKE, Harold D., et al. *Brexit: why Britain voted to leave the European Union*. 2017. Str. 30-59.

³² COOPER, Andrew. The Brexit vote is history. A closed or open Britain is the defining battle now. *The Guardian* [online]. 2016. [vid. 2018-10-27]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jul/04/post-referendum-politics-eu-vote>

³³ CLARKE, Harold D., et al. *Brexit: why Britain voted to leave the European Union*. 2017. Str. 173-174.

2.2 Dohoda o reformě EU posilující zvláštní postavení Spojeného království v EU

Červnovému referendu předcházela jednání Velké Británie a EU o reformě EU, která by posílila zvláštní postavení Spojeného království. Jednání inicioval britský premiér David Cameron již v roce 2015 a konala se v rámci evropských summitů i na bilaterální úrovni.

Svůj záměr ohledně referenda o setrvání v EU představil Cameron Evropské radě v červnu 2015.³⁴ V listopadu 2015 vytyčil britský premiér v dopise³⁵ Donaldu Tuskovi čtyři oblasti, v nichž požadoval po EU reformy. Těmito oblastmi byly: správa ekonomických záležitostí, konkurenceschopnost, suverenita a volný pohyb osob. V každé z oblastí se premiér věnoval bližším požadavkům. Těmi mimo jiné byly:

- respektování legitimních zájmů nečlenů eurozóny,
- omezení byrokracie představující zátěž pro růst konkurenceschopnosti,
- ukončení povinnosti směřovat ke „stále užší unii“, jak je uvedeno ve Smlouvě,
- posílení role národních parlamentů,
- důsledné dodržování implementace principu subsidiarity,
- omezení volného pohybu pro občany nových členských států, dokud se jejich ekonomiky nepřiblíží ekonomikám stávajících členů,
- omezení benefitů britského sociálního systému po první čtyři roky života imigrantů ve Velké Británii.

V únoru 2016 byla uzavřena na zasedání Evropské rady v Bruselu dohoda posilující zvláštní postavení Spojeného království v EU.³⁶ Cameron uspěl se svými požadavky zejména v oblastech konkurenceschopnosti a suverenity. Naopak v otázce omezení volného pohybu osob a snížení

³⁴ EVROPSKÁ RADA. Jednání předcházející referendu o EU ve Spojeném království. [online]. 2019. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-uk-after-referendum/2016-uk-settlement-process-timeline/>

³⁵ CAMERON, David. Reforma EU: dopis předsedy vlády Spojeného království předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi. [online]. 2015. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/475679/Donald_Tusk_letter.pdf

³⁶ EVROPSKÁ RADA. Závěry Evropské rady, 18. a 19. února 2016. [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21768/st00001cs16.pdf>

sociálních benefitů pro evropské občany pracující ve Velké Británii docházelo k největším kompromisům ze strany Spojeného království.

Česká republika vyjádřila největší obavy z omezení pracovních a sociálních výhod, které by se měly vztahovat nejen na nově příchozí přistěhovalce, ale i na ty, kteří se ve Velké Británii již nacházejí. Tyto požadavky Spojeného království však nebyly EU akceptovány. Zároveň poukázala na nutnost zajistit jedinečnost této dohody týkající se pouze Spojeného království, aby nedocházelo ke stejným požadavkům od jiných členských států.³⁷ Výsledky jednání v dalších oblastech, jako např. posílení zájmů nečlenů eurozóny a zlepšení konkurenceschopnosti, naopak byly v souladu se zájmy ČR.

Dohoda měla nabýt účinku v den, kdy se Velká Británie rozhodne v EU setrvat. Po rozhodnutí Británie opustit EU dohoda zanikla bez možnosti budoucího znovu vyjednávání.³⁸

2.3 Vyjednávání o vystoupení Velké Británie z EU

Možnost vystoupení z EU byla právně ukotvena až v roce 2007 Lisabonskou smlouvou. Spojené království je prvním členským státem, který využil právo vystoupení z EU na základě článku 50 Smlouvy o Evropské unii. Podle tohoto článku oznámí členský stát svůj záměr vystoupit z EU Evropské radě (tzv. aktivace článku 50), čímž je zahájena dvouletá lhůta pro sjednání a uzavření dohody o vystoupení. Dohodu schvaluje jménem Unie Rada EU, která rozhoduje kvalifikovanou většinou se souhlasem Evropského parlamentu. Na britské straně ji schvaluje vládní kabinet se souhlasem Parlamentu Spojeného království. Pokud ve stanovené lhůtě k uzavření nové dohody nedojde a Evropská rada jednomyslně nerozhodne o prodloužení této lhůty, přestávají být současné smlouvy pro členský stát platné a Velká Británie opustí Evropskou unii bez jakéhokoliv smluvního vztahu, tzv. *no deal brexit*.³⁹

³⁷ LIVINGSTONE, Emmet. What European capitals think of David Cameron's EU reforms. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/what-european-capitals-think-cameron-eu-reforms-europe-brexit-summit-concerns/>

³⁸ EVROPSKÁ RADA. Závěry Evropské rady, 18. a 19. února 2016. Str. 3.

³⁹ Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). *Úřední věstník Evropské unie* [online]. 2012. [vid. 2018-11-25]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF

Následující den po referendu rezignoval David Cameron z funkce premiéra a předsedy konzervativní strany⁴⁰ a následně v září opustil křeslo v parlamentu⁴¹. Premiérkou Spojeného království se v červenci 2016 stala Theresa Mayová, nově zvolená předsedkyně konzervativní strany a tehdejší ministryně vnitra v Cameronově kabinetu.⁴² Mayová vyrozuměla se souhlasem britského parlamentu 29. března 2017 oficiálním dopisem předsedu Evropské rady Tuska o spuštění článku 50, čímž zahájila dvouleté období pro vyjednání dohody o vystoupení. Spojené království mělo EU opustit 29. března 2019.⁴³ Po spuštění článku 50 vyhlásila Mayová předčasné volby, aby upevnila svůj mandát při jednání s EU. Konzervativní strana sice vyhrála, získala ale o 13 křesel méně, tedy pouze 318. Parlament se tak dostal do situace tzv. „*hung parliamanet*“, kdy žádná strana nezískala většinu.⁴⁴ Mayová se nakonec rozhodla pro konzervativní menšinovou vládu záviselou na důvěře a podpoře demokratické unionistické strany.⁴⁵ Namísto posílení své pozice na domácí politické scéně dosáhla Mayová spíše větší nejistoty a horší předvídatelnosti ze strany poslanců, což se projevilo při pozdějším hlasování o návrhu dohody.

Za hlavního vyjednavatele na straně Velké Británie lze považovat premiérku Mayovou a jejího poradce Olivera Robbinse.⁴⁶ Mezi další aktéry vyjednávání patřilo ministerstvo pro brexit, v jehož čele je od listopadu 2018 Stephen Barclay, který nastoupil jako třetí ministr po rezignacích

⁴⁰ MCTAGUE, Tom. David Cameron resigns. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/david-cameron-resigns-eu-referendum-brexit/>

⁴¹ COOPER, Charlie. David Cameron to resign as MP. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/david-cameron-to-resign-as-mp/>

⁴² DALLISON, P. Theresa May takes over as British prime minister. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/theresa-may-takes-over-as-british-prime-minister/>

⁴³ MAY, Theresa. Aktivace čl. 50: dopis předsedy vlády Spojeného království předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi. [online]. 2017. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/604079/Prime_Ministers_letter_to_European_Council_President_Donald_Tusk.pdf

⁴⁴ BBC. Election ends in Hung Parliament. *BBC News* [online]. 2017. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election/2017/results>

⁴⁵ CABINET OFFICE. Confidence and Supply Agreement between the Conservative and Unionist Party and the Democratic Unionist Party. [online]. 2019. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/conservative-and-dup-agreement-and-uk-government-financial-support-for-northern-ireland/agreement-between-the-conservative-and-unionist-party-and-the-democratic-unionist-party-on-support-for-the-government-in-parliament>

⁴⁶ BBC. Brexit: The people who are negotiating. *BBC News* [online]. 2018. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39236683>

Dominica Raaba a Davida Davise.⁴⁷ Dalšími zainteresovanými osobami při vyjednávání byli Tim Barrow, stálý zástupce Velké Británie při EU, Jeremy Hunt, ministr zahraničních věcí a Liam Fox, ministr pro mezinárodní obchod.

Jednání za Evropskou unii vedl zástupce Evropské komise Michel Barnier, který je i v čele pracovní skupiny pro přípravu a vedení jednání. Evropská komise se řídila pokyny Evropské rady a detailnějšími směrnicemi danými Radou EU, které poskytovaly Komisi mandát jednat se Spojeným královstvím v dané záležitosti. Evropská rada pravidelně projednávala na svých zasedáních stav vyjednávání a udávala politický směr jednání. Rada EU vytvořila paralelní útvary fungující na všech úrovních (pracovní skupina, Coreper, Rada pro obecné záležitosti) ve formátu EU-27. Tato struktura projednávala poziční dokumenty a technické a dílčí otázky spojené s procesem vyjednávání. Evropský parlament vytvořil tzv. *Brexit Steering Group* pod vedením Guy Verhofstadta, která připravovala podklady pro přijetí nezávazných stanovisek Parlamentu. Evropský parlament měl v průběhu jednání funkci průběžného konzultanta. Svou hlavní roli sehraje až při procesu ratifikace, kdy výsledná dohoda bude schválena Radou EU pouze se souhlasem parlamentu.⁴⁸

V České republice vznikla po výsledcích referenda pracovní skupina pro brexit jejíž hlavním úkolem bylo stanovení klíčových zájmů ČR v rámci jednání a příprava analýz dopadů brexitu. Pracovní skupina se skládala ze zástupců jednotlivých ministerstev a dalších hospodářských a sociálních partnerů, kterým předsedal státní tajemník pro evropské záležitosti.⁴⁹ V únoru 2017 bylo zveřejněno společné prohlášení předsedů parlamentních politických stran k jednáním o brexitu. Z prohlášení vyplývá, že Česká republika má zájem zachovat úzké vazby s Velkou Británií zejména v oblastech obchodu se zbožím a službami a v otázkách vnitřní a vnější bezpečnosti. Prioritou České republiky je dále zachovat již nabytá práva českých občanů žijících

⁴⁷ Stephen Barclay MP. *Secretary of State for Exiting the European Union* [online]. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/stephen-barclay>

⁴⁸ VLÁDA ČR. Brexit. [online]. 2018. [vid. 2019-01-13]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/brexit/casto-kladene-dotazy-167933/#_ftn2

⁴⁹ VLÁDA ČR. Na Úřadu vlády poprvé zasedala Pracovní skupina pro brexit a reformu EU. [online]. 2016. [vid. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/na-uradu-vlady-poprve-zasedala-pracovni-skupina-pro-brexit-a-reformu-eu-146873/>

ve Velké Británii a dosáhnout spravedlivého finančního vyrovnání, které nebude představovat dodatečnou finanční zátěž pro členské země EU.⁵⁰

2.4 První fáze vyjednávání

Z důvodu snahy o snížení nejistoty byl proces vyjednávání rozdělen do dvou fází. V první fázi byly stanoveny tři prioritní oblasti. Šlo o ochranu práv občanů EU ve Spojeném království a občanů Spojeného království v EU, finanční vypořádání a otázku týkající se hranice mezi Irskem a Severním Irskem. V těchto oblastech bylo nutné dosáhnout určité shody pro posun do druhé fáze. V první fázi proběhlo se Spojeným královstvím šest kol jednání:

- první kolo dne 19. června 2017,
- druhé kolo od 17. do 20. července 2017,
- třetí kolo od 28. do 31. srpna 2017,
- čtvrté kolo od 25. do 28. září 2017,
- páté kolo od 9. do 12. října 2017 a
- šesté kolo od 9. do 10. listopadu 2017.

15. prosince 2017 přijala Evropská rada na základě doporučení Komise a společné zprávy rozhodnutí o postoupení do druhé fáze jednání. Společná zpráva⁵¹ stanovuje práva a povinnosti v prioritních oblastech, které se v plné míře promítnou do dohody o vystoupení. Zároveň si ale tato zpráva vytyčuje možnost úprav ve druhé fázi jednání. Výsledky uvedené ve společné zprávě jsou uvedeny v následující části kapitoly.

2.4.1 Práva občanů

Občané EU a Spojeného království mohou i nadále uplatňovat práva volného pohybu, včetně práva sociálního zabezpečení, pokud uplatňovali tato práva vyplývající z právních předpisů Unie již před vystoupením Velké Británie z EU. Dohoda o vystoupení zahrnuje občany EU, kteří v souladu

⁵⁰ VLÁDA ČR. Prohlášení předsedů parlamentních politických stran k jednáním o vystoupení Velké Británie z Evropské unie. [online]. 2017. [vid. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prohlaseni-predsedu-parlamentnich-politickych-stran-k-jednanim-o-vystoupeni-velke-britanie-z-evropske-unie-153782/>

⁵¹ EVROPSKÁ KOMISE. Joint report from the negotiators of the European Union and the United Kingdom Government. [online]. 2017. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint_report_0.pdf

s právem EU legálně pobývají na území Spojeného království, a naopak i občany UK, kteří legálně pobývají v členském státě EU, jakož i jejich rodinní příslušníci (ve smyslu směrnice 2004/38/ES⁵²). Spojené království a členské státy EU-27 mohou od osob pobývajících v hostitelské zemi požadovat získání zvláštního statusu do dvou let od vystoupení Velké Británie z EU. Po uplynutí této lhůty bude možné o status požádat pouze v případě, že ve Spojeném království žije rodinný příslušník. Rozhodnutí o získání zvláštního statusu budou učiněna na základě objektivních kritérií stanovených v dohodě o vystoupení a na základě stejných podmínek stanovených ve směrnici 2004/38/ES (články 6 a 7 přiznávají právo pobytu až na pět let v případě osob, které pracují nebo mají dostatečné finanční prostředky a zdravotní pojištění, články 16 až 18 přiznávají právo trvalého pobytu těm, kteří legálně pobývali po dobu pěti let). Spojené království si zde zajistilo možnost požadovat od žadatelů prohlášení o trestné bezúhonnosti. Záznam v trestním rejstříku nemusí být překážkou k získání statusu, ale případy se budou posuzovat individuálně.

V rámci otázky vzájemného uznání kvalifikací budou již uznané kvalifikace nadále v dané hostitelské zemi platné. Zároveň budou dle unijního práva zváženy všechny žádosti podané před vystoupením Velké Británie z EU. V případě udržení přeshraniční spolupráce mezi Irskem a Severním Irskem (jak je uvedeno níže) bude ale i po brexitu jistá právní úprava zajišťující vzájemné uznávání kvalifikací nutná.⁵³

V souvislosti s interpretací práv občanů se strany dohodly, že soudy Spojeného království mohou zvážit, zda požádají Evropský soudní dvůr o výklad k záležitostem unijního práva, ale nejsou výslovně povinni tyto pokyny dodržovat. Přesto nelze zatím odhadnout, zda v případě ignorování pokynů ESD nebude následovat okamžitá právní výzva. V konečném důsledku však ESD nebude mít žádnou právní pravomoc ve Spojeném království po roce 2027.⁵⁴

⁵² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS. *Úřední věstník*. L 158, 30/04/2004 S. 0077–0123. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0038&from=CS>

⁵³ DE MARS, Sylvia, O'DONOGHUE, Aoife, MURRAY, Colin a WARWICK, Ben. Commentary on the Joint Report. *University of Birmingham* [online]. 2017. Str. 7. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/law/iel/Joint-Report-on-Phase-1-of-UK-EU-Negotiations-Commentary.pdf>

⁵⁴ MCTAGUE, Tom. Brexit deal annotated. *Politico* [online]. 2017. [vid. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brexit-deal-document-annotated/>

2.4.2 Irsko a Severní Irsko

Vystoupení Velké Británie z EU představuje velkou výzvu v irsko-britském vztahu. Spojené království i EU souhlasí s tím, že praktické uplatňování Velkopáteční dohody (či Belfastské dohody) uzavřené dne 10. dubna 1998 musí být chráněno ve všech jejích částech. Spojené království se zavazuje chránit účinné fungování všech institucí a orgánů zřízených v rámci Velkopáteční dohody a zároveň uznává svůj závazek zabránit vystavění hranic mezi Irskem a Severním Irskem, včetně jakýchkoliv kontrol. Obě strany dohody provedly mapování, které ukazuje, že spolupráce severu a jihu se do značné míry opírá o společný právní a politický rámec Evropské unie, proto odchod Spojeného království z EU (a zároveň z celní unie a vnitřního trhu) vede k závažným výzvám pro zachování a rozvoj spolupráce severu a jihu. Záměrem Spojeného království je dosáhnout výše zmíněných závazků skrze úpravu budoucího vztahu mezi EU a UK (ideálně FTA zabráňující vystavění hranic). Pokud to nebude možné, navrhne Spojené království specifické řešení pro situaci irského ostrova (např. vyhlášením Severního Irska jako autonomní území⁵⁵). Pokud ani takové řešení nebude dohodnuto, bude Severní Irsko plně dodržovat pravidla vnitřního trhu a celní unie, která souvisí se spoluprací severu a jihu, podporou hospodářství na celém ostrově a ochranou dohody z roku 1998. Taková situace ale koliduje s požadavky Spojeného království opustit jak vnitřní trh, tak i celní unii. Pokud Severní Irsko plně dodržuje tato pravidla odvozena od funkčnosti vnitřního trhu a celní unie, tak při neexistenci hranic se Spojeným královstvím to znamená, že i Spojené království je těmito pravidly vázáno. V této oblasti se Velké Británii podařilo v první fázi jednání dosáhnout „dostatečného pokroku“, aniž by specifikovala, jak plánuje udržet otevřenou hranici mezi severem a jihem na irském ostrově. Zpráva také připouští možnost vzniku regulačních bariér mezi Severním Irskem a ostatními částmi Spojeného království. Odlišná opatření jsou ale možná pouze se souhlasem Shromáždění Severního Irska. Spojené království se ale zavazuje nadále zajišťovat stejný neomezený přístup pro podniky Severního Irska na celý vnitřní trh Spojeného království. Lidé s irským občanstvím a s bydlištěm v Severním Irsku budou moci i nadále požívat práv jako občané EU. Vzhledem ke specifické povaze otázek týkajících se Irska a Severního Irska se obě strany dohodly, že v příští fázi budou jednání o podrobných opatřeních pokračovat v samostatné části vyjednávání.⁵⁶

⁵⁵ DE MARS, Sylvia, et al. Commentary on the Joint Report. 2017. Str. 9.

⁵⁶ MCTAGUE, Tom. Brexit deal annotated. 2017.

2.4.3 Finanční vypořádání

Spojené království bude do konce stávajícího víceletého finančního rámce, tedy do roku 2020, přispívat do společného rozpočtu za stejných podmínek jako, kdyby stále bylo členem EU. To se týká i udržení nároku na britský rabat do roku 2020, který se vyplácí čtyři roky po příslušném rozpočtovém roce. Analogicky bude ale Velká Británie povinna, s jistými výjimkami (např. podmíněné závazky), uhradit zpětně veškeré závazky vzniklé před 31. prosincem 2020, a to včetně nevypořádaných závazků. Finanční vyrovnání se netýká prostředků v rámci vesmírných programů (EGNOS, Galileo a Copernicus). V této oblasti by Spojené království raději udrželo spolupráci s EU a určitým způsobem se podílelo na spolufinancování. Stejně tak není vyloučena účast Spojeného království, jako nečlenského státu, v některých rozpočtových programech i v rámci následujícího finančního rámce. Finanční vypořádání bude vyplaceno v eurech, což může britské platby výrazně prodražit v případě silného oslabování libry vůči euru. Závazky Spojeného království budou počítány z veřejně dostupných zdrojů, pokud to bude možné a budou auditovány Evropským účetním dvorem. Harmonogram plateb a praktické provádění dohodnuté metodiky bude předmětem druhé fáze jednání.

2.5 Druhá fáze vyjednávání

Rada pro obecné záležitosti (článek 50) přijala 29. ledna 2018 soubor směrnic pro jednání týkajících se přechodného období. Dle těchto směrnic se bude *acquis communautaire*⁵⁷ i jurisdikce Soudního dvora EU během přechodného období vztahovat i na Spojené království, které ale bude v té době zaujímat již postavení třetí země. Nebude tedy dále působit v orgánech EU ani se účastnit rozhodovacích procesů. Může ale zahájit vyjednávání nových obchodních dohod se třetími zeměmi. Přechodné období by mělo končit dnem 31. prosince 2020. V případě ratifikace dohody o vystoupení by měla v rámci přechodného období, které je možné jedenkrát prodloužit dle článku 132 (část IV Dohody o vystoupení), vzniknout nová dohoda o budoucích vztazích.⁵⁸ Možné modely budoucího vztahu Velké Británie s EU zobrazuje souhrnná tabulka v příloze č.I.

⁵⁷ *acquis communautaire* = právní řád EU

⁵⁸ RADA EU. Brexit: Rada (článek 50) přijala směrnice pro jednání o přechodném období. [online]. 2018. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/01/29/brexit-council-article-50-adopts-negotiating-directives-on-the-transition-period/>

Dne 28. února 2018 zveřejnila Evropská komise návrh dohody o vystoupení. Návrh převádí do podoby právních ustanovení společnou zprávu z prosince 2017 a zároveň obsahuje i text o přechodném období vycházející ze směrnic přijatých v lednu 2018. V průběhu roku bylo postupně dosaženo shody na podobě právního textu jednotlivých částí dohody. Nejvíce problematickou otázkou druhé fáze jednání bylo nalezení řešení pro irskou a severoirskou situaci.⁵⁹ Dne 14. listopadu 2018 byl zveřejněn vyjednaný návrh dohody o vystoupení⁶⁰ společně s návrhem právně nezávazné doprovodné politické deklarace⁶¹, který stanovuje rámec pro vyjednávání budoucího vztahu a bude dále rozpracován po odchodu UK z EU. Dohoda se skládá z šesti částí a třech dodatků/protokolech:

- Společná ustanovení,
- Práva občanů,
- Další otázky související s rozlukou,
- Přechodná ujednání,
- Finanční ustanovení,
- Institucionální ustanovení.
- Protokol o suverénních vojenských základnách na Kypru,
- Protokol o Irsku a Severním Irsku,
- Protokol o Gibraltaru.

15. ledna 2019 zamítla návrh dohody dolní komora britského parlamentu 432 hlasy ku 202 hlasům. Proti dohodě byly jak labouristé a další opoziční strany, tak i část konzervativců a demokratická unionistická strana. Hlavním důvodem zamítnutí byla neshoda britských zákonodárců s úpravou řešení irské situace. Tzv. „*backstop*“ neboli „irská pojistka“ by zamezila vzniku hranic mezi Irskem a Severním Irskem prostřednictvím zachování celní unie a uplatňování části pravidel vnitřního trhu v Severním Irsku na dobu neurčitou v případě, že v průběhu přechodného období nebude nalezeno

⁵⁹ EVROPSKÁ RADA. Brexit: časová osa. [online]. 2019. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-uk-after-referendum/>

⁶⁰ EVROPSKÁ KOMISE. Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as agreed at negotiators' level on 14 November 2018. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf

⁶¹ EVROPSKÁ KOMISE. Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/37059/20181121-cover-political-declaration.pdf>

jiné řešení. Podle kritiků však toto opatření podkopává územní celistvost Spojeného království a zároveň by připoutalo Velkou Británii k EU.⁶² Hlasování o dalších krocích proběhlo v britském parlamentu 29. ledna 2019, kde poslanci odmítli odchod Velké Británie bez dohody, a naopak přijali návrh požadující alternativní řešení irské pojistky. Znovuotevření jednání ale odmítla Evropská unie. Premiérka Mayová předložila návrh vyjednané dohody britskému parlamentu i v průběhu března. Návrh ale schválen nebyl. Mayová požádala 20. března 2019 o prodloužení lhůty vyplývající z článku 50 do 30. června 2019. Prodloužení v takové míře nebylo akceptováno Evropskou radou zejména z důvodu nastávajících voleb do Evropského parlamentu na konci května. Brexit byl prodloužen pouze do 22. května za předpokladu, že bude návrh dohody o vystoupení v britském parlamentu schválen. V opačném případě opustí Spojené království EU 12. dubna. Britský parlament nechválil návrh ani poté, a proto Theresa Mayová požádala o druhé prodloužení do 30. června 2019 a zavázala se, že se Spojené království bude aktivně účastnit volebních příprav do EP. Evropská rada schválila na mimořádném summitu prodloužení lhůty podle článku 50 do konce října 2019. Současně bylo dohodnuto, že v případě dřívější ratifikace dohody o vystoupení, opustí Velká Británie EU k prvnímu dni následujícího měsíce. Tento návrh byl učiněn se souhlasem Spojeného království.⁶³

⁶² COOPER, Charlie. Historic defeat for Theresa May on Brexit vote. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brexit-deal-rejected-by-432-votes-to-202-2/>

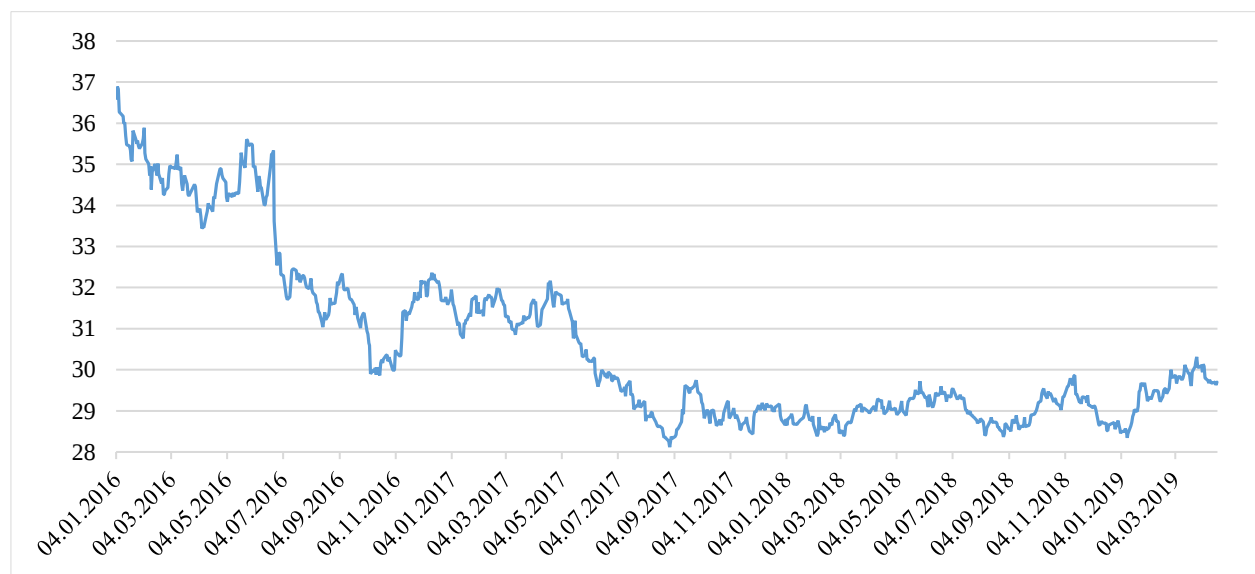
⁶³ EVROPSKÁ RADA. Brexit: časová osa. 2019. [vid. 2019-04-22].

3 Ekonomické dopady brexitu na ČR

Z důvodu přetrvávající nejistoty ohledně budoucího vývoje brexitu je vytváření analýzy na dopady brexitu složité. Aniž by bylo jasné, pro jakou podobu a formu vzájemných vztahů se zúčastněné subjekty rozhodnou, nelze se v této kapitole vyhnout úvahovým a spekulativním metodám.

Výsledky referenda měly bezprostřední dopad na britský finanční trh. Krátkodobě byl pozorován prudký pokles libry, propad akciových trhů a zvýšení volatility kapitálových trhů.⁶⁴ V průběhu vyjednávacího období ale zatím další takto prudké propady britské finanční trhy nezaznamenaly. Je otázkou, jak se zachovají po skutečném oficiálním vystoupení Velké Británie. Graf č. 11 zobrazuje vývoj kurzu GBP/CZK od začátku roku 2016 do současnosti. Britská libra se po prudkém pádu po referendu, kdy znehodnotila vůči české koruně během čtrnácti dnů asi o 10 %, zatím nevrátila na před referendové hodnoty. Znehodnocená libra má negativní efekt na české vývozy do Spojeného království, které se stávají na místním trhu dražšími, což může být jedna z příčin klesajícího českého vývozu do Spojeného království.

Graf č. 11: Vývoj kurzu GBP / CZK

Zdroj: Vlastní zpracování z ČNB: Vybrané devizové kurzy.

⁶⁴ BBC. Pound plunges after Leave vote. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-36611512>

Vývoj česko-britských vztahů uvedený v první kapitole již nastínil určitý možný negativní efekt brexitu. Obrat obchodu se zbožím a přímé zahraniční investice jak v ČR, tak i ve Spojeném království měly v roce 2018 klesající tendenci. Počet Čechů ve Velké Británii klesá již od roku 2016. Zatím jediná oblast vzájemných ekonomických vztahů nevykazující negativní vliv brexitu je rostoucí obchod se službami. Nejistotou subjektů (podniků, investorů a občanů) ohledně budoucího vývoje může být další příčinou klesající tendence v rámci ekonomických vztahů.

3.1 Dopady na zahraniční obchod ČR s UK

Tato podkapitola podrobněji sleduje dopady brexitu na zahraniční obchod ČR se Spojeným královstvím. Velká Británie je pro Českou republiku pátým největším exportním trhem a desátým největším importérem. Je proto zřejmé, že vystoupení Velké Británie z EU pocítí spíše čeští vývozci než dovozci.

Vzhledem k aktuální velmi nestálé politické situaci ve Spojeném království lze v současné době očekávat čtyři scénáře:

1. UK odejde na základě dohody o vystoupení,
2. UK odejde bez dohody o vystoupení (tzv. „*no deal*“ scénář),
3. UK požádá o další prodloužení vyjednávacího období,
4. UK se rozhodne jednostranně odvolat aktivaci článku 50 a tedy zůstat členem v EU.⁶⁵

Jednostranné rozhodnutí Spojeného království odvolat aktivaci článku 50 je možné dle rozhodnutí Evropského soudního dvora ze dne 10. prosince 2018.⁶⁶

Následující podkapitoly se věnují scénářům č. 1 a 2 neboť tyto dva scénáře implikují vznik určitých dopadů, jejichž analýza je obsahem této práce. S ohledem na hlasování britského parlamentu, který odmítl vystoupení Spojeného království bez dohody, a prodloužení vyjednávacího období do října 2019 je scénář č. 2 v současné době méně pravděpodobný. Situace kolem brexitu je ale natolik dynamická, že i *no deal* brexit je v práci považován za relevantní. Bez ohledu na prodloužení

⁶⁵ WOLFF, Guntram B. The implications of no-deal Brexit: is the European Union prepared? *Bruegel* [online]. 2019. Str. 2. Dostupné z: <http://bruegel.org/2019/01/the-implications-of-no-deal-brexit-is-the-european-union-prepared/>

⁶⁶ COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. The United Kingdom is free to revoke unilaterally the notification of its intention to withdraw from the EU. [online]. 2018. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-12/cp180191en.pdf>

vyjednávacího období je v diplomové práci za konec přechodného období považován konec roku 2020 dle návrhu dohody o vystoupení.

3.1.1 Vystoupení Velké Británie bez dohody

Varianta vystoupení Velké Británie z EU bez dohody je pro obě strany nejméně přijatelná. I v případě brexitu bez dohody může být jistá kooperace mezi Spojeným královstvem a Evropskou unií možná. Míra kooperace pak může vést ke zmírnění dopadů na obou stranách. Přípravy na „*no deal*“ scénář probíhají na unijní úrovni (alternativní akční plán pro brexit bez dohody⁶⁷, *brexit preparedness*⁶⁸) i na úrovních národních, zároveň je doporučeno, aby probíhaly i na úrovni podniků a občanů.⁶⁹

Krátce po zveřejnění výsledků britského referenda v červnu 2016 zveřejnila Vláda ČR zjednodušenou presumpci ekonomických dopadů na EU a na Českou republiku. Ty lze očekávat zejména skrze exportní sektor. V případě odchodu Spojeného království z vnitřního trhu bez uzavření preferenční dohody se Velká Británie stane třetí zemí a pravidla vzájemných hospodářských vztahů pak budou podléhat pravidlům Evropské celní unie a Světové obchodní organizace. Vzájemný obchod bude regulován stejně jako s ostatními členy WTO, se kterými nemá EU uzavřenou preferenční dohodu (např. USA, Čína, Rusko). V rámci celního řízení bude zboží podléhat celnímu dohledu od vstupu zboží do EU do propuštění do volného oběhu. Celý proces bude podléhat příslušným celním formalitám tak, jak jsou stanoveny v unijním celním kodexu ve vztahu k dovozu ze třetích zemí. „*No deal*“ brexit bude mít dopad na probíhající vzájemný obchod a na plynulost toku zboží z důvodu vzniku tarifních i netarifních překážek obchodu, jako jsou.:

- výběr celních sazeb dle Společného celního sazebníku EU a dalších poplatků (DPH, spotřební daň) na straně EU,

⁶⁷ EVROPSKÁ KOMISE. Evropská komise realizuje v konkrétních odvětvích alternativní akční plán pro brexit bez dohody [online]. 2018. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6851_cs.htm

⁶⁸ EVROPSKÁ KOMISE. Preparedness notices [online]. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notices_en

⁶⁹ WOLFF, Guntram B. The implications of no-deal Brexit: is the European Union prepared? 2019. Str. 2.

- výběr celních sazeb dle vlastního celního sazebníku a dalších poplatků (DPH, spotřební daň) na straně UK (předpokládá se, že tarif UK bude primárně vycházet z tarifu EU),
- zavedení hraniční kontroly,
- posuzování původu zboží,
- ověřování veterinárních a fytosanitárních norem (kontroly probíhají na příslušných hraničních kontrolních stanovištích – BIP),
- předložení dovozní nebo vývozní licence/certifikátu,
- vznik dalších administrativních úkonů.

Pro exportéry by „*no deal*“ brexit vedl k nárůstu nákladů a možné ztrátě konkurenceschopnosti. Nejvíce poškození exportéři budou ti, kteří nemají zkušenosti s obchodováním se zeměmi mimo EU, a tudíž s plněním celních formalit nebo ti, kteří vyvážejí do Spojeného království velkou část své produkce.⁷⁰ Z důvodu zvýšení administrativní náročnosti odhaduje Celní správa ČR nárůst exportních celních operací o 20 % a importních celních operací o 10 % (tj. o 300–500 tis. celních prohlášení ročně více). Z pohledu statistického zaznamenávání zahraničního obchodu se zároveň předpokládá nárůst dovozu a vývozu klasifikovaného jako vývoz/dovoz ze/do třetích zemí.⁷¹

Následující analýza vychází ze studie České spořitelny⁷² z roku 2018, která zkoumala dopady brexitu na Českou republiku. Analýza předpokládá dva scénáře. První scénář uvažuje situaci tvrdého brexitu bez další kooperace. V takovém případě předpokládá studie České spořitelny propad českých vývozu do Velké Británie o 20 %. Toto snížení je srovnáváno s poklesem vývozu do Velké Británie v období hospodářské krize v roce 2009. Pokles exportů do Spojeného království o 20 % představuje snížení celkových vývozu o 6 %, což znamená snížení českého HDP o 0,6 %.

Hodnota ročních vývozu u deseti největších exportérů dosahuje průměrně, za posledních šest let, 106,9 mld. Kč (viz tabulka č. 2). Pokles těchto vývozu o jednu pětinu znamená snížení exportu u top vývozců o 21,4 mld. Kč. Pro přesnější analýzu je ale nutné počítat i s nepřímými vývozy,

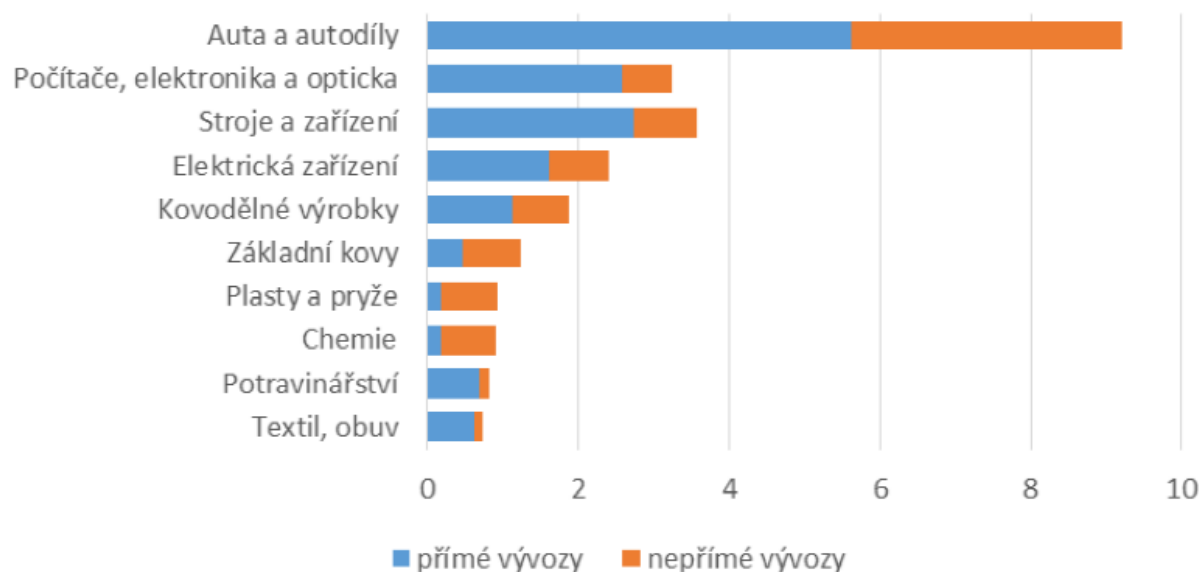
⁷⁰ VLÁDA ČR. Politické a ekonomické dopady britského referenda. 2016. [vid. 2019-02-10].

⁷¹ DOSKOČIL, Lubomír a VESECKÝ, Richard. Záznam semináře Praktické dopady Brexitu. *YouTube* [online]. Zveřejněno 10. 1. 2019. [vid. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uw5iGWkNiYg>

⁷² NAVRÁTIL, David, et al. Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. 2018.

které zahrnuje graf č. 12⁷³. Data v grafu č. 12 jsou zároveň očištěna o dovozní náročnost odvětví. Ukazatel dovozní náročnosti přeneseně říká, kolik procent z hodnoty daného produktu nebylo vytvořeno na území ČR. Čím je dovozní náročnost vyšší, tím nižší je skutečný dopad poklesu vývozu na dané odvětví.⁷⁴

Graf č. 12: Čistý efekt poklesu vývozu o 20 % u top vývozu do UK (v mld. Kč)

Zdroj: NAVRÁTIL, David, et al. *Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR*. 2018.

Za předpokladu tvrdého brexitu bez další spolupráce klesne hodnota celkových vývozu (přímých i nepřímých) u deseti největších exportérů o 30 mld. Kč. Brexit bude mít největší dopad na automobilový průmysl (pokles o 9 mld. Kč), dále pak na odvětví elektroniky, strojů, elektrických zařízení, kovodělných výrobků atd. Z důvodu vysoké dovozní náročnosti v odvětví výroby počítačů, elektroniky a optických přístrojů, která je 62 %, je čistý efekt poklesu exportů na toto odvětví nižší, než např. ve strojírenském průmyslu.

Tato odvětví tvoří největší vývozy do Velké Británie z absolutního hlediska. Existují ale odvětví, která vyvážejí na britské ostrovy mnohem větší část své produkce, i když v absolutním měřítku nemají tyto vývozy takovou hodnotu. Dopady brexitu budou pro tato odvětví výrazně tvrdší. Mezi

⁷³ Tento graf je převzatý ze studie České spořitelny z důvodu nedostupnosti dat o nepřímých vývozech. Seznam největších českých exportérů do Spojeného království v grafu č. 12 se proto může mírně lišit od vlastního zpracování v první kapitole.

⁷⁴ NAVRÁTIL, David, et al. *Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR*. 2018. Str. 5.

české exportéry, kteří jsou na vývozech do Spojeného království nejvíce závislí patří dle úrovně SITC-3 vývozci fotografických přístrojů (podíl exportu do UK na celkovém exportu je 62 %), vývozci niklu (54 %), vývozci cukrovinek (25 %).⁷⁵

Analýza předpokládá, že čeští vývozci nenaleznou pro své produkty nová odbytiště, což je málo pravděpodobné.⁷⁶ Nová odbytiště by celkový dopad mohla zmírnit. Naopak pokles důvěry investorů a s tím související opatrnost při investicích mohou dopad brexitu na českou ekonomiku zhoršit. Pokles stavu českých investic ve Spojeném království i pokles stavu britských investic v ČR je již patrný v roce 2018 (viz graf č. 6). Za předpokladu poklesu investic nefinančních podniků o 6 % by se HDP ČR snížilo o další 0,5 %. Celkově lze v prvním scénáři očekávat pokles HDP ČR o 1,1 %. Snížení vývozů by mělo dopad i na růst nezaměstnanosti. Za dané situace by znamenalo ztrátu až 40 000 pracovních míst, která nejvíce zasáhnou největší vývozní sektory, tedy automobilový a strojírenský sektor a průmysl elektroniky.

Druhý scénář představuje mírnější situaci, kdy existuje alespoň určitá míra kooperace, resp. řízeného vystoupení Velké Británie z EU. V důsledku brexitu se v tomto případě předpokládá pokles českých vývozů o 5 %. To znamená pokles celkových vývozů ČR o 1,6 % a snížení HDP ČR o 0,2 %. I v tomto případě lze očekávat snížení investic ze stejných důvodů uvedených výše. V tomto scénáři investice klesnou o 0,1 %. Celkový dopad na HDP ČR ve druhém scénáři je tedy -0,3 %. Takové snížení odpovídá ztrátě 10 000 pracovních míst.⁷⁷ Dopady brexitu jsou shrnuty v tabulce č.4.

⁷⁵ NAVRÁTIL, David, et al. Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. 2018. Str. 4.

⁷⁶ VLÁDA ČR. Politické a ekonomické dopady britského referenda. 2016. [vid. 2019-02-23].

⁷⁷ NAVRÁTIL, David, et al. Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. 2018. Str. 6.

Tabulka č. 4: Souhrnná tabulka obou scénářů

	Scénář 1 Pokles vývozu do UK o 20 %		Scénář 2 Pokles vývozu do UK o 5 %	
	% celkových vývozu	% HDP	% celkových vývozu	% HDP
Přímé vývozy	-4%	-0.4%	-1.0%	-0.1%
Nepřímé vývozy	-2%	-0.2%	-0.6%	-0.1%
Celkem vývozy	-6%	-0.6%	-1.6%	-0.2%
Investice podniků		-0.5%		-0.1%
Celkový dopad na HDP		-1.1%		-0.3%

Zdroj: Vlastní zpracování z: NAVRÁTIL, David, et al. *Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. 2018.*

Vystoupení Spojeného království z EU bez dohody bude mít vliv i na zdánlivě nesouvisející preferenční obchod EU se třetími zeměmi. Pokud bude evropský vývozce vyvážet unijní zboží, ve kterém je zapracováno zboží z UK, nemusí dojít ke splnění příslušných pravidel původu zboží. Partnerská země nemusí považovat zboží za původní v EU a nemusí tudíž přiznat preferenci v rámci vzájemné preferenční dohody.

S ohledem na dovoz pocítí změny nejen české podniky, ale i občané, a to zejména při cestování a nákupech přes internet. Zboží nakoupené ve Spojeném království bude při přechodu hranice podléhat celnímu dohledu a v případě překročení limitů pro osvobození dováženého zboží od cla, HDP, popř. spotřební daně bude nutné tyto poplatky zaplatit.⁷⁸

3.1.2 Obchod s Velkou Británií jako se třetí zemí

Následující část kapitoly představuje úvahu nad situací, co by vystoupení Spojeného království z EU bez dohody znamenalo pro české subjekty zahraničního obchodu. Jsou zde popsány praktické kroky, které musejí čeští vývozci a dovozci při svých obchodních aktivitách podniknout v případě, že se Velká Británie stane třetí zemí.

Obchod s Velkou Británií bude v případě jejího vystoupení bez dohody podléhat celním formalitám na obou stranách hranice. Tyto formality představují povinnost podat vývozní, dovozní a vstupní souhrnné celní prohlášení a podrobit se případné celní kontrole na výzvu celních orgánů, popř.

⁷⁸ DOSKOČIL, Lubomír a VESECKÝ, Richard. Záznam semináře Praktické dopady Brexitu. Zveřejněno 10. 1. 2019. [vid. 2019-02-16].

zaplatit celní dluh, pokud půjde o zboží, u kterého celní dluh vznikne. Na zboží, jehož přeprava byla zahájena před brexitem a dokončena až po brexitu, by dle Celní správy ČR mělo být nahlíženo jako na zboží v rámci intra komunitárního obchodu. Celní formalities tedy v těchto případech vyžadovány nebudou.⁷⁹

Tabulka č. 5 shrnuje povinnosti vývozců a dovozců ze třetích zemí. V případě vývozu do Velké Británie musí český exportér nejprve disponovat platným číslem EORI. Toto číslo slouží jako identifikátor hospodářského subjektu při komunikaci s celními orgány a je přidělováno všemi celními úřady. Před samotnou přepravou zboží do Velké Británie musí vývozce dopravit zboží příslušnému celnímu úřadu, který bude provádět celní formalities, popř. ho předložit na jiném schváleném místě (formou zápisu do záznamů deklaranta). Poté následuje podání vývozního celního prohlášení (v elektronické podobě). Zároveň je nutné splňovat veškeré netarifní a obchodně-politické podmínky předložením příslušných povolení a licencí, pokud se na dané zboží vztahují.

Tabulka č. 5: Povinnosti v rámci vzájemného obchodu s UK, jakožto se třetí zemí

Povinnosti vývozce	Povinnosti dovozce
– platné číslo EORI	– platné číslo EORI
– předložení zboží celním orgánům	– předložení zboží celním orgánům
– podání vývozního prohlášení	– podání vstupního souhrnného prohlášení
– splnění podmínek netarifních a obchodně-politických opatření	– podání dovozního prohlášení
	– splnění podmínek netarifních a obchodně-politických opatření
	– splnění podmínek pro propuštění zboží do celního režimu

Zdroj: Vlastní zpracování z: DOSKOČIL, Lubomír a VESECKÝ, Richard. Záznam semináře Praktické dopady Brexitu. Zveřejněno 10. 1. 2019. [vid. 2019-02-16].

⁷⁹ DOSKOČIL, Lubomír a VESECKÝ, Richard. Záznam semináře Praktické dopady Brexitu. Zveřejněno 10. 1. 2019. [vid. 2019-02-16].

V případě dovozu z Velké Británie jsou podmínky celního řízení pro dovozce téměř shodné s podmínkami pro vývozce, ale s opačným tokem zboží. Kromě již zmíněných povinností má dovozce povinnost podat před vstupem zboží na území unie vstupní souhrnné prohlášení a povinnost splnit podmínky pro propuštění zboží do příslušného zvláštního celního režimu uplatňovaného na území unie.

Zboží vyvážené na britské ostrovy a dovážené z britských ostrovů bude podléhat clu. Předpokládáme, že způsob stanovení celních sazeb ve Velké Británii po vystoupení z EU bez dohody primárně vychází ze Společného celního sazebníku EU. To znamená, že alespoň zpočátku budou tarify ve Spojeném království nastaveny stejně jako tarify v EU. Jelikož Velká Británie patří mezi signatáře GATT⁸⁰, budou po jejím vystoupení z EU bez dohody využity ve vzájemných obchodních operacích smluvní celní sazby dle doložky nejvyšších výhod. Potenciální celní sazby a výše DPH pro položky nejvíce vyvážené do Spojeného království jsou uvedeny v tabulce č. 6. Na některé typy zboží by neměl mít „*no deal*“ brexit žádný vliv, co se celní sazby týče, neboť clo je v jejich případě nulové. Mezi takové zboží patří zařízení pro automatizované zpracování dat, telefonní přístroje, média pro záznam zvuku a obrazu a součásti a příslušenství pro kancelářské stroje. U některých typů hraček s kódem 9503 je použito nulové clo a u některých clo ve výši 4,7 %. Nejvyšší celní sazbu pocítí vývoz monitorů a televizních přijímacích přístrojů. Zde TARIC uvádí opět více úrovní smluvních celních sazeb, ale na nejvyváženější položku 8528 72 Přijímače televizní s barevným displejem se vztahuje clo ve výši 14 %. Poměrně vysoké celní sazby, 10 %, jsou uplatňovány i na osobní automobily, které představují stěžejní položku českého vývozu do Spojeného království. Při vývozu do Spojeného království bude zároveň vyžadováno vyplacení DPH, které je v současnosti pro tyto položky ve výši 20 %.⁸¹ V případě, že se Spojené království stane třetí zemí, musejí se čeští vývozci připravit na zdražení jejich produktů na britském trhu a s tím související možnou ztrátu konkurenceschopnosti.

⁸⁰ WTO. United Kingdom and the WTO. World Trade Organization [online]. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/united_kingdom_e.htm

⁸¹ VAT rates. *gov.uk* [online]. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/vat-rates>

Tabulka č. 6: Smluvní celní sazby a DPH pro zboží vyvážené do Velké Británie

Kód zboží	Název zboží	Smluvní celní sazba (%)	DPH (%)
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	10	20
8471	Zařízení pro automatizované zpracování dat	bez	20
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel	3; 3,5; 4,5	20
8528	Monitory a televizní přijímací přístroje	14	20
8512	Elektrické přístroje osvětlovací nebo signalizační	2,7	20
9503	Tříkolky, koloběžky, kočárky pro panenky, hračky	bez; 4,7	20
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě	bez	20
8523	Disky, pásky a jiná média pro záznam zvuku, obrazu	bez	20
8473	Části, součásti a příslušenství kancelářských strojů	bez	20
8409	Části, součásti pro motory pístové	2,7	20

Zdroj: Vlastní zpracování z: Kombinovaná nomenklatura, 2018.

Výše smluvních celních sazeb a DPH pro nejčastěji dovážené položky z Velké Británie do ČR je uvedena v tabulce č. 7. Některé položky již byly zmíněny v odstavci výše, jelikož patří jak mezi nejvíce vyvážené, tak i dovážené zboží, a proto zde již uvedeny nebudou. ČR dováží nejvíce integrované elektrické obvody, u kterých je smluvní clo nulové. Nulová výše cla platí mimo jiné i pro léky s kódem 3004 a tiskárny. Naopak nejvyšší celní sazba, kromě automobilů, platí pro dovoz katalytických přípravků a je 6,5 %. Dle typu příslušenství pro motorová vozidla může být v této skupině zboží uvaleno clo ve výši 3 %, 3,5 % a 4,5 %. Na nejvíce dovážené zboží ze Spojeného království se váže základní sazba DPH ve výši 21 %. Kromě léku ze skupiny 3004, u kterých platí druhá snížená sazba ve výši 10 %. V případě, že se Spojené království stane třetí zemí, pocítí odběratelé a spotřebitelé tohoto dováženého zboží zdražení.

Tabulka č. 7: Smluvní celní sazby a DPH pro zboží dovážené z Velké Británie

Kód zboží	Název zboží	Smluvní celní sazba (%)	DPH (%)
8542	Obvody integrované elektronické	bez	21
8703	Osobní automobily a jiná motorová vozidla	10	21
8473	Části, součásti a příslušenství kancelářských strojů	bez	21
3004	Léky	bez	10
8708	Části, součásti a příslušenství motorových vozidel	3; 3,5; 4,5	21
8421	Odstředivky a přístroje k filtrování, čištění kapalin a plynů	bez; 1,7	21
8471	Zařízení pro automatizované zpracování dat	bez	21
3815	Iniciátory, urychlovače reakce a katalytické přípravky	6,5	21
8517	Telefonní přístroje, včetně telefonů pro celulární sítě	bez	21
8443	Tiskařské stroje, kopírovací a telefaxové stroje	bez	21

Zdroj: Vlastní zpracování z: Kombinovaná nomenklatura, 2018.

3.1.3 Vystoupení Velké Británie s dohodou

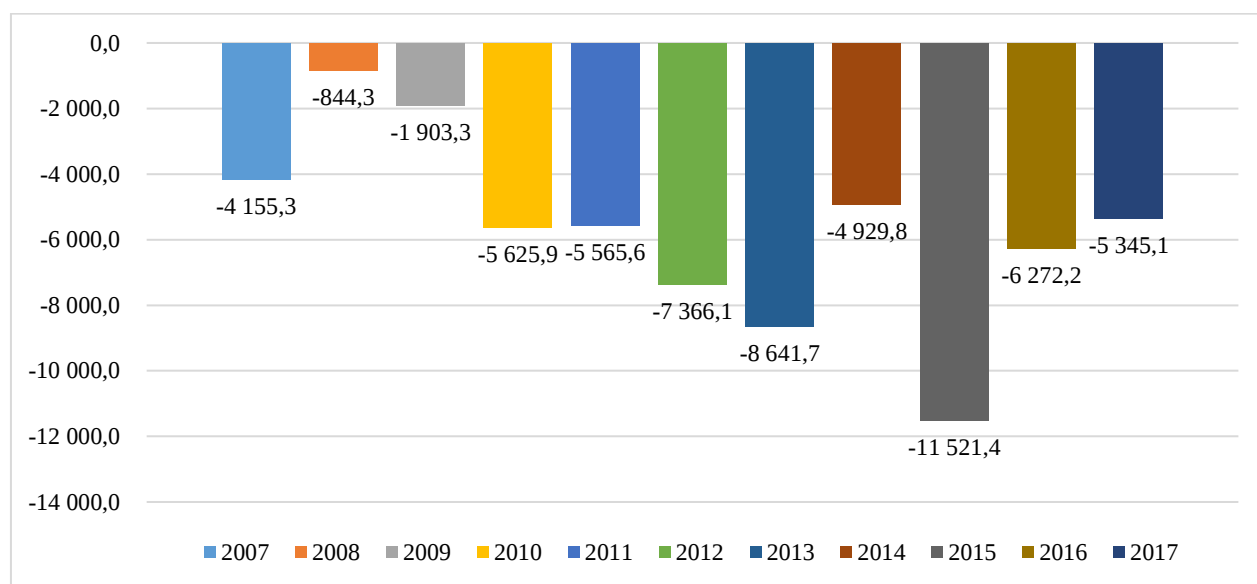
Pokud britský parlament na britské straně a Rada EU s Evropským parlamentem na unijní straně schválí dohodu o vystoupení, budou vzájemné vztahy od 30. března 2019 upraveny dle pravidel této dohody. To pro vzájemný obchod znamená neměnný stav alespoň po dobu přechodného období, kdy Spojené království bude stále členem vnitřního trhu a celní unie.

Dohoda o vystoupení upravuje celní řízení články 47 – 50 (část III dohody o vystoupení). Úprava celního řízení je postavena na principu zachování unijních pravidel pro procedury, které započaly před ukončením přechodného období a skončily po ukončení přechodného období. Obdobný princip je uplatňován i pro řízení nepřímých daní. Otázka platby DPH a spotřební daně (popř. podmíněné osvobození od spotřební daně) je řešena články 51 – 53 (část III dohody o vystoupení). Článek 51 eliminuje dvojí zdanění po ukončení přechodného období. V případě prokázání, že přeprava byla zahájena před koncem přechodného období, bude transakce řízena dle unijních pravidel a nebude tedy požadována platba dovozní DPH.

3.2 Dopady na víceletý finanční rámec EU

Velká Británie patří dlouhodobě k významným čistým plátcům do unijního rozpočtu. Je zřejmé, že vystoupení tak významného přispěvatele bude mít dopad na tvorbu nového víceletého finančního rámce pro EU-27. Vývoj čisté pozice Velké Británie zobrazuje graf č. 13. Od počátku minulého VFR, „ztrácí“ Spojené království v rozpočtu EU průměrně 5,6 mld. EUR ročně, což představuje 0,27 % britského HND. Dlouhodobá britská deficitní pozice v rámci unijního rozpočtu byla i jedním z hlavních argumentů v kampani zastánců brexitu.

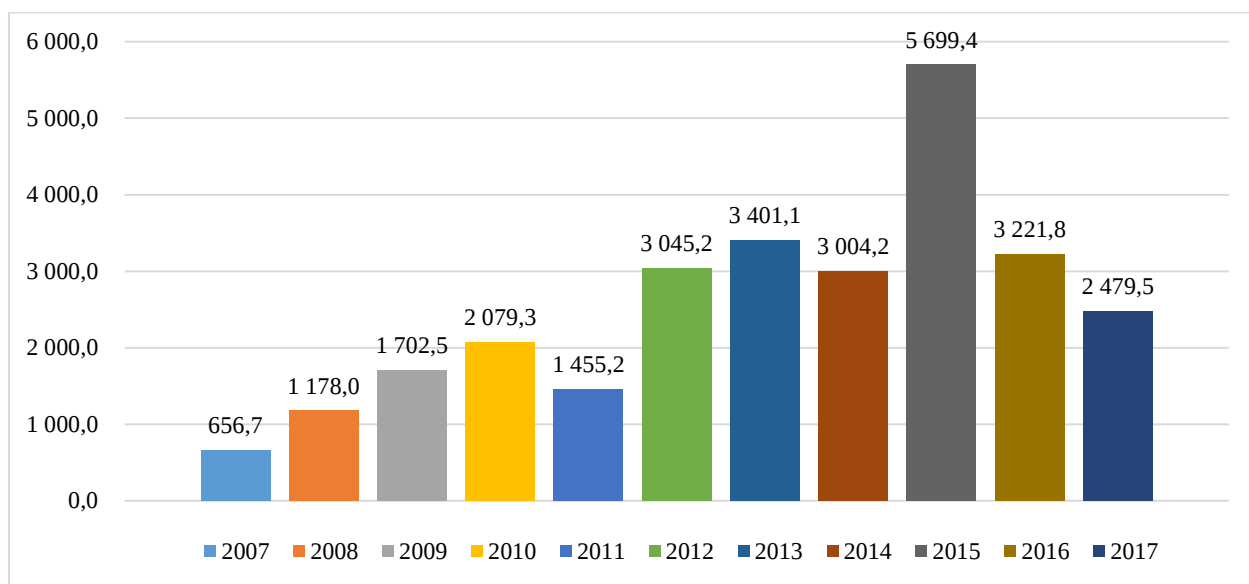
Graf č. 13: Vývoj čisté pozice Velké Británie v letech 2007–2017 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování z: Evropská komise: EU expenditure and revenue 2014-2020.

Česká republika naopak patří mezi čisté příjemce již od svého vstupu do EU. Vývoj čisté pozice České republiky zobrazuje graf č. 14. Od začátku minulého VFR, tedy od roku 2007, je průměrná roční čistá pozice 2,5 mld. EUR, tedy asi 1,68 % českého HND. Je očividné, že zájmy Velké Británie a České republiky při jednání o novém VFR jsou tradičně spíše opačné.

Graf č. 14: Vývoj čisté pozice České republiky v letech 2007–2017 (v mil. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování z: Evropská komise: EU expenditure and revenue 2014-2020

Česká republika čerpá evropské finance zejména prostřednictvím Evropského fondu pro regionální rozvoj a Fondu soudržnosti⁸² v rámci kohézní politiky. V současném víceletém finančním rámci bylo České republice doposud v této oblasti nazývané „Inteligentní růst podporující začlenění“ přiděleno 15 243,6 mil EUR (průměrně 3 810,9 mil. EUR za rok) z celkových 23 865 mil. EUR (v běžných cenách). Tabulka č. 8 ukazuje prostředky a jejich výši, které zatím Česká republika získala v jednotlivých výdajových oblastí.

Tabulka č. 8: Výdajové oblasti pro ČR (v mil. EUR)

	2014	2015	2016	2017
1. Inteligentní růst podporující začlenění	3 155,6	5 912,6	3 440,3	2 735,0
2. Udržitelný růst: Přírodní zdroje	1 178,2	1 140,0	1 210,1	1 127,9
3. Bezpečnost a občanství	12,0	6,3	23,9	15,9
4. Globální Evropa	0,0	0,6	0,0	0,0
5. Správa	15,4	15,1	15,8	15,9
Celkem	4 377,2	7 074,7	4 690,0	3 894,7

Zdroj: Vlastní zpracování z: Evropská komise: EU expenditure and revenue 2014-2020

⁸² EVROPSKÁ KOMISE. Country Data for: Czech Republic. [online]. 2019. [vid. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ>

Dopad brexitu na současný VFR je stále nejistý. Nyní záleží na tom, zda Velká Británie opustí EU s dohodou, a tedy s vyjednanými podmínkami finančního vypořádání anebo dojde k odchodu bez dohody. Návrhy budoucího finančního rámce již počítají pouze s EU-27. Brexit ale představuje výzvu při tvoření nového rozpočtu, neboť je nutné najít způsob, jak nahradit chybějící příspěvky Spojeného království. Očekává se, že budou ovlivněny povinnosti členských států přispívat do unijního rozpočtu i práva z něj čerpat.

3.2.1 Stávající víceletý finanční rámec 2014–2020

Stávající víceletý finanční rámec je stanoven na roky 2014 až 2020 a představuje objem prostředků na závazky ve výši 960 mld. EUR, tedy 1 % HND EU.⁸³ Pokud Velká Británie vystoupí z EU bez dohody a nedodrží své závazky, vznikne v rozpočtu mezera. Doposud neuhrazené závazky Velké Británie vůči EU od dubna 2019 do prosince 2020 jsou vyčísleny na 16,5 mld. EUR.⁸⁴ Některé zdroje uvádějí až 39 mld. EUR či více.⁸⁵ V případě nedodržení závazků ze strany Spojeného království bude částka uhrazena z vlastních zdrojů, zejména prostřednictvím příspěvků členských států dle výše jejich HND a také částečně díky navýšení celních příjmů z dovozů z Velké Británie. Dle Vlády ČR, by absence plateb Spojeného království v současném nastavení VFR znamenala snížení čisté pozice ČR na celé sedmileté období ze současných 696 mld. Kč na 589 mld. Kč, tedy o 107 mld. Kč.⁸⁶

V případě uzavření dohody o vystoupení se bude Spojené království podílet na uhrazení veškerých závazků, které přijalo jako člen EU. Jde zejména o dokončení plateb do současného víceletého finančního rámce a dále pak o splnění zbývajících nesplacených závazků v rámci Evropského rozvojového fondu a svěřeneckých fondů EU. Dohoda o vystoupení nestanovuje výši finančních závazků, ale pouze metodologii jejich výpočtu.⁸⁷

⁸³ EVROPSKÁ RADA. Multiannual financial framework for 2014-2020. [online]. 2019. [vid. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-2014-2020/>

⁸⁴ WOLFF, Guntram B. The implications of no-deal Brexit: is the European Union prepared? 2019. Str. 3.

⁸⁵ BBC. Brexit: what is the withdrawal agreement? *BBC News* [online]. 2018. [vid. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-46237012>

⁸⁶ VLÁDA ČR. Politické a ekonomické dopady britského referenda. 2016. [vid. 2019-02-17].

⁸⁷ EVROPSKÁ KOMISE. Brexit Negotiations: What is in the Withdrawal Agreement. [online]. 2018. [vid. 2019-02-17]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6422_en.htm

3.2.2 Budoucí víceletý finanční rámec 2021–2027

Za předpokladu, že Spojené království nebude po roce 2020 přispívat do rozpočtu EU, bude po brexitu ve víceletém finančním rámci scházet asi 94 mld. EUR, což je přes 13 mld. EUR ročně (při zachování výše britských příspěvků jako ve stávajícím období). Zároveň je možné, že Velká Británie do společného rozpočtu bude i nadále přispívat, ne však v takové míře jako nyní. Tím by došlo ke snížení deficitu. Pokud dojde k uzavření dohody o vystoupení, bude Velká Británie splácet po roce 2020 svůj podíl na všech závazcích akumulovaných do 31. prosinci 2020. Spojené království navíc nebude mít prospěch z podílu na aktivech EU. Dohoda nestanovuje, zda budou tyto platby upravené o britský rabat. Studie ekonomického *think tanku* Bruegel odhaduje příspěvky Spojeného království na období 2021 až 2027 na 17 mld. EUR (včetně rabatu) nebo 28 mld. EUR (bez rabatu). Další příspěvky UK mohou vycházet z budoucích hospodářských vztahů, kdy by Spojené království mohlo každoročně platit do společného rozpočtu, pokud by mělo zájem o účast v programech jako jsou Horizon 2020 a Erasmus+. V případě klasické FTA je pravděpodobná nulová výše příspěvků.⁸⁸

V květnu 2018 představila Evropská komise návrh pro VFR na období 2021 – 2027 s názvem „Moderní rozpočet pro Unii, která chrání, posiluje a brání“. Návrh zohledňuje současné výzvy, kterým EU čelí: klimatické změny, technologický a demografický vývoj, nové bezpečnostní hrozby, imigrační krize a vystoupení Spojeného království z EU. Komise navrhuje úspory v některých tradičních výdajových oblastech a reformy celého rozpočtu, aby byl účinnější. I přes tyto návrhy se ale rozpočtové dopady brexitu promítnou v dodatečných příspěvcích členských států a to tak, aby byla dodržena stanovená úroveň podpory v prioritních oblastech. Evropská komise navrhla výši rozpočtu pro nový VFR na 1 279 mld. EUR v prostředcích na závazky, což představuje 1,11 % HND EU-27. V této částce je nově zahrnut i Evropský rozvojový fond, který tvoří 0,03 %. Navrhovaný objem finančních prostředků je vyšší než ve stávajícím VFR. Srovnáme-li ale budoucí VFR se stávajícím bez výdajů Velké Británie a s Evropským rozvojovým fondem, představuje současný VFR 1,16 % HND EU-27. Nový VFR je tedy relativně nižší než stávající VFR. Porovnání lze sledovat v grafu v příloze č.II.

⁸⁸ DARVAS, Zsolt a WOLFF, Guntram B. Rethinking the European Union's post-Brexit budget priorities. *Bruegel* [online]. 2018. Str. 6-7. Dostupné z: <http://bruegel.org/2018/03/rethinking-the-european-unions-post-brexit-budget-priorities/>

Na straně výdajů bude stále zaujímat největší podíl tradiční společná zemědělská politika a kohezní politika. Skrze modernizaci a komplexní reformu obou politik navrhuje komise úspory v těchto oblastech o 6 % pro kohezní a 5 % pro zemědělskou politiku (po vyloučení alokace pro Spojené království v minulém rozpočtovém období). Zvýšení výdajů (v některých případech až zdvojnásobení) je naopak navrhováno do inovací a digitální ekonomiky, vzdělávacích a pracovních příležitostí pro mladé, řízení migrace, bezpečnosti a obrany, vnější činnosti EU, klimatických výzev a posílení hospodářské a měnové unie. Celkové výdaje do těchto oblastí by se měly v rámci budoucího VFR navýšit o 223 mld. EUR.⁸⁹

Evropská komise předložila modernizaci a reformy i na straně příjmů do rozpočtu. Z hlediska stávajících vlastních zdrojů je nezbytné zjednodušit systém pro stanovení harmonizovaného základu DPH. Dále navrhuje snížit procentní podíl z vybraného cla a dalších zemědělských dávek, který si členský stát ponechává jako kompenzaci nákladů na výběr, z 20 % na 10 %. Dalším doporučením je postupné rušení úlev rozpočtových plateb, které některé země čerpají. Aby mohl být minimalizován dopad na národní rozpočty z důvodu chybějícího příspěvku Velké Británie, navrhuje komise balík nových vlastních zdrojů, které by měly přispět v průměru 22 mld. EUR ročně, což odpovídá 12 % celkového příjmu do rozpočtu EU. Návrhy na nové vlastní zdroje jsou:

- 3 % ze společného konsolidovaného základu daně z příjmů právnických osob (CCCTB),
- 20 % podíl z výnosů z obchodování s emisními povolenkami (EU ETS),
- národní příspěvek vypočítaný na základě množství nerecyklovaných plastových obalových odpadů.⁹⁰

Jak je uvedeno výše, Česká republika čerpá prostředky z EU zejména prostřednictvím kohezní politiky. Metoda přidělování prostředků bude stále založena na hlavním ukazateli, což je HDP na obyvatele. Budou ale stanoveny i podrobnější kritéria rozhodující o alokaci, jako je nezaměstnanost mladých, úroveň vzdělání, klimatické změny a integrace migrantů. Investice

⁸⁹ EVROPSKÁ KOMISE. A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends. [online]. 2018. Str. 3-7. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/euco-budget-booklet-june2018_en.pdf

⁹⁰ EVROPSKÁ KOMISE. Modernising the EU budget's revenue side. [online]. 2018. Str. 1. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-modernising-budget-revenue-side-may2018_en.pdf

budou nadále alokovány do všech třech regionálních úrovních, které se dělí na méně rozvinuté (<75 % průměru HDP EU), přechodové (75 % -100 % průměru HDP EU) a více rozvinuté (>100 % průměru HDP EU). Komise navrhuje nižší úroveň financování ze strany EU ze stávajících 50 % - 85 % ⁹¹ na 40 až 70 % ⁹² z celkové části projektu. Po roce 2020 může Česká republika očekávat nižší prostředky v rámci kohezní politiky. Důvodem je nejen komisí navrhovaná úspora v této oblasti, ale i rostoucí ekonomická úroveň ČR a postupné vyrovnávání čisté rozpočtové pozice. Vystoupení Spojeného království z EU povede ke snížení průměru HDP EU na obyvatele, což statisticky zlepší úroveň kohezních regionů. Podle dat z Eurostatu klesne HDP EU o 1 p. b.

Tabulka č. 9: Vývoj HDP / obyv. jako procento průměru HDP EU-28 a EU-27

	2014	2015	2016	2017	Ø	2014	2015	2016	2017	Ø
EU-27	99	99	99	99	99	100	100	100	100	100
EU-28	100	100	100	100	100	101	101	101	101	101
Česká republika	86	87	88	89	88	87	88	88	90	88
Praha	175	183	183	187	182	177	185	185	189	184
Střední Čechy	79	78	81	84	81	80	79	82	84	81
Jihozápad	77	76	77	77	77	78	77	78	78	78
Severozápad	63	64	62	63	63	64	65	63	64	64
Severovýchod	71	71	73	75	73	72	72	73	76	73
Jihovýchod	81	81	81	81	81	82	82	82	82	82
Střední Morava	72	71	72	73	72	72	72	72	74	73
Moravskoslezsko	72	72	73	74	73	73	73	73	74	73

Zdroj: Vlastní zpracování z Eurostat: Regional gross domestic product (PPS per inhabitant in % of the EU28 average) by NUTS 2 regions.

Tabulka č. 9 ukazuje jednotlivé regiony ČR dle NUTS II a jejich úroveň v HDP na obyvatele (v PPS), kdy průměr EU je stanoven jako index 100. Je patrné, že u některých regionů dojde ke statistickému zbohatnutí po vystoupení Velké Británie z EU o 1 p. b., u Prahy dokonce o 2 p. b. pro průměrné hodnoty z 2014 až 2017. Kategorizace regionů by měla zůstat zachována jako ve stávajícím VFR. Severozápad, Severových, Střední Morava a Moravskoslezsko jsou stále řazeni

⁹¹ EVROPSKÁ KOMISE. An introduction to EU Cohesion Policy 2014-2020. [online]. 2014. Str. 6. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_en.pdf

⁹² EVROPSKÁ KOMISE. A more tailored approach to regional needs. [online]. 2018. Str. 2. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-tailored-approach-regional-needs_en.pdf

do méně rozvinutých regionů, začínají se ale přibližovat k horní hranici. Střední Čechy, Jihozápad a Jihovýchod jsou přechodové regiony a Praha je jediným více rozvinutým regionem v ČR.

Česká republika podporuje názor, aby kohezní politika patřila mezi hlavní výdajové politiky budoucího VFR. Přestože souhlasí, že všechny regiony EU by měly mít prospěch z této politiky, v případě poklesu finančních prostředků, navrhuje Česká republika snížení, popř. zrušení investic do více rozvinutých regionů a zaměření podpory zejména do přechodových a méně rozvinutých regionů, při stávajícím zachování flexibility pro převod prostředků mezi kategoriemi regionů. Zároveň je připravena diskutovat vyšší míru národního spolufinancování. Česká republika nesouhlasí s krácením programového období ani s krácením pravidla $n+3$ na $n+2$ pro pravidlo automatického zrušení závazku. Zároveň nesouhlasí s dalším užším propojováním evropského semestru s ESI fondy, ale je ochotna diskutovat. Česká republika klade důraz na dlouhodobost cílů politiky, které by měly odrážet priority strategického dokumentu Evropa post-2020, a na celkové zjednodušování, přístupnost a transparentnost systému.⁹³

3.3 Dopady na volný pohyb osob

V této kapitole je opět nezbytné rozdělit situaci na dva možné scénáře – Brexit s dohodou o vystoupení a Brexit bez dohody.

3.3.1 Vystoupení Velké Británie s dohodou

Jak již bylo zmíněno v kapitolách výše, dohoda o vystoupení předpokládá přechodné období trvající do 31. prosince 2020. V průběhu tohoto období bude volný pohyb osob probíhat za stejných podmínek jako nyní. Toho je dosaženo přenesením do dohody o vystoupení operativní části směrnice 2004/38/ES o právu občanů EU na volný pohyb. Dohodou jsou tedy chráněny jak osoby cestující do Velké Británie (a Britové cestující do jiného členského státu) se záměrem setrvat po dobu kratší tří měsíců, tak i osoby s právem pobytu delšího než tři měsíce (pracovníci nebo uchazeči o zaměstnání, osoby samostatně výdělečně činné, studenti, důchodci a ekonomicky neaktivní, ale soběstační s nemocenským pojištěním). Po dosažení pětiletého pobytu v souladu se stejnými pravidly jako ve směrnici získají občané EU a Britové trvalý pobyt na území státu,

⁹³ DOTACE EU. Předběžné stanovisko ČR k vybraným prvkům politiky soudržnosti 2021+. *DotaceEU.cz* [online]. 2017. Str. 1-3. Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/Jak%20na%20projekt/Akce/EUF/Predbezne-stanovisko-CR-k-vybrany-m-prvkum-politiky-soudrznosti-2021-_srpen2017.pdf

ve kterém se nacházejí, což je opravňuje ke stejnému přístupu k sociálním dávkám jako mají příslušníci daného členského státu. Jejich rodinní příslušníci budou mít právo se k nim připojit v souladu s pravidly směrnice 2004/38, nikoliv podle vnitrostátního práva Spojeného království. V dohodě je zahrnuta i koordinace sociálního systému dle pravidel EU (nařízení 883/2004)⁹⁴. Velká Británie bude po občanech EU žijících na britském území požadovat získání buď *pre-settled* status (pro občany EU žijící v UK méně než pět let) anebo *settled* status (pro občany EU žijící v UK více než pět let). Občané si musejí o status zažádat do 30. června 2021. Národní soudy budou rozhodovat ve sporných otázkách o postavení Britů a občanů EU po dobu osmi let po skončení přechodného období. Poté budou spory řešeny novým orgánem skládajícím se z úředníků EU a Spojeného království.⁹⁵

3.3.2 Vystoupení Velké Británie bez dohody

Po vystoupení bez dohody se očekává ukončení volného pohybu osob ze strany Velké Británie. Nově příchozí občané EU budou přijati podle britských imigračních pravidel. Pro pobyty delší, než tři měsíce bude vyžadováno zvláštní povolení. V případě poskytnutí takového povolení bude umožněn pobyt po tři roky s možností dalšího prodloužení. Proces dalšího prodloužení zatím ale nebyl specifikován. Před zavedením nového imigračního systému se předpokládá zachování přechodného období do 31. prosince 2020, které zajistí kontinuitu jak pro občany EU, tak i podniky a zaměstnavatele ve Spojeném království. V případě *no deal* brexitu plánuje Velká Británie využít obdobný, výše uvedený, systém pro občany EU žijící ve Spojeném království vyžadující získání *pre-settled* anebo *settled* statusu. Žádosti o status bude nutné podat do 31. prosince 2020.⁹⁶ Období mezi vystoupením Velké Británie a koncem roku 2020 umožní, aby občané EU, kteří žili ve Velké Británii před brexitem byli rozlišeni od nově příchozích. Občané EU žijící ve Spojeném království budou chráněni britským vnitrostátním právem, které ale obsahuje menší práva než navrhovaná dohoda o vystoupení. Například občané EU, kteří se dopustili menších trestných činů měli při

⁹⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Úřední věstník* L 166. 30.4.2004. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/8190/883_2004.pdf

⁹⁵ GUILT, Elspeth a MONNET, Jean. Brexit: Deal or no-Deal: The Consequences for freedom of movement of EU and British Citizens. *EU Immigration and Asylum Law Policy* [online]. 2018. [vid. 2019-03-30] Dostupné z: <http://eumigrationlawblog.eu/brexit-deal-or-no-deal-the-consequences-for-freedom-of-movement-of-eu-and-british-citizens/>

⁹⁶ HOME OFFICE. Immigration from 31 October 2019 if there is no deal. *gov.uk* [online]. 2019. [vid. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>

dohodě o vystoupení větší pravděpodobnost, že budou moci ve Spojeném království setrvat než občané ze třetích, na které se vztahují přísnější vnitrostátní pravidla.

No deal scénář představuje nejistou situaci jak pro občany EU žijící ve Velké Británii, tak zejména pro Brity žijící ve členských zemích EU. Bez dohody o vystoupení budou práva Britů budou upravena vnitrostátními pravidly jednotlivých členských států, které se mohou lišit.⁹⁷ V České republice byl schválen návrh zákona⁹⁸ pro případ tvrdého brexitu, který garantuje stávající práva britských občanů v ČR. Návrh zákona pracuje s principem reciprocity. Česká republika očekává, že ochranou právního postavení Britů v ČR bude i z britské strany zajištěna ochrana práv českých občanů ve Spojeném království. Zákon nabude účinnosti v případě vystoupení Spojeného království z EU bez dohody a bude platný do 31. prosince 2020. Poté se na práva Britů v ČR budou vztahovat obecně platné předpisy pro státní příslušníky a právnické osoby ze třetích zemí.⁹⁹

⁹⁷ THE ECONOMIST. What would a no-deal Brexit mean for immigration? [online]. 2019. [vid. 2019-03-30].

Dostupné z: <https://www.economist.com/britain/2019/02/22/what-would-a-no-deal-brexite-mean-for-immigration>

⁹⁸ Zákon ze dne 27. února 2019 o úpravě některých vztahů v souvislosti s vystoupením Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. *Sbírka zákonů* č. 74 / 2019, 14. 3. 2019. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/sb0032-2019-brexite-pdf.aspx>

⁹⁹ MV. Česko je připraveno na tvrdý brexit. Sněmovna schválila brexitový zákon Ministerstva vnitra. *Ministerstvo Vnitra ČR* [online]. 2019. [vid. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/cesko-je-pripraveno-na-tvrdy-brexite-snemovna-schvalila-brexiteovy-zakon-ministerstva-vnitra.aspx>

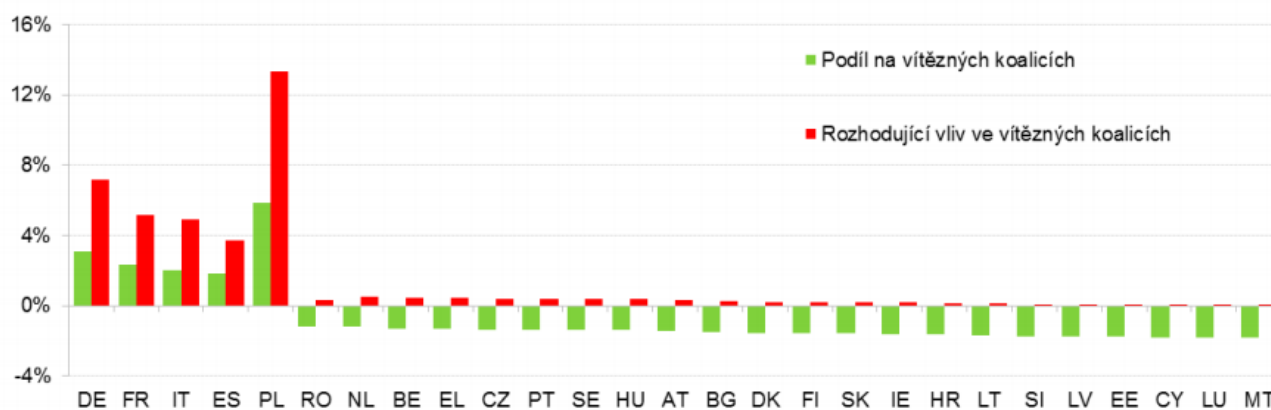
4 Politické dopady brexitu na ČR

Tato kapitola zhodnocuje dopady brexitu na politiku ČR vůči EU. Vystoupení Velké Británie znamená odchod významné vyvažující síly uvnitř unijního celku. Brexit vyvine tlak na ČR, aby se jasněji profilovala a lépe si ujasnila postoj vůči členství v EU.

4.1 Formování koalic po brexitu

Odchod Velké Británie z EU znamená odchod jednoho z nejlidnatějších členských států s významnou silou v podobě hlasovacích práv. Tato skutečnost povede k zásadnímu přerozdělení hlasovacích sil v Radě EU, což se v praxi projeví při formování kvalifikované většiny a vytváření blokační menšiny. Rada EU přijímá kvalifikovanou většinou asi 80% legislativy. Kvalifikovaná většina je dosaženo, pokud je splněna podmínka tzv. dvojité většiny, tedy pro návrh hlasuje 55 % členských států (nyní 16 z 28 členských zemí, po brexitu 15 z 27), které představují alespoň 65 % obyvatelstva EU. Dle studie CERGE-EI z července 2016 analyzující dopady brexitu na přerozdělení hlasovacích sil v Radě EU, se posílí hlasovací pozice největších států EU, tedy Německa, Polska, Francie, Itálie a Španělska. Kromě Polska jsou tyto země zároveň členové eurozóny. Hlasovací a vyjednávací pozice ostatních členských zemí, včetně České republiky, se sníží. Studie vychází z hlasovací koaliční matematiky a předpokládá všechny možné kombinace hlasování, ve kterých je splněna dvojitá většina. Hlasovací síla dané členské země je dána četností výskytu této země ve vítězných koalicích, tedy v koalicích zajišťujících dvojitou většinu.

Graf č. 15: Změna hlasovací síly členských států po brexitu

Zdroj: MACHÁČEK, Vít a HRTÚSOVÁ, Tereza. *Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko.* 2016. Str. 2.

Změna podílu země na počtu všech možných vítězných koalic po brexitu je v grafu č. 15 označena zeleně. Červená barva představuje situace, kdy je daný členský stát v pozici, kdy svým hlasem může změnit výsledek rozhodnutí celé Rady EU. Z grafu je patrné, že zvýšení hlasovací síly velkých členských států, konkrétně nejvíce Polska, se projeví zejména v případě těsných hlasování. Brexit bude mít dopad i na vytváření blokační menšiny, kterou tvoří minimálně čtyři členské státy představující 35 % obyvatelstva EU. V tomto případě se významně posílí pozice Německa. Před brexitem je přítomnost Německa ve všech možných blokačních koalicích 72 %, po brexitu to bude 86 %. Lze očekávat, že tyto dopady povedou na tlaky reformovat pravidla hlasovacích procesů v EU.¹⁰⁰

V rámci EU sdílí Velká Británie v několika oblastech stejné, či podobné názory s Českou republikou. Obě země zaujímají spíše zdrženlivý postoj k eurozóně a prohlubování koordinace fiskálních politik. Názory na přijetí eura v ČR jsou rozporuplné. Česká republika dlouhodobě plní všechna konvergenční kritéria¹⁰¹ kromě kritéria směnného kurzu, přičemž vstup do kurzového uspořádání ERM II závisí na politickém rozhodnutí.¹⁰² Předchozí vláda Bohumila Sobotky se ve strategickém dokumentu Koncepce politiky ČR v EU¹⁰³ hlásila k pozici ČR jakožto „plnohodnotného člena“ a počítala s přípravou ČR na vstup do eurozóny. Stávající vláda Andreje Babiše se v tomto ohledu zatím příliš aktivně neubírá.¹⁰⁴ Spojené království je lídrem zemí prosazující dokončení liberalizace vnitřního trhu, což je i dlouhodobou prioritou České republiky. Zájem na prohlubování vnitřního trhu má většina států střední a východní Evropy, které vstoupily do EU v roce 2004. V souvislosti se strukturou těchto ekonomik představuje vnitřní trh bez bariér způsob, jak co nejefektivněji využít konkurenční výhodu spočívající ve kvalitní a relativně levnější

¹⁰⁰ MACHÁČEK, Vít a HRTÚSOVÁ, Tereza. Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko. *IDEA CERGE-EI* [online]. 2016. Str. 1-3. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/Brexit_MachacekHrtusova_CZE.pdf

¹⁰¹ Výjimku tvoří kritérium veřejného deficitu, které nebylo plněno v letech 2009–2012.

¹⁰² MF. Plnění vstupních podmínek. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2018. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek>

¹⁰³ VLÁDA ČR. Koncepce politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná v jednotné Evropě. [online]. 2015. Str. 2. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Koncepce-politiky-CR-v-EU.pdf>

¹⁰⁴ NÁDOBA, Jiří. Babiš odmítl euro a uprchlíky. Musíme bránit odkaz předků. *Respekt* [online]. 2017. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/pragmatik-babis-odmitl-euro-a-uprchliky-musime-branit-odkaz-predku>

pracovní síle. Další členské země s liberálním zaměřením jsou Švédsko, Dánsko a Nizozemsko.¹⁰⁵ Z Koncepce politiky ČR v EU dále vyplývá, že prioritou ČR je odstranění přetrvávajících překážek na trhu se službami, důslednější uplatňování principu vzájemného uznávání na trhu se zbožím i službami a zároveň podpora liberalizace vnitřního trhu v oblastech digitalizace a energetiky.¹⁰⁶ Česká republika mohla dále využít podporu Velké Británie při hledání shody ohledně rozvíjení společné obchodní politiky a trans-atlantických vztahů.¹⁰⁷ Naopak existují i oblasti, ve kterých má Česká republika se Spojeným královstvím diametrálně odlišné zájmy. Typické je jednání o společném evropském rozpočtu, kdy Česká republika zaujímá pozici čistého příjemce a Velká Británie naopak tradičního plátce nebo pohled na liberalizaci volného pohybu pracovní síly.¹⁰⁸

Česká republika je součástí jak dlouhodobých strategických celků a spoluprací, tak i jednoúčelových koalic. Možnost prosazování českých zájmů v oblastech, ve kterých byla Velká Británie významným partnerem, může být po brexitu oslabena. Česká republika bude nucena hledat takové partnery, kteří by dokázaly nahradit Spojené království ve stávajících koalicích, popřípadě navázat spolupráci s novými zájmovými koalicemi či intenzivněji využívat bilaterální partnerství. Pro efektivní prosazování vlastních zájmů na unijní úrovni je důležité mapovat postoje ostatních členských zemí a na základě toho tvořit koalice spočívající ve vzájemném dialogu a spolupráci. Stejně důležité je i jasně definovat vlastní pozici v jednotlivých otázkách, aby potenciální koaliční partneři věděly, jaké jsou cíle ČR a co od ní můžou očekávat.¹⁰⁹

Mezi dlouhodobé formáty regionální spolupráce patří aliance ČR, Maďarska, Polska a Slovenska – Visegrádská skupina (V4). Spolupráce v rámci V4 je obsahem kapitoly 4.3.

¹⁰⁵ BARTOVIC, Vladimír a HAVELKA, Vít. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu. *Národní konvent o EU* [online]. 2019. Str. 1. Dostupné z:

https://www.dropbox.com/s/9r96lnrx14q3gi/podkladov%C3%BD%20dokument_brexit.pdf?dl=0

¹⁰⁶ VLÁDA ČR. Koncepce politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná v jednotné Evropě. 2015. Str. 4-8.

¹⁰⁷ BARTOVIC, Vladimír a HAVELKA, Vít. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu. 2019. Str. 2.

¹⁰⁸ BARTOVIC, Vladimír. Vícerychlostní Evropa. *Národní konvent o EU* [online]. 2016. Str. 8. Dostupné z: <http://www.europeum.org/data/articles/bartovic-vicerychlostni-evropa.pdf>

¹⁰⁹ KASÁKOVÁ, Zuzana a BARTOVIC, Vladimír. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu – shrnutí a doporučení. *Národní konvent o EU* [online]. 2019. Str. 5. Dostupné z: https://www.dropbox.com/s/xb9632vqfmqpgm/Z%C3%A1v%C4%9Bry%20a%20doporu%C4%8Den%C3%AD_Formov%C3%A1n%C3%AD%20koalic%20po%20brexitu.pdf?dl=0

Slavkovská skupina, kterou tvoří Česká republika, Slovensko a Rakousko, je českou iniciativou vzniklou v roce 2015 na základě Slavkovské deklarace.¹¹⁰ Formát trojstranné regionální spolupráce v současnosti spočívá spíše v projektech přeshraniční spolupráce, je zde ale potenciál pro spolupráci na unijní úrovni a spolupracovat v oblasti prosazování společných zájmů. Z tematického hlediska je možné tuto spolupráci využít zejména ve sdílených zájmech v oblastech infrastruktury, sociálních otázek, digitální agendy či migrační politiky.¹¹¹

Další novodobější platformou je tzv. iniciativa tří moří, která se skládá z 12 členských zemí EU¹¹² ležících mezi Baltským, Černým a Jadranským mořem. Iniciativa předpokládá kooperaci zejména v oblastech energetiky, dopravy a digitální komunikace, která povede k růstu konkurenceschopnosti a bezpečnosti regionu střední a východní Evropy. Česká republika by mohla využít podporu této platformy zejména při prosazování zájmů v určitých sektorových politikách EU, při snaze o prohlubování liberalizace trhu nebo při vyjednávání o víceletém finančním rámci.¹¹³

Zajímavý potenciál pro spolupráci představuje pro Českou republiku uskupení Nová Hanza. Nová Hanza vznikla v únoru 2018 v reakci na aktuální vývoj v EU související s brexitem a rozvíjející se debatou mezi Francií a Německem ohledně prohlubování integrace eurozóny. Její název je odvozen od svazu hanzovních měst tvořící ve středověku obchodní síť napříč Severní Evropou. Skupina se skládá z ministrů financí z 8 členských zemí EU. Tyto země patřily mezi blízké spojence Spojeného království. Jsou to: Irsko, Nizozemí, Dánsko, Švédsko, Finsko, Estonsko, Lotyšsko a Litva. Po brexitu se již nemohou spoléhat na podporu silného partnera v podobě Velké Británie, a proto se rozhodly zaujmout proaktivnější roli.¹¹⁴ Přestože Česká republika není členem této platformy, má Nová Hanza potenciál stát se jejím perspektivním partnerem pro spolupráci

¹¹⁰ VLÁDA ČR. Premiéři ČR, Rakouska a Slovenska založili ve Slavkově nový formát regionální spolupráce. [online]. 2015. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premieri-cr--rakouska-a-slovenska-zalozili-ve-slavkove-novy-format-regionalni-spoluprace-126354/>

¹¹¹ BARTOVIC, Vladimír a HAVELKA, Vít. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu. 2019. Str. 5-6.

¹¹² Těmito zeměmi jsou: Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Rakousko, Slovinsko, Chorvatsko, Litva, Lotyšsko, Estonsko, Bulharsko a Rumunsko.

¹¹³ Joint Statetment on Three Seas Initiative (The Dubrovnik Statement). *Three Seas Initiative Summit* [online]. 2016. Dostupné z: <http://three-seas.eu/wp-content/uploads/2018/06/DUBROVNIK.pdf>

¹¹⁴ THE ECONOMIST. Northern member states unite on euro-zone reform. [online]. 2018. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.economist.com/europe/2018/12/08/northern-member-states-unite-on-euro-zone-reform>

v otázkách dotváření struktur v rámci hospodářské a měnové unie či liberalizace vnitřního trhu. Je tak pravděpodobně nejrelevantnějším nástupcem Velké Británie jakožto koaličního partnera v těchto otázkách.

Kromě multilaterální spolupráce udržuje Česká republika stabilní bilaterální partnerství. Z ekonomického hlediska je nejdůležitějším partnerem Německo. S ohledem na výše uvedené, se naskytá možnost vhodně využít rostoucí pozice Německa při prosazování záměrů ČR. Česko-německé vztahy jsou na velmi dobré úrovni, což dokazuje i česko-německý strategický dialog, který byl v roce 2015 iniciován předchozí vládou. Cílem strategického dialogu je prohloubit mezirezortní spolupráci a posílit výměnu informací v oblastech společného zájmu, jako např. evropská a zahraniční politika, práce a sociálních záležitostí nebo lesnictví.¹¹⁵ V současné době vytváří jistou propast mezi česko-německými vztahy německá otevřená migrační politika, která se mezi českými politickými elitami ani veřejností nenašla porozumění.¹¹⁶

Na aktuální dění související nejen s brexitem, ale i s růstem nacionalistických a euroskeptických tendencí v rámci EU či globálních problémů přesahujících unijní hranice, jako je migrace a terorismus, reaguje i Evropská komise. Bílá kniha o budoucnosti Evropy představuje pět možných scénářů budoucího vývoje EU, kterými jsou: pokračování v dosavadní praxi; pouze jednotný trh; státy, které chtějí, dělají více; dělat méně, zato efektivněji; dělat mnohem více společně.¹¹⁷ Záměrem bílé knihy není vybrat jeden z nabízených scénářů a dle něho se řídit, ale spíše navrhnout jistá obecná východiska aktuální situace a nabídnout nad nimi zamyšlení. Současné dění reflektuje i Francie s Německem, kteří v lednu 2019 podepsaly Cášskou smlouvu, jejímž cílem je posílit spolupráci v oblastech zahraniční politiky, bezpečnosti, obchodu, školství a výzkumu. Smlouva obsahuje mnoho ambiciózních cílů, ale málo konkrétních závazků. Přesto lze říci, že

¹¹⁵ VELVYSLANECTVÍ SRN V PRAZE. Česko-německý strategický dialog. [online]. 2017. [vid. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://prag.diplo.de/cz-cs/themen/politik/-/1308830>

¹¹⁶ BILČÍK, Vladimír, DOSTÁL, Vít, KRULIŠ, Kryštof, SZEMLÉR, Tamás a ZERK, Paweł. Rethinking V4's Eurozone Dilemmas after the UK Referendum. *Association for international affairs* [online]. 2016. Str. 7. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/11/AMO_Rethinking-V4s-Eurozone-Dilemmas-after-the-UK-Referendum.pdf

¹¹⁷ EVROPSKÁ KOMISE. Bílá kniha o budoucnosti Evropy. [online]. 2017. Str. 5. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf

oživila motor evropského jádra, které pod tíhou dopadů hospodářské krize a současného vývoje těžko popadalo dech.¹¹⁸

Brexit měl nepřímý dopad i na realizaci stálé strukturované spolupráce v obraně a bezpečnosti (PESCO), jelikož Spojené království bylo tradičním oponentem spolupráce v této oblasti. Zřízení programu vychází již z Lisabonské smlouvy a jeho spuštění bylo dohodnuto na bratislavském summitu v prosinci 2016, který jako se jako první konal ve formátu EU-27.¹¹⁹ PESCO vzniklo v prosinci 2017 a jeho součástí je 25 členských států, včetně České republiky. Členské státy spolupracují v rámci PESCO na vybraných obranných projektech, které mohou i sami navrhnout. Česká republika se v současnosti účastní tří projektů, kterými jsou „Evropské lékařské velitelství“ posilující společné zdravotní centrum na podporu misí a operací, „Vojenská mobilita“ zjednodušující pohyb vojsk napříč Evropou a „Kompetenční středisko pro výcvikové mise Evropské unie“ zprostředkující školicí centra.¹²⁰

4.2 ČR v evropském jádru

Být součástí evropského jádra úzce souvisí s členstvím v eurozóně, která již nyní jádro fakticky tvoří. Eurozóna je tvořena 19 členskými státy představujícími 67 % obyvatelstva EU, což znamená, že disponuje kvalifikovanou většinou. Přestože mohou mít členové eurozóny odlišné zájmy v mnoha oblastech, v případě shody má tento blok silnou vyjednávací pozici. Velká Británie byla největším členským státem mimo eurozónu, která v mnohých otázkách výrazně prosazovala zájmy zemí mimo eurozónu a působila tak jako vyrovnávací síla vůči rozhodnutím členských zemí platících eurem. Po vystoupení Spojeného království z EU se asymetrie mezi eurozónou a ne-eurozónou ještě více prohloubí. Mimo eurozónu zůstane osm zemí: Česká republika, Polsko, Švédsko, Dánsko, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko a Chorvatsko. Pro prosazení vlastního návrhu legislativy budou země stojící mimo eurozónu potřebovat, aby pro návrh hlasovalo minimálně sedm členských zemí s eurem. Je nutné počítat i s budoucím vývojem, který předpokládá

¹¹⁸ BURCHARD, Hans, Von der. Macron and Merkel's treaty tests European nerves. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-and-angela-merkel-franco-german-aachen-treaty-tests-european-nerves/>

¹¹⁹ EVROPSKÁ RADA. EU cooperation on security and defence. [online]. 2018. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/defence-security/>

¹²⁰ EVROPSKÁ RADA. Council decision on establishing the list of projects to be developed under PESCO. [online]. 2018. Str. 7-8. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6393-2018-INIT/en/pdf>

rozšiřování eurozóny. Ve střednědobého horizontu se k eurozóně může připojit také Bulharsko, Rumunsko a Chorvatsko. Tyto země již svůj zájem o euro vyjádřily. Prohlubování integrace mezi zeměmi s eurem a formování nových institucí v rámci eurozóny znamená pro Českou republiku stojící mimo tento blok odsouvání na periferii, kdy ČR nebude schopna ovlivnit dění v EU a stane se pasivním příjemcem nových legislativ. Nečlenství v eurozóně představuje zásadní překážku pro ČR a její plné začlenění do evropského jádra. Národní konvent o EU proto doporučuje, aby Česká republika vyvíjela snahu vůči účasti v různých formách spolupráce, které eurozóna svým vnějším partnerům nabídne, čímž si ČR zajistí co nejužší vazbu na euro blok.¹²¹

Připravenost České republiky na přijetí eura vyhodnocuje každoročně Ministerstvo financí a Česká národní banka a zprávu schvaluje vláda ČR. Zpráva s názvem „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2018“¹²² nedoporučuje prozatím stanovovat cílové datum pro přijetí společné měny ani pro vstup do mechanismu směnných kurzů a to přesto, že jsou dlouhodobě plněna kritéria stavu veřejných financí, konvergence úrokových sazeb i cenové stability. Mezi překážky přijetí eura patří dle zprávy nedokončený proces reálné konvergence ČR k eurozóně a nesladěnost finančních cyklů. Strukturální difference ekonomik by mohla být zdrojem asymetrických šoků. Celkově se ale připravenost ČR zlepšuje. Zpráva upozorňuje i na nedostatky uvnitř eurozóny, kterými jsou zejména nerovnoměrná ekonomická vyspělost a nedorozhodné dluhové a strukturální problémy související s nedostatečnou fiskální disciplínou některých členů (odkaz na jižní křídlo). Naopak vysoká obchodní provázanost a sladěnost hospodářských cyklů (přestože ta se v posledních letech snížila) vytvářejí předpoklady pro vznik výnosů z přijetí eura, kterými jsou zejména snížení transakčních nákladů a eliminace kurzového rizika.

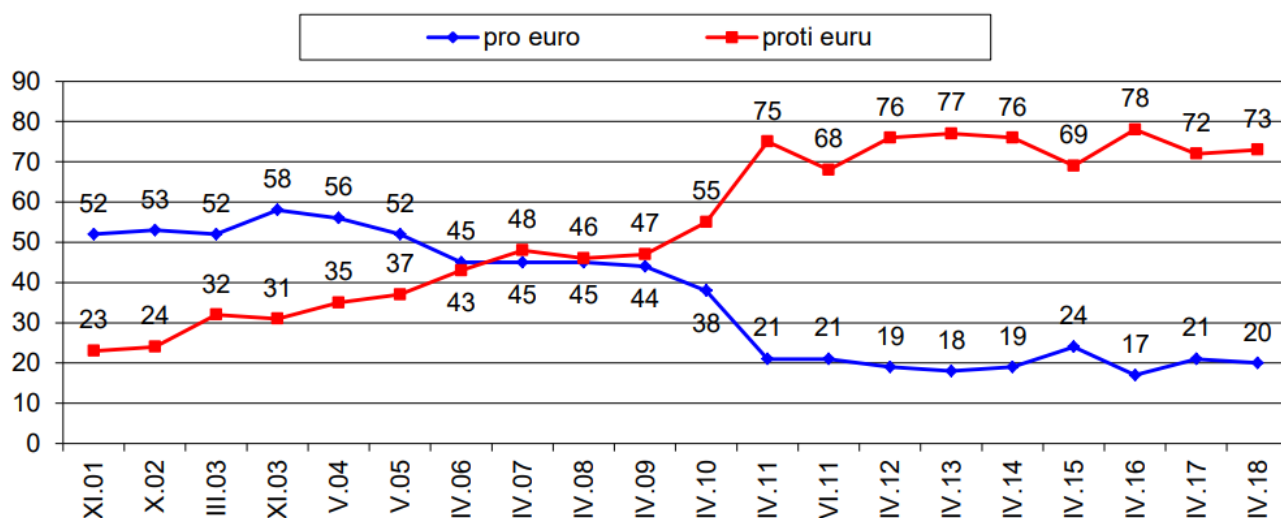
Češi patří k relativně euroskeptickým národům v EU, jak dokazuje pravidelné evropské šetření veřejného mínění Eurobarometer. Se spíše negativním postojem vůči EU koresponduje i výrazný nesouhlas Čechů se zavedením eura. Z členských zemí v EU je hospodářská a měnová unie

¹²¹ KASÁKOVÁ, Zuzana a BARTOVIC, Vladimír. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu – shrnutí a doporučení. 2019. Str. 5.

¹²² MF a ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. *Ministerství financí ČR* [online]. 2018. Str. 8. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Maastricht_2018-12-12_Vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konvergenčních-kriterií.pdf

a společná měna euro nejhůře vnímána právě v České republice, které tuto pozici sdílí se Spojeným královstvím.¹²³ Dle šetření Centra pro výzkum veřejného mínění souhlasí s přijetím eura pouze 20 % české populace, přičemž 73 % s ním nesouhlasí. Ostatních 7 % se vyjádřilo odpovědí „nevím“. Graf č. 16 sleduje trend názorového rozložení české veřejnosti v otázce, zda souhlasí s tím, aby za měnu ČR bylo přijato euro. Negativní názor na přijetí eura má rostoucí tendenci, přičemž výrazněji vzrostl po vypuknutí dluhové krize v roce 2010.

Graf č. 16: Názory na přijetí eura za měnu ČR – vývoj v čase (v %)¹²⁴

Zdroj: HANZLOVÁ, Radka. *Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2018*. 2018. Str. 5.

Nesouhlas veřejnosti představuje bariéru, ale i jakousi výmluvu, pro politické elity vyvinout snahu o připojení do eurozóny. V současné situaci, kdy nejsou pořádány veřejné debaty o výhodách a nevýhodách přijetí společné měny nelze očekávat změnu názorů u veřejného mínění. Z tohoto důvodu je těžko odhadnutelné, zda názor společnosti ohledně přijetí eura vychází spíše z neznalosti o daném tématu anebo má jiné důvody.¹²⁵

¹²³ EVROPSKÁ KOMISE. Standard Eurobarometer 83–90. [online]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/index/instrument/STANDARD>

¹²⁴ „Pro euro“ tvoří součet odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“, „proti euru“ tvoří součet odpovědí „rozhodně nesouhlasí“ a „spíše nesouhlasí“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

¹²⁵ SYCHRA, Zdeněk. Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii. *Friedrich Ebert Stiftung* [online]. 2017. ISBN 978-80-87748-39-8. Str. 8. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/prag/13394.pdf>

Po červnovém referendu, které rozhodlo o brexitu, zanikla možnost uvést v platnost dohodu o reformě EU vyjednanou britským premiérem Davidem Cameronem, která mimo jiné obsahovala konkrétní texty zajišťující přesnější vymezení vztahů a vzájemný respekt mezi členy a nečleny eurozóny při správě hospodářských záležitostí. Tato dohoda fakticky přiznala možnost tzv. „vícevrstvé Evropy“. Od „vícerychlostní Evropy“ se tento koncept liší tím, že nepředpokládá společný cíl, který je dosažen různou rychlostí, ale naopak pracuje s myšlenkou, že finální úroveň integrace může být pro jednotlivé členy EU různá.¹²⁶ Pro Českou republiku bez eura by tento koncept znamenal flexibilnější a specifitější přístup, zachování suverenity a vůle neúčastnit se užší integrace v určitých oblastech, aniž by byla obviňována ze zpomalování integračního procesu. Na druhou stranu je zde riziko postupného rozevírání nůžek mezi integrujícími a neintegrujícími členy, což může vést k dalším desintegračním tendencím. Přestože tato dohoda nenabyla platnosti, není vyloučeno, že postupná praxe povede k obdobnému stavu.¹²⁷

4.3 ČR ve Visegrádské skupině

Visegrádská skupina byla založena 15. února 1991 ve Visegrádu v Maďarsku podpisem deklarace o spolupráci mezi ČSFR, Polskem a Maďarskem. Společným cílem V4 (před rozdělením ČSFR V3) byla vzájemná spolupráce při transformaci ekonomik po zániku komunistického režimu a následně vzájemná podpora v rámci evropského integračního procesu.¹²⁸ Země V4 mají mnoho společného, ať už jde o geografickou blízkost či nedávný historický kontext spojený s komunistickým režimem a následnou ekonomickou transformací a s tím vyplívající obdobné problémy postkomunistických zemí. Země V4 spojuje i stejný datum vstupu do EU, tedy 1. květen 2004. Všechny tyto společné předpoklady vedou ke sdílení postojů v různých oblastech zájmu. Zároveň jsou díky těmto předpokladům stále stereotypně „škatulkovány“ a vnímány jako „nové“ členské země EU.¹²⁹

¹²⁶ BARTOVIC, Vladimír. Vícerychlostní Evropa. 2016. Str. 1-2.

¹²⁷ KRULIŠ, Kryštof. Česká republika a eurozóna v době po brexitu. *Assosiation for international affairs* [online]. 2016. Str. 3-5. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/09/AMO_Ceska-republika-a-eurozona-v-dobe-po-Brexitu.pdf

¹²⁸ VLÁDA ČR. 25 let od založení Visegrádské skupiny. [online]. 2016. [vid. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/25-let-od-zalozeni-visegradske-skupiny--140145/>

¹²⁹ SYCHRA, Zdeněk. Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii. 2017. Str. 9-10.

Vláda ČR označuje ve své Koncepti politiky ČR v EU Visegrádskou skupinu za „důležitého stabilního“ partnera. V případě, že Česko nebude ochotné zaktivnit svůj přístup vůči euru, jeví se zaměření na V4 jako další možná perspektivní alternativa, přestože to může znamenat odklon od evropského jádra a posilování diferenciace uvnitř EU. Již nyní existuje několik oblastí, ve kterých se země Visegrádské čtyřky profilují opačným směrem než unijní jádro. Nejvýraznější diferenciací je samozřejmě nečlenství v eurozóně, tedy kromě Slovenska. Ačkoliv Česká republika, Polsko i Maďarsko jsou povinny v budoucnu přijmout společnou měnu, žádná z těchto zemí zatím nepřistoupila k aktivní přípravě. Z tohoto důvodu nelze očekávat, že by některý z členů V4 vstoupil do eurozóny před rokem 2025.¹³⁰ Aktuální téma, které rozhybalo diskuzi mezi Visegrádskou skupinou a ostatními členy EU je odlišný názor na řešení migrační krize. Odmítavým postojem vůči relokačním kvótám projeví země V4 nedostatečnou sounáležitost a solidaritu vůči ostatním členům EU.¹³¹ Odklon od evropského jádra ale nemusí znamenat rivalitu mezi těmito celky a už vůbec ne odklon od EU jako takové. Ekonomiky zemí Visegrádské skupiny a eurozóny jsou a vždy budou úzce propojeny, a proto i oboustranná ekonomická prosperita a spolupráce, včetně dokončení HMU, je ve společném zájmu.¹³²

S ohledem na sílu vyjednávací pozice a hlasovací matematiku v Radě EU představuje Visegrádská skupina nedostatečně silnou koalici. Jako samostatný celek nemůže vytvořit blokační menšinu a logicky nedisponuje ani kvalifikovanou většinou. Přesto ale Visegrádská čtyřka tvoří perspektivní platformu pro zesílení pozice regionu střední Evropy.¹³³ Jak bylo uvedeno v kapitole 4.1, brexit ovlivní pozice členských zemí při hlasování. To znamená, že dojde ke zlepšení nebo zhoršení vyjednávacích pozic u jednotlivých členských zemí. Polsko bude z odchodu Velké Británie v tomto ohledu těžit nejvíce. S rostoucím vlivem Polska jakožto strategického partnera bude pro ČR důležité i nadále udržovat pevné vztahy v rámci V4, která již několikrát dokázala, že je schopna prosadit své záměry (např. otázka dvojí kvality potravin a řešení migrační krize). Aktuálním tématem, které se vybízí pro visegrádskou spolupráci je vyjednávání ohledně nového víceletého finančního rámce, kde bude V4 prosazovat získání co možná nejvyšší možné podpory

¹³⁰ BILČÍK, Vladimír, et al. Rethinking V4's Eurozone Dilemmas after the UK Referendum. Str. 5.

¹³¹ SYCHRA, Zdeněk. Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii. 2017. Str. 10.

¹³² BILČÍK, Vladimír, et al. Rethinking V4's Eurozone Dilemmas after the UK Referendum. Str. 3.

¹³³ SYCHRA, Zdeněk. Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii. 2017. Str. 9.

z ESI fondů.¹³⁴ Mezi další společné zájmy patří např. dokončení unie kapitálových trhů v rámci celé EU, nikoliv pouze v rámci eurozóny.¹³⁵

Česká republika musí zároveň reflektovat aktuální politické dění v zemích V4 související s rostoucími obavami z porušování právního státu v Maďarsku a Polsku¹³⁶ a od těchto skutečností se důsledně distancovat. V tomto kontextu je nutno zmínit, že i v rámci Visegrádské čtyřky existuje mnoho oblastí, kde mají partneři odlišné názory. Z hlediska politického směřování se Polsko a Maďarsko řadí do euroskeptického proudu, zatímco Česká republika společně se Slovenskem jsou spíše proevropské. Pokud chce ČR udržovat krok s evropským jádrem, měla by k tomu využít unikátního partnerství se Slovenskem, které může jakožto země platící eurem představovat „spojku“ mezi Visegrádskou skupinou a eurozónou. Je pravděpodobné, že proevropské směřování Slovenska bude ještě více zesíleno po prezidentských volbách, ve kterých zvítězila Zuzana Čaputová¹³⁷.

¹³⁴ BARTOVIC, Vladimír a HAVELKA, Vít. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu. 2019. Str. 5.

¹³⁵ BILČÍK, Vladimír, et al. Rethinking V4's Eurozone Dilemmas after the UK Referendum. Str. 4.

¹³⁶ BAYER, Lili. Brussels drags out Poland and Hungary rule-of-law probes. *Politico* [online]. 2018. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brussels-drags-out-poland-and-hungary-rule-of-law-probes/>

¹³⁷ MORTKOWITZ, Siegfried. Political outsider wins Slovakia's presidential election. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/political-outsider-wins-slovakias-presidential-election-zuzana-caputova-maros-sefcovic/>

Závěr

Spojené království je pátým největším vývozním partnerem pro Českou republiku. Obchodní bilance je pro ČR tradičně kladná, přičemž na celkovém obchodu se ze dvou třetin podílí vývoz a z jedné třetiny dovoz. Vzájemný obchod vykazoval do roku 2017 rostoucí trend, kdy obrat dosáhl 310 mld. Kč. V roce 2018 se obrat snížil na 287 mld. Kč, což bylo způsobeno poklesem českých vývozu do Velké Británie o 8 % a britských dovozů o 16 %. Dvě třetiny exportu do Spojeného království tvoří stroje a dopravní prostředky, přičemž nejvíce se vyváží osobní automobily, zařízení pro automatizované zpracování dat a součásti a příslušenství do motorových vozidel. Dovozy jsou z největší části také tvořeny skupinou stroje a dopravní prostředky. Nejvíce se dováží elektrické integrované obvody, osobní automobily a součásti a příslušenství kancelářských strojů. Obchod se službami vykazoval proti obchodu se zbožím rostoucí trend i v roce 2018. Stav britských PZI v České republice klesá od roku 2015, přičemž ke konci roku 2017 činil 84 mld. Kč. Stav českých PZI ve Spojeném království klesl o 85 % a ke konci roku 2017 činil pouze 1,2 mld. Kč. Od roku 2016 také klesá počet Čechů žijících ve Velké Británii. V roce 2018 bylo k dlouhodobému pobytu registrováno 47 tisíc Čechů. Naopak počet Britů v České republice roste stále a v roce 2017 dosahoval necelých 7 tisíc.

Referendum o členství Velké Británie v EU se konalo 23. června 2016. Výsledky byly těsné, 52 % hlasů volilo vystoupení a 48 % hlasů volilo setrvání. Ještě před konáním britského referenda požadoval britský premiér Cameron od EU reformy v oblastech správy ekonomických záležitostí, konkurenceschopnosti, suverenity a volného pohybu osob. Dosáhl svých zájmů zejména v oblasti ekonomických záležitostí a konkurenceschopnosti. Dohoda ale nenabyla účinku a zanikla z důvodu rozhodnutí britské veřejnosti vystoupit z EU.

První fáze jednání přinesla výsledky zejména ve třech prioritních oblastech, kterými byly práva občanů, Irsko a Severní Irsko a finanční vypořádání. Výsledkem druhé fáze jednání byl návrh dohody o vystoupení a politická deklarace nastiňující rámec budoucích vztahů. Návrh dohody byl opakovaně odmítnut dolní komorou britského parlamentu, což donutilo premiérku Mayovou požádat o prodloužení lhůty dle článku 50. Lhůta byla nakonec Evropskou radou se souhlasem Spojeného království prodloužena do konce října 2019.

Pro přesnější vymezení ekonomických dopadů brexitu byly dopady analyzovány zvlášť ve vybraných oblastech, kterými byly zahraniční obchod s důrazem na obchod se zbožím, víceletý finanční rámec a volný pohyb osob. Současně byla provedena komparace dopadů ve scénářích brexit bez dohody brexit s dohodou. Důsledkem brexitu bez dohody vzniknou tarifní i netarifní překážky obchodu a s tím související narušení plynulosti obchodních toků. Zároveň dojde k nárůstu administrativní náročnosti. Brexit bez dohody znamená, že obchod s Velkou Británií bude nadále upraven dle pravidel WTO. Položka figurující velmi vysoko ve vzájemném obchodu jsou osobní automobily, na které se váže relativně vysoké smluvní clo ve výši 10 %. Dopady na hospodářství ČR byly vyčísleny na základě studie České spořitelny, která předpokládá dva scénáře. V horší scénáři dojde ke snížení HDP ČR o 1,1 %, v lepším scénáři o 0,3 %. V případě brexitu s dohodou bude pro obchodní operace platit neměnný stav po dobu přechodného období. Poté budou vztahy nastaveny dle výsledků budoucích jednání.

Očekává se, že závazky plynoucí ze stávajícího VFR budou Spojeným královstvím uhrazeny dle dohody o vystoupení. Pokud dojde k brexitu bez dohody, vznikne nutnost uhradit zbylé závazky z vlastních zdrojů. V rámci budoucího VFR, již bez Spojeného království, navrhuje Evropská komise úspory v kohezní politice o 6 % a zemědělské politice o 5 % a zároveň tři nové vlastní zdroje. Zájmem České republiky je udržet kohezní politiku jako jednu z hlavních výdajových oblastí, neboť kohezní politika tvoří významnou část příspěvků proudících z EU do ČR. Brexit bude mít vliv na statistický efekt zbohatnutí regionů. V České republice se HDP na obyvatele jako procento průměru HDP EU-27 zlepší o 1 p.b., u Prahy dokonce o 2 p.b. Přesto se ale kategorizace regionů nezmění.

V případě brexitu bez dohody dojde k ukončení volného pohybu osob ze strany Velké Británie. Před zavedením nového imigračního systému bude nastaveno přechodné období pro zajištění kontinuity. V České republice byl schválen návrh zákona pro případ tvrdého brexitu, který je založený na principu reciprocity a garantuje stávající práva britských občanů v ČR po dobu přechodného období. V případě ratifikace dohody o vystoupení bude situace pro volný pohyb osob téměř neměnná v průběhu přechodného období. Občané budou povinni zažádat si o vystavení zvláštního statusu rezidenta.

Vlivem brexitu dojde ke změně hlasovací síly členských států. Vyjednávací pozice se posílí u velkých zemí, kterými jsou Německo, Francie, Itálie, Španělsko a nejvíce Polsko. Pozice České

republiky se zhorší. Spojené království představovalo silné partnera, na jehož podporu se Česká republika mohla v oblastech společného zájmu spolehnout. Brexit dává možnost vytvořit nové koalice. Česká republika by s ohledem na své zájmy a politiku vůči EU mohla posilovat spolupráci s již existující Visegrádskou skupinou, Slavkovskou skupinou či iniciativou tří moří anebo vytvářet nové spolupráce. Zde se jako vhodný náhradník za Spojené království nabízí Nová Hanza.

Odchodem Velké Británie z EU dojde k ještě většímu posílení pozice eurozóny. Nečlenství v eurozóně představuje zásadní překážku pro ČR a její plné začlenění do evropského jádra. Je nutné, aby ČR zůstala nakloněna vůči účasti v různých formách spolupráce, které eurozóna svým vnějším partnerům nabídne. Tím si ČR zajistí co nejužší vazbu na evropské jádro. Zaměření se na užší spolupráci ve Visegrádské čtyřce se jeví jako další možná alternativa, přestože to může znamenat odklon od evropského jádra a posilování diferenciace uvnitř EU. Visegrádská čtyřka tvoří perspektivní platformu pro zesílení pozice regionu střední Evropy. Česká republika může v budoucnu udělat jistá rozhodnutí, která ji vyprofilují buď blíže k evropskému jádru anebo blíže k Visegrádské skupině. S největší pravděpodobností ale zůstane její pozice někde uprostřed, jako je tomu nyní.

Cílem práce bylo charakterizovat a analyzovat pravděpodobné dopady brexitu na Českou republiku ve vybraných oblastech, kterými byly zahraniční obchod, víceletý finanční rámec, volný pohyb osob a politické směřování. Přestože vývoj brexitu může být v současné době různý, byly zde co nejkomplexněji vyjmenovány a popsány dopady, které by se s největší pravděpodobností projevíly na hospodářství České republiky nebo na jejím politicko-strategickém směřování.

Seznam použité literatury

- [1] BALDWIN, Richard E. a WYPLOSZ, Charles. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013. 580 stran. ISBN 978-80-247-4568-8.
- [2] BARTOVIC, Vladimír a HAVELKA, Vít. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu. *Národní konvent o EU* [online]. 2019. Dostupné z: https://www.dropbox.com/s/9r96lnrx14q3gi/podkladov%C3%BD%20dokument_brexit.pdf?dl=0
- [3] BARTOVIC, Vladimír. Vícerychlostní Evropa. *Národní konvent o EU* [online]. 2016. Dostupné z: <http://www.europeum.org/data/articles/bartovic-vicerychlostni-evropa.pdf>
- [4] BAYER, Lili. Brussels drags out Poland and Hungary rule-of-law probes. *Politico* [online]. 2018. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brussels-drags-out-poland-and-hungary-rule-of-law-probes/>
- [5] BILČÍK, Vladimír, DOSTÁL, Vít, KRULIŠ, Kryštof, SZEMLÉR, Tamás a ZERK, Paweł. Rethinking V4's Eurozone Dilemmas after the UK Referendum. *Assosiation for international affairs* [online]. 2016. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/11/AMO_Rethinking-V4s-Eurozone-Dilemmas-after-the-UK-Referendum.pdf
- [6] BURCHARD, Hans, Von der. Macron and Merkel's treaty tests European nerves. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-and-angela-merkel-franco-german-aachen-treaty-tests-european-nerves/>
- [7] BBC. EU Referendum - Results. *BBC News* [online]. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results
- [8] BBC. EU vote: Where the cabinet and other MPs stand. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-35616946>
- [9] BBC. EU vote: Lead EU referendum campaigns named. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36038672>
- [10] BBC. Election ends in Hung Parliament. *BBC News* [online]. 2017. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/election/2017/results>
- [11] BBC. Brexit: The people who are negotiating. *BBC News* [online]. 2018. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-39236683>

- [12] BBC. Pound plunges after Leave vote. *BBC News* [online]. 2016. [vid. 2019-02-10].
Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/business-36611512>
- [13] BBC. Brexit: what is the withdrawal agreement? *BBC News* [online]. 2018. [vid. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-46237012>
- [14] *Britain Stronger In Europe* [online]. [vid. 2018-10-23]. Dostupné z:
https://www.strongerin.co.uk/get_the_facts#2hWGFwlm9YPG3P7R.97
- [15] CABINET OFFICE. Confidence and Supply Agreement between the Conservative and Unionist Party and the Democratic Unionist Party. [online]. 2019. [vid. 2018-11-24].
Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/conservative-and-dup-agreement-and-uk-government-financial-support-for-northern-ireland/agreement-between-the-conservative-and-unionist-party-and-the-democratic-unionist-party-on-support-for-the-government-in-parliament>
- [16] CAMERON, David. Reforma EU: dopis předsedy vlády Spojeného království předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi. [online]. 2015. Dostupné z:
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/475679/Donald_Tusk_letter.pdf
- [17] CLARKE, Harold D., GOODWIN, Matthew a WHITELEY, Paul. *Brexit: why Britain voted to leave the European Union*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 256 stran. ISBN 978-1-107-15072-0.
- [18] COOPER, Andrew. The Brexit vote is history. A closed or open Britain is the defining battle now. *The Guardian* [online]. 2016. [vid. 2018-10-27]. Dostupné z:
<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jul/04/post-referendum-politics-eu-vote>
- [19] COOPER, Charlie. David Cameron to resign as MP. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/david-cameron-to-resign-as-mp/>
- [20] COOPER, Charlie. Historic defeat for Theresa May on Brexit vote. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brexit-deal-rejected-by-432-votes-to-202-2/>

- [21] COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION. The United Kingdom is free to revoke unilaterally the notification of its intention to withdraw from the EU. [online]. 2018. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-12/cp180191en.pdf>
- [22] ČNB. Běžný účet platební bilance ČR v teritoriálním členění. *Česká národní banka: Databáze OBIEE* [online]. 2019. [vid. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/bezny_ucet_pb_tc/
- [23] ČNB. Přímé zahraniční investice. *Česká národní banka: Databáze OBIEE* [online]. 2019. [vid. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/index.html
- [24] ČNB. Přímé zahraniční investice za rok 2017. *Česká národní banka* [online]. 2017. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/pzi/PZI_2017_CZ.pdf
- [25] ČNB. Vybrané devizové kurzy. *Česká národní banka* [online]. 2019. [vid. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/vybrane_form.html
- [26] ČSÚ. Zahraniční obchod podle zboží a zemí. *Český statistický úřad: Databáze zahraničního obchodu v přeshraničním pojetí* [online]. 2012. [vid. 2019-02-15]. Dostupné z: <https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>
- [27] ČSÚ. Zahraniční obchod se Spojeným královstvím [analýza]. *Český statistický úřad* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45964414/24200517.pdf/20bbac08-5b8e-4183-955f-8755d9f8894a?version=1.1>
- [28] ČSÚ. Data - počet cizinců. *Český statistický úřad* [online]. 2019. [vid. 2019-03-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr
- [29] ČSÚ. R304 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství a postavení v zaměstnání v letech 2004 - 2011 a 2015 - 2017. *Český statistický úřad* [online]. 2019. [vid. 2019-03-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27323903/c03R304_2017.xlsx/7abb713b-3d09-4385-bb90-45b5ed4609ef?version=1.0

- [30] ČSÚ. Cestovní ruch - 4. čtvrtletí 2018. *Český statistický úřad* [online]. 2019. [vid. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/cestovni-ruch-4-ctvrtleti-2018>
- [31] DALLISON, P. Theresa May takes over as British prime minister. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <http://www.politico.eu/article/theresa-may-takes-over-as-british-prime-minister/>
- [32] DARVAS, Zsolt a WOLFF, Guntram B. Rethinking the European Union's post-Brexit budget priorities. *Bruegel* [online]. 2018. Dostupné z: <http://bruegel.org/2018/03/rethinking-the-european-unions-post-brexit-budget-priorities/>
- [33] DE MARS, Sylvia, O'DONOGHUE, Aoife, MURRAY, Colin a WARWICK, Ben. Commentary on the Joint Report. *University of Birmingham* [online]. 2017. Dostupné z: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/law/iel/Joint-Report-on-Phase-1-of-UK-EU-Negotiations-Commentary.pdf>
- [34] DOSKOČIL, Lubomír a VESECKÝ, Richard. Záznam semináře Praktické dopady Brexitu. *YouTube* [online]. Zveřejněno 10. 1. 2019. [vid. 2019-02-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=uw5iGWkNiYg>
- [35] DOSTÁL, Vít. Partneri a spojenci České republiky v Evropské unii. *Asociace pro mezinárodní otázky* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.amo.cz/cs/trendy-ceske-evropske-politiky/partneri-a-spojenci-ceske-republiky-v-evropske-unii/>
- [36] DOTACE EU. Předběžné stanovisko ČR k vybraným prvkům politiky soudržnosti 2021+. *DotaceEU.cz* [online]. 2017. Dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/Dotace/media/SF/Jak%20na%20projekt/Akce/EUF/Predbezne-stanovisko-CR-k-vybrany-prvkum-politiky-soudrznosti-2021-_srpen2017.pdf
- [37] EU. Jednotný trh. *Evropská unie* [online]. 2019. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: https://europa.eu/european-union/topics/single-market_cs
- [38] EUROSTAT. Regional gross domestic product (PPS per inhabitant in % of the EU28 average) by NUTS 2 regions. [online]. 2019. [vid. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tgs00006&plugin=1>
- [39] EVROPSKÁ KOMISE. Joint report from the negotiators of the European Union and the United Kingdom Government. [online]. 2017. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint_report_0.pdf

- [40] EVROPSKÁ KOMISE. Draft Agreement on the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union and the European Atomic Energy Community, as agreed at negotiators' level on 14 November 2018. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf
- [41] EVROPSKÁ KOMISE. Political declaration setting out the framework for the future relationship between the European Union and the United Kingdom [online]. 2018. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/37059/20181121-cover-political-declaration.pdf>
- [42] EVROPSKÁ KOMISE. Evropská komise realizuje v konkrétních odvětvích alternativní akční plán pro brexit bez dohody [online]. 2018. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6851_cs.htm
- [43] EVROPSKÁ KOMISE. Preparedness notices. [online]. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notices_en
- [44] EVROPSKÁ KOMISE. EU expenditure and revenue 2014-2020. [online]. [vid. 2019-03-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html
- [45] EVROPSKÁ KOMISE. Country Data for: Czech Republic. [online]. 2019. [vid. 2019-03-16]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ>
- [46] EVROPSKÁ KOMISE. Brexit Negotiations: What is in the Withdrawal Agreement. [online]. 2018. [vid. 2019-02-17]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6422_en.htm
- [47] EVROPSKÁ KOMISE. A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/euco-budget-booklet-june2018_en.pdf
- [48] EVROPSKÁ KOMISE. Modernising the EU budget's revenue side. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-proposals-modernising-budget-revenue-side-may2018_en.pdf
- [49] EVROPSKÁ KOMISE. An introduction to EU Cohesion Policy 2014-2020. [online]. 2014. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/basic/basic_2014_en.pdf.

- [50] EVROPSKÁ KOMISE. A more tailored approach to regional needs. [online]. 2018. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-tailored-approach-regional-needs_en.pdf
- [51] EVROPSKÁ KOMISE. Bílá kniha o budoucnosti Evropy. [online]. 2017. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/bila_kniha_o_budoucnosti_evropy_cs.pdf
- [52] EVROPSKÁ KOMISE. Standard Eurobarometer 83–90. [online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/index/instrument/STANDARD>
- [53] EVROPSKÁ RADA. Jednání předcházející referendu o EU ve Spojeném království. [online]. 2019. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-uk-after-referendum/2016-uk-settlement-process-timeline/>
- [54] EVROPSKÁ RADA. Závěry Evropské rady, 18. a 19. února 2016. [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/media/21768/st00001cs16.pdf>
- [55] EVROPSKÁ RADA. Brexit: časová osa. [online]. 2018. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-uk-after-referendum/>
- [56] EVROPSKÁ RADA. Multiannual financial framework for 2014-2020. [online]. 2019. [vid. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-2014-2020/>
- [57] EVROPSKÁ RADA. EU cooperation on security and defence. [online]. 2018. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/defence-security/>
- [58] EVROPSKÁ RADA. Council decision on establishing the list of projects to be developed under PESCO. [online]. 2018. Dostupné z: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6393-2018-INIT/en/pdf>
- [59] GUILT, Elspeth a MONNET, Jean. Brexit: Deal or no-Deal: The Consequences for freedom of movement of EU and British Citizens. *EU Immigration and Asylum Law Policy* [online]. 2018. [vid. 2019-03-30] Dostupné z: <http://eumigrationlawblog.eu/brexit-deal-or-no-deal-the-consequences-for-freedom-of-movement-of-eu-and-british-citizens/>

[60] HANZLOVÁ, Radka. Občané ČR o budoucnosti EU a přijetí eura – duben 2018. *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. 2018. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4616/f9/pm180514b.pdf

[61] HOME OFFICE. Immigration from 31 October 2019 if there is no deal. *gov.uk* [online]. 2019. [vid. 2019-03-30] Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>

[62] Joint Statetment on Three Seas Initiative (The Dubrovnik Statement). Three Seas Initiative Summit [online]. 2016. Dostupné z: <http://three-seas.eu/wp-content/uploads/2018/06/DUBROVNIK.pdf>

[63] KASÁKOVÁ, Zuzana a BARTOVIC, Vladimír. Potenciál formování podobně smýšlejících koalic v EU po brexitu – shrnutí a doporučení. *Národní konvent o EU* [online]. 2019. Dostupné z: https://www.dropbox.com/s/xbb9632vqfmqpgm/Z%C3%A1v%C4%9Bry%20a%20doporu%C4%8Den%C3%AD_Formov%C3%A1n%C3%AD%20koalic%20po%20brexitu.pdf?dl=0

[64] KOMBINOVANÁ NOMENKLATURA. Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/1602 ze dne 11. října 2018, kterým se mění příloha I nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. *Úřední věstník* L 273, 31. 10. 2018. S. 1–960. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/clo/sazebni-zarazeni-zbozi/spolecny-celni-sazebnik-es/Spolen%20celn%20sazebnk%20platn%20pro%20rok%202017/PNK1602_18.pdf

[65] KRULIŠ, Kryštof. Česká republika a eurozóna v době po brexitu. *Assosiation for international affairs* [online]. 2016. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/09/AMO_Ceska-republika-a-eurozona-v-dobe-po-Brexitu.pdf

[66] LIVINGSTONE, Emmet. What European capitals think of David Cameron’s EU reforms. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/what-european-capitals-think-cameron-eu-reforms-europe-brexit-summit-concerns/>

- [67] MACHÁČEK, Vít a HRTÚSOVÁ, Tereza. Brexit vylepší vyjednávací pozici velkých států v Radě EU. Nejvíce posílí Polsko. *IDEA CERGE-EI* [online]. 2016. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/Brexit_MachacekHrtusova_CZE.pdf
- [68] MAY, Theresa. Aktivace čl. 50: dopis předsedy vlády Spojeného království předsedovi Evropské rady Donaldu Tuskovi. [online]. 2017. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/604079/Prime_Ministers_letter_to_European_Council_President_Donald_Tusk.pdf
- [69] MCTAGUE, Tom. David Cameron resigns. *Politico* [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/david-cameron-resigns-eu-referendum-brexit/>
- [70] MCTAGUE, Tom. Brexit deal annotated. *Politico* [online]. 2017. [vid. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/brexit-deal-document-annotated/>
- [71] MF. Parlament ČR schválil Fiskální pakt zemí EU. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2018 [cit. 2019-04-08]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2018/parlament-cr-schvalil-fiskalni-pakt-zemi-33784>
- [72] MF. Plnění vstupních podmínek. *Ministerstvo financí ČR* [online]. 2018. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.zavedenieura.cz/cs/euro-a-ceska-republika/plneni-vstupnich-podminek>
- [73] MF a ČNB. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou. *Ministerstvi financí ČR* [online]. 2018. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Maastricht_2018-12-12_Vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konvergencnich-kriterii.pdf
- [74] MORTKOWITZ, Siegfried. Political outsider wins Slovakia's presidential election. *Politico* [online]. 2019. [vid. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/political-outsider-wins-slovakias-presidential-election-zuzana-caputova-maros-sefcovic/>
- [75] MV. Česko je připraveno na tvrdý brexit. Sněmovna schválila brexitový zákon Ministerstva vnitra. *Ministerstvo Vnitra ČR* [online]. 2019. [vid. 2019-03-30] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/cesko-je-pripraveno-na-tvrdy-brexit-snemovna-schvalila-brexitovy-zakon-ministerstva-vnitra.aspx>

- [76] MZV. Vztahy ČR a Spojeného království. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. [vid. 2018-05-19]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/index.html
- [77] MZV. Českoslovenští vojáci v UK za 2. světové války. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. 2017. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/osobnosti_cesko_britskych_vztahu/ceskoslovensti_vojaci_v_uk_za_2_svetove.html
- [78] MZV. Koncepce zahraniční politiky České republiky. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2015. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/file/1565920/Koncepce_zahranicni_politiky_CR.pdf
- [79] MZV. Bilaterální smlouvy: Přehled platných smluv. *Velvyslanectví ČR v Londýně* [online]. [vid. 2018-05-20]. Dostupné z:
https://www.mzv.cz/london/cz/vzajemne_vztahy_cr_a_spojeneho/bilateralni_smlouvy/index.html
- [80] NÁDOBA, Jiří. Babiš odmítl euro a uprchlíky. Musíme bránit odkaz předků. *Respekt* [online]. 2017. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/pragmatik-babis-odmitl-euro-a-uprchliky-musime-branit-odkaz-predku>
- [81] NAVRÁTIL, David, HRTÚSOVÁ, Tereza, NOVÁK, Radek a POLANSKÝ Jiří. Speciál: Scénáře Brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR. *Česká spořitelna* [online]. 2018. Dostupné z:
https://cz.products.erstegroup.com/Retail/cs/AnaluC3uBDzy_a_prognuC3uB3zy/VyhleduC3uA1vuC3uA1nuC3uAD_analuC3uBDz/Detail_analuC3uBDzy/index.phtml?ID_ENTRY=108979
- [82] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení. *Úřední věstník L 166*. 30.4.2004. Dostupné z:
https://www.mpsv.cz/files/clanky/8190/883_2004.pdf
- [83] OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Population of the UK by country of birth and nationality: individual country data [online]. 2018. [vid. 2019-03-03] Dostupné z:
<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/populationoftheunitedkingdombycountryofbirthandnationalityunderlyingdatasheets>

- [84] OFFICE FOR NATIONAL STATISTICS. Travel trends estimates: overseas residents in the UK [online]. 2018. [vid. 2019-03-04] Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/leisureandtourism/datasets/overseasresidentsvisitsstotheuk>
- [85] RADA EU. Brexit: Rada (článek 50) přijala směrnice pro jednání o přechodném období. [online]. 2018. [vid. 2019-02-09]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2018/01/29/brexit-council-article-50-adopts-negotiating-directives-on-the-transition-period/>
- [86] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS. *Úřední věstník*. L 158, 30/04/2004 S. 0077–0123. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32004L0038&from=CS>
- [87] Smlouva o Evropské unii (konsolidované znění). *Úřední věstník Evropské unie* [online]. 2012. [vid. 2018-11-25]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF
- [88] Stephen Barclay MP. *Secretary of State for Exiting the European Union* [online]. [vid. 2018-11-24]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/people/stephen-barclay>
- [89] SYCHRA, Zdeněk. Dopady brexitu na českou politiku vůči Evropské unii. Friedrich Ebert Stiftung [online]. 2017. ISBN 978-80-87748-39-8. Dostupné z: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/prag/13394.pdf>
- [90] THE ECONOMIST. What would a no-deal Brexit mean for immigration? [online]. 2019. [vid. 2019-03-30] Dostupné z: <https://www.economist.com/britain/2019/02/22/what-would-a-no-deal-brexit-mean-for-immigration>
- [91] THE ECONOMIST. Northern member states unite on euro-zone reform. [online]. 2018. [vid. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://www.economist.com/europe/2018/12/08/northern-member-states-unite-on-euro-zone-reform>
- [92] VAT rates. *gov.uk* [online]. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/vat-rates>

- [93] VELVYSLANECTVÍ SRN V PRAZE. Česko-německý strategický dialog. [online]. 2017. [vid. 2019-04-07]. Dostupné z: <https://prag.diplo.de/cz-cs/themen/politik/-/1308830>
- [94] VLÁDA ČR. Politické a ekonomické dopady britského referenda. [online]. 2016. [vid. 2018-10-21]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/politicke-a-ekonomicke-dopady-britskeho-referenda-146226/>
- [95] VLÁDA ČR. Brexit. [online]. 2018. [vid. 2019-01-13]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/brexit/casto-kladene-dotazy-167933/#_ftn2
- [96] VLÁDA ČR. Na Úřadu vlády poprvé zasedala Pracovní skupina pro brexit a reformu EU. [online]. 2016. [vid. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/na-uradu-vlady-poprve-zasedala-pracovni-skupina-pro-brexit-a-reformu-eu-146873/>
- [97] VLÁDA ČR. Prohlášení předsedů parlamentních politických stran k jednáním o vystoupení Velké Británie z Evropské unie. [online]. 2017. [vid. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/prohlaseni-predsedu-parlamentnich-politickych-stran-k-jednanim-o-vystoupeni-velke-britanie-z-evropske-unie-153782/>
- [98] VLÁDA ČR. Koncepce politiky ČR v EU: Aktivní a srozumitelná v jednotné Evropě. [online]. 2015. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Koncepce-politiky-CR-v-EU.pdf>
- [99] VLÁDA ČR. Premiéři ČR, Rakouska a Slovenska založili ve Slavkově nový formát regionální spolupráce. [online]. 2015. [vid. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/premieri-cr--rakouska-a-slovenska-zalozili-ve-slavkove-novy-format-regionalni-spoluprace-126354/>
- [100] VLÁDA ČR. 25 let od založení Visegrádské skupiny. [online]. 2016. [vid. 2019-04-06]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/25-let-od-zalozeni-visegradske-skupiny--140145/>
- [101] WAISOVÁ, Šárka a CABADA, Ladislav. *Czechoslovakia and the Czech Republic in World Politics*, Chapter 4: Czechoslovakia in a Divided Europe. Lexington Books, 2011. 221 stran. ISBN 978-0-7391-6733-5.
- [102] WOLFF, Guntram B. The implications of no-deal Brexit: is the European Union prepared? Bruegel [online]. 2019. Dostupné z: <http://bruegel.org/2019/01/the-implications-of-no-deal-brexit-is-the-european-union-prepared/>

- [103] WTO. United Kingdom and the WTO. *World Trade Organization* [online]. [vid. 2019-02-10]. Dostupné z:
https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/united_kingdom_e.htm
- [104] Zákon ze dne 27. února 2019 o úpravě některých vztahů v souvislosti s vystoupením Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. *Sbírka zákonů* č. 74 / 2019, 14. 3. 2019. ISSN 1211-1244. Dostupné z:
<https://www.mvcr.cz/soubor/sb0032-2019-brexid-pdf.aspx>

Seznam příloh

Příloha č. I: Alternativní modely vztahu UK k EU

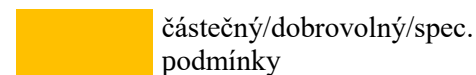
		Vliv na právo EU	Volný obchod	Celní unie a vnější obchod	Rovné podmínky pro podnikání	„Ever closer union“	Právo a vnitřní věci	Volný pohyb osob	Schengen	Příspěvek do rozpočtu EU	Členství v eurozóně
UK v EU											
Standardní člen v EU											
Norsko											
Bilaterální smlouvy	Švýcarsko										
	Kanada										
	Turecko										
Členství ve WTO											

plný

žádný

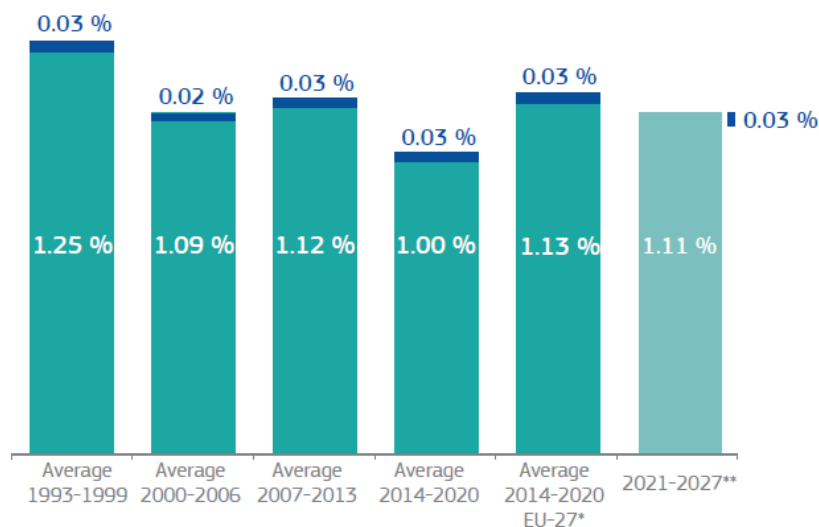
částečný/dobrovolný/spec.
podmínky

Zdroj: Vlastní zpracování z HM Government. Alternatives to membership: possible models for the United Kingdom outside the European Union. [online]. 2016. Str. 14. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/504604/Alternatives_to_membership_-_possible_models_for_the_UK_outside_the_EU.pdf

Příloha č. II: Velikost rozpočtu EU jako procento HND EU

The size of the EU budget as a percentage of gross national income (GNI)

Commitments ceiling in % EU GNI

■ Commitments ceiling in % EU GNI

■ European Development Fund

(*) 2014-2020 estimated commitments
(UK expenditure excluded) in % EU27 GNI

(**) European Development Fund integrated ("budgetised")

Source: European Commission

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE. *A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends*. [online]. 2018. Str. 7. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/euco-budget-booklet-june2018_en.pdf